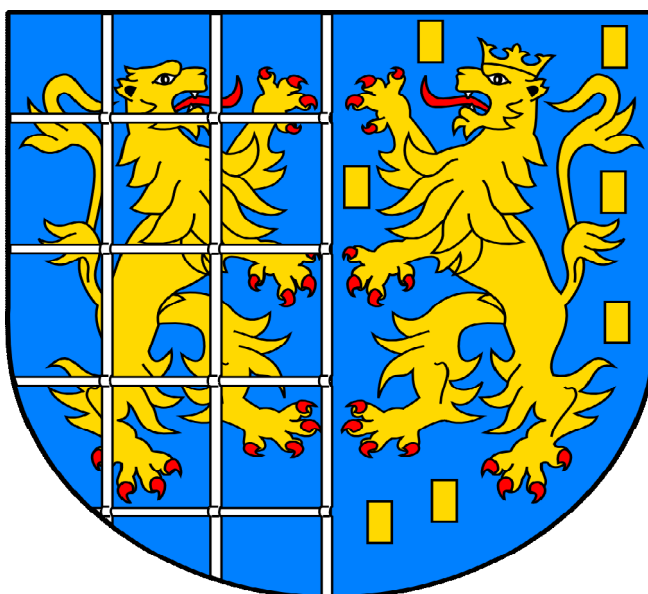


ZAŁĄCZNIK NR 3 DO WNIOSKU  
W SPRAWIE NADANIA MIEJSCOWOŚCI KAMIENIEC ZĄBKOWICKI STATUSU MIASTA

# KAMIENIEC ZĄBKOWICKI – CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA



opracowanie: **Robert Boryczka**

**KAMIENIEC ZĄBKOWICKI 2019**

## SPIS TREŚCI

<b>1. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.....</b>	<b>4</b>
1. 1. Struktura użytkowania gruntów.....	4
1.1.1. Użytkowanie gruntów według podstawowych grup (użytki rolne, lasy, pozostałe tereny).....	4
1.1.2. Użytkowanie gruntów według wszystkich typów użytków gruntowych.....	6
1. 2. Struktura własnościowa gruntów.....	7
1. 3. Struktura funkcjonalna Gminy Kamieniec Ząbkowicki.....	9
<b>2. SFERA SPOŁECZNA.....</b>	<b>11</b>
2. 1. Demografia.....	11
2.1.1. Podstawowe dane o ludności.....	11
2.1.2. Struktura wieku mieszkańców.....	12
2. 2. Administracja samorządowa.....	21
2.2.1. Urząd Gminy.....	21
2.2.2. Gremia samorządowe.....	23
2.2.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.....	24
2. 3. Organizacje społeczne.....	29
2. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	29
2.4.1. Służba zdrowia.....	29
2.4.2. Opieka społeczna i żłobki.....	30
2. 5. Oświata i wychowanie.....	31
2. 6. Kultura.....	33
2. 7. Sport.....	35
2. 8. Bezpieczeństwo publiczne.....	36
2.8.1. Policja.....	36
2.8.2. Ochrona przeciwpożarowa.....	36
2. 9. Gospodarka mieszkaniowa.....	37
2.9.1. Zasoby mieszkaniowe.....	37
2.9.2. Własność komunalna.....	39
2.9.3. Standard mieszkań.....	40
2.9.4. Budownictwo mieszkaniowe.....	43
<b>3. RYNEK PRACY.....</b>	<b>46</b>
3. 1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.....	46
3. 2. Zatrudnienie.....	50
3.2.1. Pracujący na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki.....	50
3.2.2. Zatrudnienie na terenie miejscowości Kamieniec Ząbkowicki.....	52
3. 3. Bezrobocie.....	53
<b>4. GOSPODARKA.....</b>	<b>59</b>
4. 1. Rolnictwo.....	59
4.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.....	59
4.1.2. Struktura gospodarstw rolnych.....	60
4.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.....	61
4. 2. Leśnictwo.....	63
4. 3. Działalności produkcyjne.....	65
4.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.....	65
4.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.....	65
4. 4. Usługi rynkowe.....	67
4.4.1. Handel.....	67
4.4.2. Gastronomia.....	68
4.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.....	68
4.4.4. Pośrednictwo finansowe.....	68
4. 5. Turystyka i rekreacja.....	69
4.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.....	69
4.5.2. Znakowane trasy turystyczne.....	70
4.5.3. Baza noclegowa.....	71
<b>5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....</b>	<b>72</b>
5. 1. Transport i komunikacja.....	72
5.1.1. Infrastruktura drogowa.....	72
5.1.2. Infrastruktura kolejowa.....	78
5. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	81

5.2.1. Zaopatrzenie w wodę .....	81
5.2.2. Kanalizacja .....	82
5.2.3. Aglomeracja Kamieniec Ząbkowicki.....	85
<b>5. 3. Sieć gazowa.....</b>	<b>87</b>
<b>5. 4. Elektroenergetyka .....</b>	<b>88</b>
5.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.....	88
5.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna .....	88
5.4.3. Alternatywne źródła energii .....	89
<b>5. 5. Ciepłownictwo.....</b>	<b>90</b>
<b>5. 6. Telekomunikacja i łączność.....</b>	<b>91</b>
<b>5. 7. Gospodarka odpadami.....</b>	<b>92</b>
<b>5. 8. Melioracje i urządzenia wodne.....</b>	<b>93</b>
5.8.1. Melioracje .....	93
5.8.2. Urządzenia wodne.....	94
<b>5. 9. Cmentarze.....</b>	<b>98</b>
<b>5. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.....</b>	<b>99</b>
<b>LITERATURA.....</b>	<b>100</b>

## 1. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA.

### 1. 1. Struktura użytkowania gruntów.

#### 1.1.1. Użytkowanie gruntów według podstawowych grup (użytki rolne, lasy, pozostałe tereny).

TABELA 1: Kamieniec Ząbkowicki – użytkowanie gruntów według podstawowych grup w 2019 roku (w ha)<sup>1</sup>.

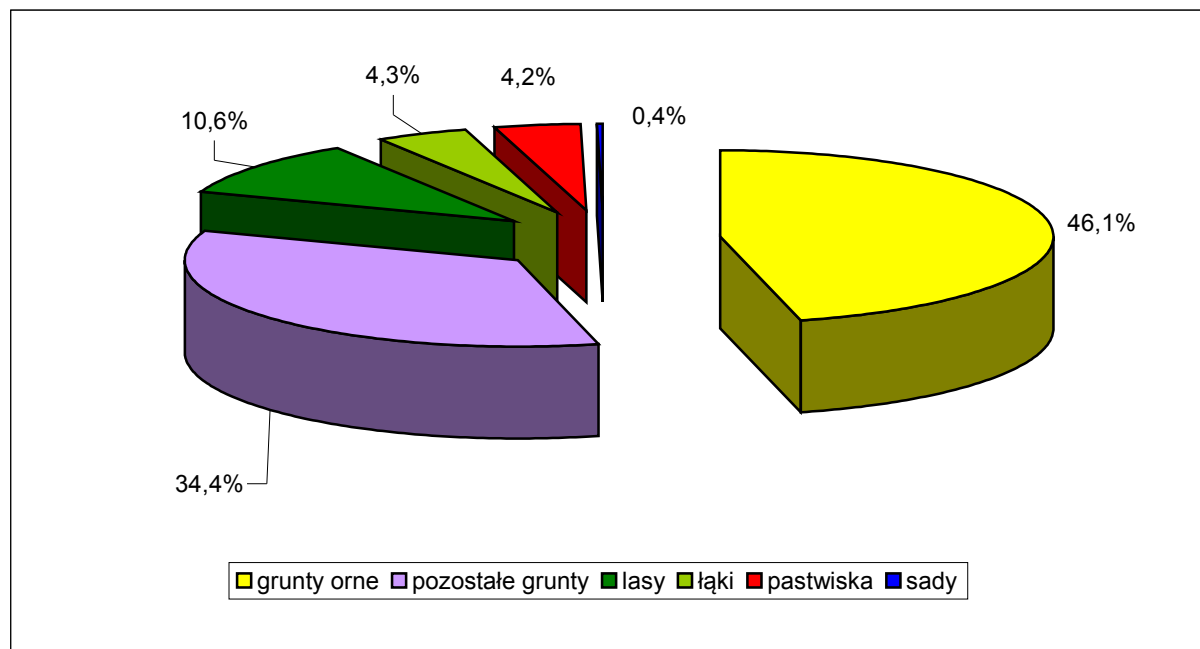
Razem	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne <sup>2</sup>	Pozostałe grunty i nieużytki
	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
<b>1299,3615</b>	599,2474	4,6423	56,0654	54,4348	137,6629	447,3087

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

Obecnie użytki rolne stanowią 54,98 % ogólnej powierzchni miejscowości, lasy i grunty leśne 10,59 %, a pozostałe grunty i nieużytki 34,43 %. Natomiast struktura samych użytków rolnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 83,88 %;
- sady – 0,65 %;
- łąki – 7,85 %;
- pastwiska – 7,62 %.

RYCINA 1: Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów według podstawowych grup w 2019 roku<sup>3</sup>.



Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

<sup>1</sup> Według ewidencji gruntów, 2019.

<sup>2</sup> Z pominięciem gruntów zadrzewionych i zakrzewionych.

<sup>3</sup> Według ewidencji gruntów, 2019.

TABELA 2: Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów według podstawowych grup w podziale na obręby ewidencyjne w ha w 2019 roku<sup>4</sup>.

Miejscowość (obręb)	Powierzchnia ewidencyjna (ha)	Struktura użytkowania gruntów w ha			
		Grunty orne	Użytki zielone	Grunty leśne	Pozostałe
Kamieniec Ząbkowicki I	<b>1033,3720</b>	469,3959	84,4609	135,5172	343,9980
Kamieniec Ząbkowicki II	<b>265,9895</b>	129,8515	30,6816	2,1457	103,3107

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

TABELA 3: Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów według podstawowych grup w podziale na obręby w 2019 roku<sup>5</sup>.

Miejscowość (obręb)	Struktura użytkowania gruntów w %			
	Grunty orne	Użytki zielone	Grunty leśne	Pozostałe tereny
Kamieniec Ząbkowicki I	45,42	8,17	13,11	33,30
Kamieniec Ząbkowicki II	48,82	11,53	0,81	38,84

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

Z powyższego zestawienia wynika, że w obu obrębach składających się na miejscowość Kamieniec Ząbkowicki odsetek użytków rolnych (grunty orne i użytki zielone) w stosunku do ogólnej powierzchni danego obrębu przekracza 50 %. Tereny leśne występują praktycznie tylko w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I. Terenów określonych jako „pozostałe” (obszary zabudowane i zurbanizowane, wody, rowy, itd.) jest relatywnie więcej w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II (przede wszystkim są to tereny kolejowe i przemysłowe).

<sup>4</sup> Według ewidencji gruntów, 2019.

<sup>5</sup> Według ewidencji gruntów, 2019.

**1.1.2. Użytkowanie gruntów według wszystkich typów użytków gruntowych.**TABELA 4: Kamieniec Ząbkowicki – użytkowanie gruntów według wszystkich typów użytków gruntowych w 2019 roku (w ha)<sup>6</sup>.

Wyszczególnienie	Oznaczenie	Kamieniec Ząbkowicki (całość)	W tym:	
			Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
Grunty orne	R	<b>599,2474</b>	469,3959	129,8515
Sady	S	<b>4,6423</b>	2,9495	1,6928
Łąki	Ł	<b>56,0654</b>	37,2678	18,7976
Pastwiska	Ps	<b>54,4348</b>	44,2436	10,1912
Grunty pod stawami	Wsr	<b>1,1419</b>	1,1419	–
Rowy	W	<b>8,8582</b>	6,3574	2,5008
Użytki rolne zabudowane	Br	<b>51,1271</b>	40,7361	10,3910
Tereny mieszkaniowe	B	<b>41,4382</b>	27,4648	13,9734
Tereny przemysłowe	Ba	<b>8,1785</b>	2,9452	5,2333
Inne tereny zabudowane	Bi	<b>16,4414</b>	12,4409	4,0005
Zurbanizowane tereny niezabudowane	Bp	<b>8,9286</b>	4,5804	4,3482
Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	Bz	<b>124,2478</b>	120,9579	3,2899
Użytki kopalne	K	<b>8,3747</b>	4,7339	3,6408
Drogi	dr	<b>56,4706</b>	42,5384	13,9322
Tereny kolejowe	Tk	<b>49,3601</b>	13,3833	35,9768
Grunty pod budowę dróg lub linii kolejowych	Tp	<b>0,0229</b>	0,0229	–
Inne tereny komunikacyjne	Ti	<b>0,1835</b>	0,0233	0,1602
Lasy	Ls	<b>137,6629</b>	135,5172	2,1457
Grunty zadrzewione i zakrzewione	Lz	<b>5,2054</b>	1,9739	3,2315
Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Wp	<b>33,2217</b>	33,0035	0,2182
Nie użytki	N	<b>32,2416</b>	30,1374	2,1042
Tereny różne	Tr	<b>1,8665</b>	1,5568	0,3097
<b>RAZEM (powierzchnia ewidencyjna w ha)</b>	–	<b>1299,3615</b>	<b>1033,3720</b>	<b>265,9895</b>

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

<sup>6</sup> Według ewidencji gruntów, 2019.

TABELA 5: Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów według wszystkich typów użytków gruntowych w 2019 roku (w %) <sup>7</sup>.

Wyszczególnienie	Oznaczenie	Kamieniec Ząbkowicki (całość)	W tym:	
			Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
Grunty orne	R	<b>46,12</b>	45,42	48,82
Sady	S	<b>0,36</b>	0,29	0,64
Łąki	Ł	<b>4,31</b>	3,61	7,07
Pastwiska	Ps	<b>4,19</b>	4,28	3,83
Grunty pod stawami	Wsr	<b>0,09</b>	0,11	–
Rowy	W	<b>0,68</b>	0,62	0,94
Użytki rolne zabudowane	Br	<b>3,93</b>	3,94	3,91
Tereny mieszkaniowe	B	<b>3,19</b>	2,66	5,25
Tereny przemysłowe	Ba	<b>0,63</b>	0,29	1,97
Inne tereny zabudowane	Bi	<b>1,27</b>	1,20	1,50
Zurbanizowane tereny niezabudowane	Bp	<b>0,69</b>	0,44	1,63
Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	Bz	<b>9,56</b>	11,71	1,24
Użytki kopalne	K	<b>0,64</b>	0,46	1,37
Drogi	dr	<b>4,35</b>	4,12	5,24
Tereny kolejowe	Tk	<b>3,80</b>	1,30	13,53
Grunty pod budowę dróg lub linii kolejowych	Tp	<b>0,002</b>	0,002	–
Inne tereny komunikacyjne	Ti	<b>0,01</b>	0,002	0,06
Lasy	Ls	<b>10,59</b>	13,11	0,81
Grunty zadrzewione i zakrzewione	Lz	<b>0,40</b>	0,19	1,21
Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Wp	<b>2,56</b>	3,19	0,08
Nieużytki	N	<b>2,48</b>	2,92	0,79
Tereny różne	Tr	<b>0,14</b>	0,15	0,12
<b>RAZEM (%)</b>	<b>–</b>	<b>100,00</b>	100,00	100,00

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2019

## 1. 2. Struktura własnościowa gruntów.

Blisko 40 % gruntów jest własnością Skarbu Państwa, z czego najwięcej (ponad 45 % z ogółu gruntów Skarbu Państwa) stanowią tereny wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. W rękach prywatnych (spółki prawa handlowego, spółdzielnie, osoby fizyczne, kościoły i związki wyznaniowe, pozostałe grunty) pozostaje nieco ponad 40 % gruntów, z czego najwięcej stanowią grunty osób fizycznych (1/3 z ogółu gruntów). Grunty komunalne stanowią około 1/5 (blisko 21 %) z ogółu gruntów w miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. Gruntów będących własnością Skarbu Państwa jest stosunkowo najwięcej w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I (blisko 42 %), zaś prywatnych w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II (ponad 60 %).

<sup>7</sup> Według ewidencji gruntów, 2019.

TABELA 6: Kamieniec Ząbkowicki – własność gruntów w 2019 roku (I) – powierzchnia w ha.

Wyszczególnienie	Kamieniec Ząbkowicki (całość)	W tym:	
		Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
<b>Grunty Skarbu Państwa ogółem</b>	<b>487,64</b>	431,20	56,44
<i>Zasoby Własności Rolnej Skarbu Państwa</i>	<b>221,31</b>	221,31	–
<i>Państwowe Gospodarstwa Leśne</i>	<b>130,70</b>	130,70	–
<i>Pozostałe grunty Skarbu Państwa</i>	<b>135,63</b>	79,19	56,44
<b>Grunty Województw</b>	<b>7,48</b>	7,48	–
<b>Grunty Powiatów</b>	<b>12,48</b>	8,35	4,13
<b>Grunty komunalne</b>	<b>268,42</b>	224,26	44,16
<b>Grunty spółek prawa handlowego</b>	<b>79,05</b>	74,73	4,32
<b>Grunty spółdzielni</b>	<b>1,73</b>	1,73	–
<b>Grunty osób fizycznych ogółem</b>	<b>432,80</b>	278,24	154,56
<i>Wchodzące w skład gospodarstw rolnych</i>	<b>258,16</b>	157,09	101,07
<i>Nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych</i>	<b>174,64</b>	121,15	53,49
<b>Grunty kościołów i związków wyznaniowych</b>	<b>4,28</b>	2,45	1,83
<b>Pozostałe grunty</b>	<b>5,42</b>	4,88	0,54
<b>Powierzchnia wyrównawcza</b>	<b>0,70</b>	0,68	0,02
<b>RAZEM (powierzchnia geodezyjna w ha)</b>	<b>1300,00</b>	1034,00	266,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

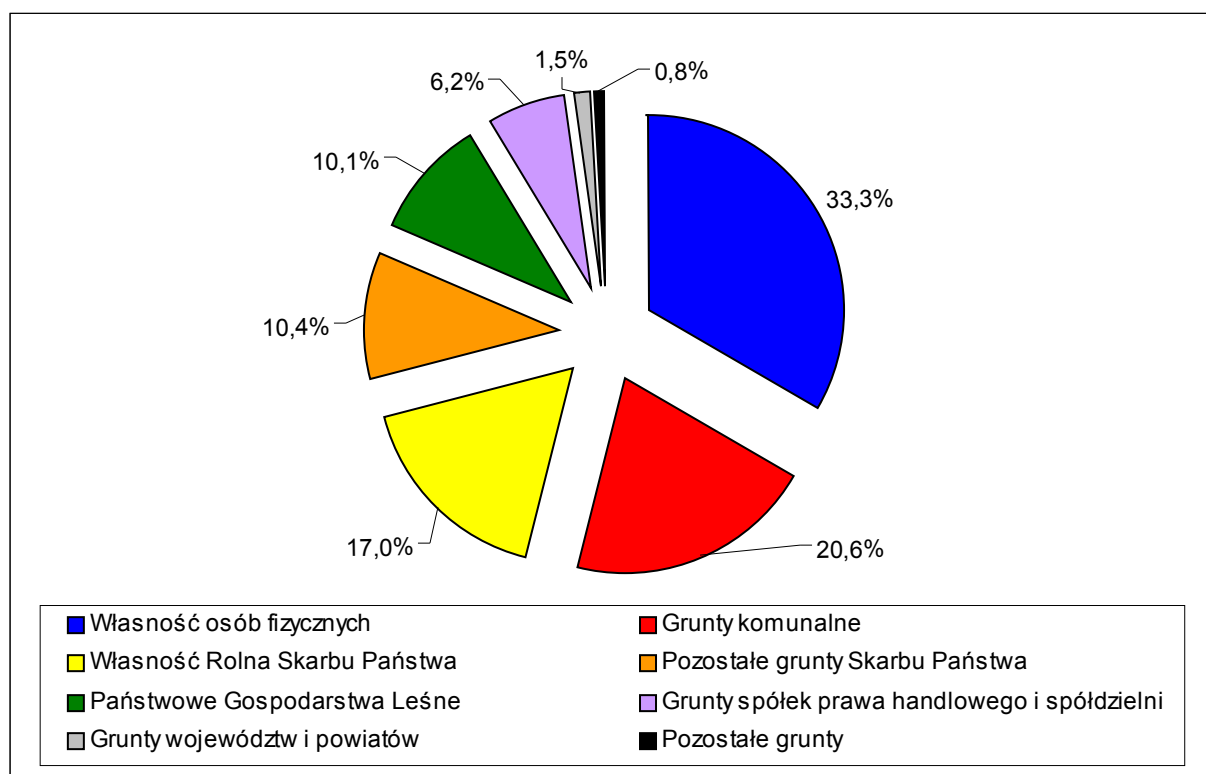
TABELA 7: Kamieniec Ząbkowicki – własność gruntów w 2019 roku (II) – struktura w %.

Wyszczególnienie	Kamieniec Ząbkowicki (całość)	W tym:	
		Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
<b>Grunty Skarbu Państwa ogółem</b>	<b>37,51</b>	41,70	21,22
<i>Zasoby Własności Rolnej Skarbu Państwa</i>	<b>45,38</b>	51,32	–
<i>Państwowe Gospodarstwa Leśne</i>	<b>26,80</b>	30,31	–
<i>Pozostałe grunty Skarbu Państwa</i>	<b>27,81</b>	18,37	100,00
<b>Grunty Województw</b>	<b>0,58</b>	0,72	0,00
<b>Grunty Powiatów</b>	<b>0,96</b>	0,81	1,55
<b>Grunty komunalne</b>	<b>20,65</b>	21,69	16,60
<b>Grunty spółek prawa handlowego</b>	<b>6,08</b>	7,23	1,62
<b>Grunty spółdzielni</b>	<b>0,13</b>	0,17	–
<b>Grunty osób fizycznych ogółem</b>	<b>33,29</b>	26,91	58,11
<i>Wchodzące w skład gospodarstw rolnych</i>	<b>59,65</b>	56,46	65,39
<i>Nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych</i>	<b>40,35</b>	43,54	34,61
<b>Grunty kościołów i związków wyznaniowych</b>	<b>0,33</b>	0,24	0,69
<b>Pozostałe grunty</b>	<b>0,42</b>	0,47	0,20
<b>Powierzchnia wyrównawcza</b>	<b>0,05</b>	0,07	0,01
<b>RAZEM (%)</b>	<b>100,00</b>	100,00	100,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2019.



RYCINA 2: Kamieniec Ząbkowicki – struktura własności gruntów w 2019 roku.



Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

### 1. 3. Struktura funkcjonalna Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki jest obecnie samorządową jednostką wiejską z wiodącą rolą sektora usługowego i rolnego. Uzupełniającą rolę pełni sektor produkcyjny. Szansę na przyszły rozwój ma przede wszystkim sektor produkcyjny, a także usługowy (w tym związany z turystyką i rekreacją) i rolniczy (przede wszystkim w oparciu o hodowlę i uprawy), co podkreśla możliwości wielofunkcyjnego rozwoju gminy. W wyniku analiz przeprowadzonych na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności gminy:

**Ośrodek gminny głównego poziomu obsługi** o zasięgu lokalnym, obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych (administracja, służba zdrowia, szkolnictwo, kultura, sport, handel i pozostałe usługi) teren całej gminy – miejscowość Kamieniec Ząbkowicki. Pełni ona funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji mieszkalnictwa i usług dla ludności oraz obsługi rolnictwa. Dodatkowo posiada dość rozwinięte funkcje przemysłowe i potencjał do dalszego ich rozwoju. Tym samym Kamieniec Ząbkowicki pełni funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nim miejscowości. Funkcjami rozwojowymi Kamieńca Ząbkowickiego są przede wszystkim funkcje produkcyjne, mieszkalnictwa oraz usługi rynkowe i nierynkowe.

**Ośrodki pośredniego poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym**, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wsie: Starczów, Doboszowice, Ożary, Byczeń, Topola i Chałupki. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie kultury oraz handlu i pozostałych usług o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa, mieszkalnictwa, działalności produkcyjnych (w tym górnictwa), a także usług rynkowych.

**Pozostałe ośrodki (wsie elementarne)**, o funkcjach typowo rolniczych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług (niektóre nawet ich pozbawione). Zaliczono do nich sołectwa: Mrokocin, Pomianów Górny, Sławęcín, Sosnowa, Suszka i Śrem. Funkcjami rozwojowymi tych miejscowości są funkcje: rolnictwa i mieszkalnictwa, górnictwa (Pomianów Górny), a także usług rynkowych w postaci turystyki i rekreacji.

TABELA 8: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura funkcjonalna według miejscowości.

Miejscowość	Funkcje podstawowe <sup>8</sup>	Funkcje uzupełniające (perspektywiczne)
Byczeń	rolnictwo i górnictwo	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Chałupki	rolnictwo	turystyka i rekreacja, górnictwo
Doboszowice	rolnictwo i usługi, górnictwo	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Kamieniec Ząbkowicki	usługi, działalności produkcyjne i rolnictwo	działalności produkcyjne
Mrokocin	rolnictwo	turystyka i rekreacja, górnictwo
Ożary	rolnictwo i leśnictwo, usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość, turystyka i rekreacja
Pomianów Górny	rolnictwo i górnictwo	bez zmian
Sławęcín	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Sosnowa	rolnictwo	turystyka i rekreacja
Starczów	rolnictwo i usługi	drobna, nieuciążliwa wytwórczość
Suszka	rolnictwo	bez zmian
Śrem	rolnictwo	turystyka i rekreacja, górnictwo
Topola	rolnictwo i usługi, górnictwo	turystyka i rekreacja

Źródło: Opracowanie własne, 2019.

Należy podkreślić, że wraz z tendencją do tworzenia większych (wysokotowarowych) gospodarstw rolnych, a tym samym postępującą likwidacją gospodarstw rodzinnych, obecna funkcja rolnicza określona w większości miejscowości jako jedna z podstawowych, ograniczać się będzie przede wszystkim jako wiodąca w strukturze zagospodarowania przestrzeni (struktura przestrzenna) i nie będzie stanowić wiodącej funkcji ekonomicznej (źródło dochodów mieszkańców). W perspektywie najbliższych kilkunastu lat należy więc spodziewać się dalszego ograniczenia funkcji rolniczej jako głównego bądź nawet uzupełniającego źródła utrzymania miejscowej ludności. W miejscowościach, które nie mają predyspozycji do rozwoju funkcji produkcyjnych i usługowych, dominować będzie przede wszystkim funkcja mieszkaniowa.

<sup>8</sup> Z pominięciem funkcji mieszkaniowej obecnej w każdej miejscowości.

## 2. SFERA SPOŁECZNA.

### 2. 1. Demografia.

#### 2.1.1. Podstawowe dane o ludności.

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki 31 października 2019 roku liczyła 4533 mieszkańców (z czego: obręb Kamieniec Ząbkowicki I – 3229 mieszkańców oraz obręb Kamieniec Ząbkowicki II – 1304 mieszkańców). Zamieszkiwało ją 2169 mężczyzn oraz 2364 kobiet. Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn, wynosi w Kamieńcu Ząbkowickim 109. Na 1 km<sup>2</sup> powierzchni miejscowości przypada 349 mieszkańców (z czego: obręb Kamieniec Ząbkowicki I – 312 osób/km<sup>2</sup> oraz obręb Kamieniec Ząbkowicki II – 490 osób/km<sup>2</sup>).

TABELA 9: Kamieniec Ząbkowicki – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2019 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki		
		Ogółem	Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
Współczynnik feminizacji	103,94	<b>108,99</b>	108,73	109,65
Gęstość zaludnienia	83,28	<b>348,86</b>	312,47	490,24

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

31 października 2019 roku całą gminę Kamieniec Ząbkowicki zamieszkiwało 7992 mieszkańców. Powyższe oznaczają, że ludność Kamieńca Ząbkowickiego stanowi 56,72 % z ogółu mieszkańców gminy.

TABELA 10: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – rozkład zaludnienia według miejscowości. Stan na 31.10.2019 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Byczeń	385
Chałupki	205
Doboszowice	638
<b>Kamieniec Ząbkowicki I</b>	<b>3229</b>
<b>Kamieniec Ząbkowicki II</b>	<b>1304</b>
Mrokocin	150
Ożary	547
Pomianów Górny	132
Sławęcín	173
Sosnowa	196
Starczów	643
Suszka	60
Śrem	99
Topola	231

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Najludniejszą miejscowością w gminie jest Kamieniec Ząbkowicki. Należy nadmienić, iż miejscowość Kamieniec Ząbkowicki pomimo, że formalnie jest jednostką wiejską, posiadała na koniec 2018 roku (według GUS) większą liczbę mieszkańców od 22 (!) poszczególnych dolnośląskich miast (Bardo, Leśna, Lubomierz, Mieroszków, Międzybórz, Międzyzlesie, Mirsk, Niemcza, Nowogrodziec, Olszyna, Prochowice, Prusice, Radków, Świeradów Zdrój, Świerzawa, Wąsosz, Węglińiec, Wiązów, Wleń, Wojcieszów, Zawidów i Złoty Stok) na 91 ogółem w województwie.

Poza Kamieńcem Ząbkowickim najludniejsze wsie w gminie to: Starczów (643 mieszkańców), Doboszowice (638 mieszkańców) i Ożary (547 mieszkańców). W przedziale od 200 do 500 mieszkańców zawierają się miejscowości: Byczeń (385), Topola (231) i Chałupki (205). Populacją pomiędzy 100 a 200 mieszkańców charakteryzują się wsie: Sosnowa (196), Sławęcin (173), Mrokocin (150) i Pomianów Górny (132). Jedynymi miejscowościami posiadającymi zaludnienie poniżej 100 mieszkańców są Śrem (99) i Suszka (60).

### 2.1.2. Struktura wieku mieszkańców.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrowną ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci. Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa dolnośląskiego, podobnie jak całej Polski, starzeje się. Niekorzystne zjawiska demograficzne zachodzą od lat także w Kamieńcu Ząbkowickim co powoduje, że pod względem struktury wieku mieszkańców miejscowość Kamieniec Ząbkowicki możemy określić jako jednostkę o wyraźnych symptomach starzenia się.

TABELA 11: Kamieniec Ząbkowicki – ludność według wieku i płci w 2019 roku.

Wiek w latach	Kamieniec Ząbkowicki								
	Ogółem			Kamieniec Ząbkowicki I			Kamieniec Ząbkowicki II		
	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	razem
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	11	14	25	10	12	22	1	2	3
1	25	30	55	19	23	42	6	7	13
2	17	21	38	7	13	20	10	8	18
3	17	17	34	13	13	26	4	4	8
4	24	16	40	19	13	32	5	3	8
5	17	23	40	15	14	29	2	9	11
6	18	16	34	10	13	23	8	3	11
7	16	30	46	10	20	30	6	10	16
8	23	34	57	18	25	43	5	9	14
9	24	19	43	20	13	33	4	6	10
10	25	33	58	15	23	38	10	10	20
11	25	24	49	19	20	39	6	4	10
12	17	14	31	13	9	22	4	5	9
13	27	19	46	16	17	33	11	2	13
14	27	15	42	21	12	33	6	3	9

## KAMIENIEC ZĄBKOWICKI – CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15	16	14	30	10	11	21	6	3	9
16	19	26	45	15	18	33	4	8	12
17	27	23	50	21	18	39	6	5	11
18	17	18	35	11	12	23	6	6	12
19	20	14	34	14	10	24	6	4	10
20	21	29	50	18	25	43	3	4	7
21	26	19	45	20	13	33	6	6	12
22	29	23	52	22	13	35	7	10	17
23	23	26	49	17	19	36	6	7	13
24	20	34	54	14	26	40	6	8	14
25	25	29	54	18	23	41	7	6	13
26	28	27	55	18	15	33	10	12	22
27	34	44	78	19	30	49	15	14	29
28	24	28	52	18	21	39	6	7	13
29	27	25	52	21	13	34	6	12	18
30	37	32	69	28	25	53	9	7	16
31	33	45	78	19	32	51	14	13	27
32	43	37	80	33	23	56	10	14	24
33	41	35	76	30	24	54	11	11	22
34	44	28	72	30	20	50	14	8	22
35	26	42	68	18	31	49	8	11	19
36	32	38	70	23	28	51	9	10	19
37	50	39	89	39	27	66	11	12	23
38	31	28	59	22	24	46	9	4	13
39	45	39	84	28	24	52	17	15	32
40	37	40	77	26	28	54	11	12	23
41	42	32	74	29	23	52	13	9	22
42	40	44	84	26	30	56	14	14	28
43	38	33	71	31	22	53	7	11	18
44	37	43	80	24	38	62	13	5	18
45	33	28	61	25	21	46	8	7	15
46	35	31	66	28	21	49	7	10	17
47	31	32	63	22	26	48	9	6	15
48	22	24	46	15	16	31	7	8	15
49	19	25	44	14	20	34	5	5	10
50	29	27	56	22	20	42	7	7	14
51	25	22	47	18	15	33	7	7	14
52	26	27	53	20	19	39	6	8	14
53	20	23	43	15	17	32	5	6	11
54	27	24	51	18	18	36	9	6	15
55	35	24	59	22	18	40	13	6	19
56	20	23	43	12	18	30	8	5	13
57	29	29	58	22	23	45	7	6	13
58	39	33	72	28	25	53	11	8	19



## KAMIENIEC ZĄBKOWICKI – CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
103	1	0	1	1	0	1	0	0	0
104	0	0	0	0	0	0	0	0	0
105	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>Razem</b>	<b>2364</b>	<b>2169</b>	<b>4533</b>	<b>1682</b>	<b>1547</b>	<b>3229</b>	<b>682</b>	<b>622</b>	<b>1304</b>

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

TABELA 12: Kamieniec Ząbkowicki – struktura ludności (%) według wieku w 2019 roku.

Wiek w latach	Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki		
	Ogółem	Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
1	2	3	4
0	0,55	0,68	0,23
1	1,21	1,30	1,00
2	0,84	0,62	1,38
3	0,75	0,81	0,61
4	0,88	0,99	0,61
5	0,88	0,90	0,84
6	0,75	0,71	0,84
7	1,01	0,93	1,23
8	1,26	1,33	1,07
9	0,95	1,02	0,77
10	1,28	1,18	1,53
11	1,08	1,21	0,77
12	0,68	0,68	0,69
13	1,01	1,02	1,00
14	0,93	1,02	0,69
15	0,66	0,65	0,69
16	0,99	1,02	0,92
17	1,10	1,21	0,84
18	0,77	0,71	0,92
19	0,75	0,74	0,77
20	1,10	1,33	0,54
21	0,99	1,02	0,92
22	1,15	1,08	1,30
23	1,08	1,11	1,00
24	1,19	1,24	1,07
25	1,19	1,27	1,00
26	1,21	1,02	1,69
27	1,72	1,52	2,22
28	1,15	1,21	1,00
29	1,15	1,05	1,38
30	1,52	1,64	1,23
31	1,72	1,58	2,07
32	1,76	1,73	1,84

## KAMIENIEC ZĄBKOWICKI – CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA

1	2	3	4
33	1,68	1,67	1,69
34	1,59	1,55	1,69
35	1,50	1,52	1,46
36	1,54	1,58	1,46
37	1,96	2,04	1,76
38	1,30	1,42	1,00
39	1,85	1,61	2,45
40	1,70	1,67	1,76
41	1,63	1,61	1,69
42	1,85	1,73	2,15
43	1,57	1,64	1,38
44	1,76	1,92	1,38
45	1,35	1,42	1,15
46	1,46	1,52	1,30
47	1,39	1,49	1,15
48	1,01	0,96	1,15
49	0,97	1,05	0,77
50	1,24	1,30	1,07
51	1,04	1,02	1,07
52	1,17	1,21	1,07
53	0,95	0,99	0,84
54	1,13	1,11	1,15
55	1,30	1,24	1,46
56	0,95	0,93	1,00
57	1,28	1,39	1,00
58	1,59	1,64	1,46
59	1,70	1,77	1,53
60	1,61	1,46	1,99
61	1,81	1,73	1,99
62	1,70	1,77	1,53
63	1,65	1,64	1,69
64	1,79	1,67	2,07
65	1,48	1,46	1,53
66	1,68	1,73	1,53
67	1,46	1,46	1,46
68	1,35	1,39	1,23
69	1,54	1,67	1,23
70	1,32	1,11	1,84
71	1,15	1,08	1,30
72	1,17	1,05	1,46
73	0,84	0,96	0,54
74	0,55	0,53	0,61
75	0,46	0,28	0,92
76	0,38	0,25	0,69



## KAMIENIEC ZĄBKOWICKI – CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA

1	2	3	4
77	<b>0,46</b>	0,46	0,46
78	<b>0,49</b>	0,43	0,61
79	<b>0,42</b>	0,40	0,46
80	<b>0,24</b>	0,22	0,31
81	<b>0,31</b>	0,31	0,31
82	<b>0,31</b>	0,28	0,38
83	<b>0,24</b>	0,25	0,23
84	<b>0,33</b>	0,43	0,08
85	<b>0,20</b>	0,19	0,23
86	<b>0,20</b>	0,12	0,38
87	<b>0,24</b>	0,19	0,38
88	<b>0,09</b>	0,09	0,08
89	<b>0,11</b>	0,12	0,08
90	<b>0,15</b>	0,19	0,08
91	<b>0,07</b>	0,09	–
92	<b>0,11</b>	0,09	0,15
93	<b>0,11</b>	0,06	0,23
94	<b>0,11</b>	0,12	0,08
95	<b>0,00</b>	–	–
96	<b>0,02</b>	–	0,08
97	<b>0,07</b>	0,06	0,08
98	<b>0,02</b>	0,03	–
99	<b>0,00</b>	–	–
100	<b>0,00</b>	–	–
101	<b>0,00</b>	–	–
102	<b>0,00</b>	–	–
103	<b>0,02</b>	0,03	–
104	<b>0,00</b>	–	–
105	<b>0,00</b>	–	–
<b>Razem</b>	<b>100,00 %</b>	<b>100,00 %</b>	<b>100,00 %</b>

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

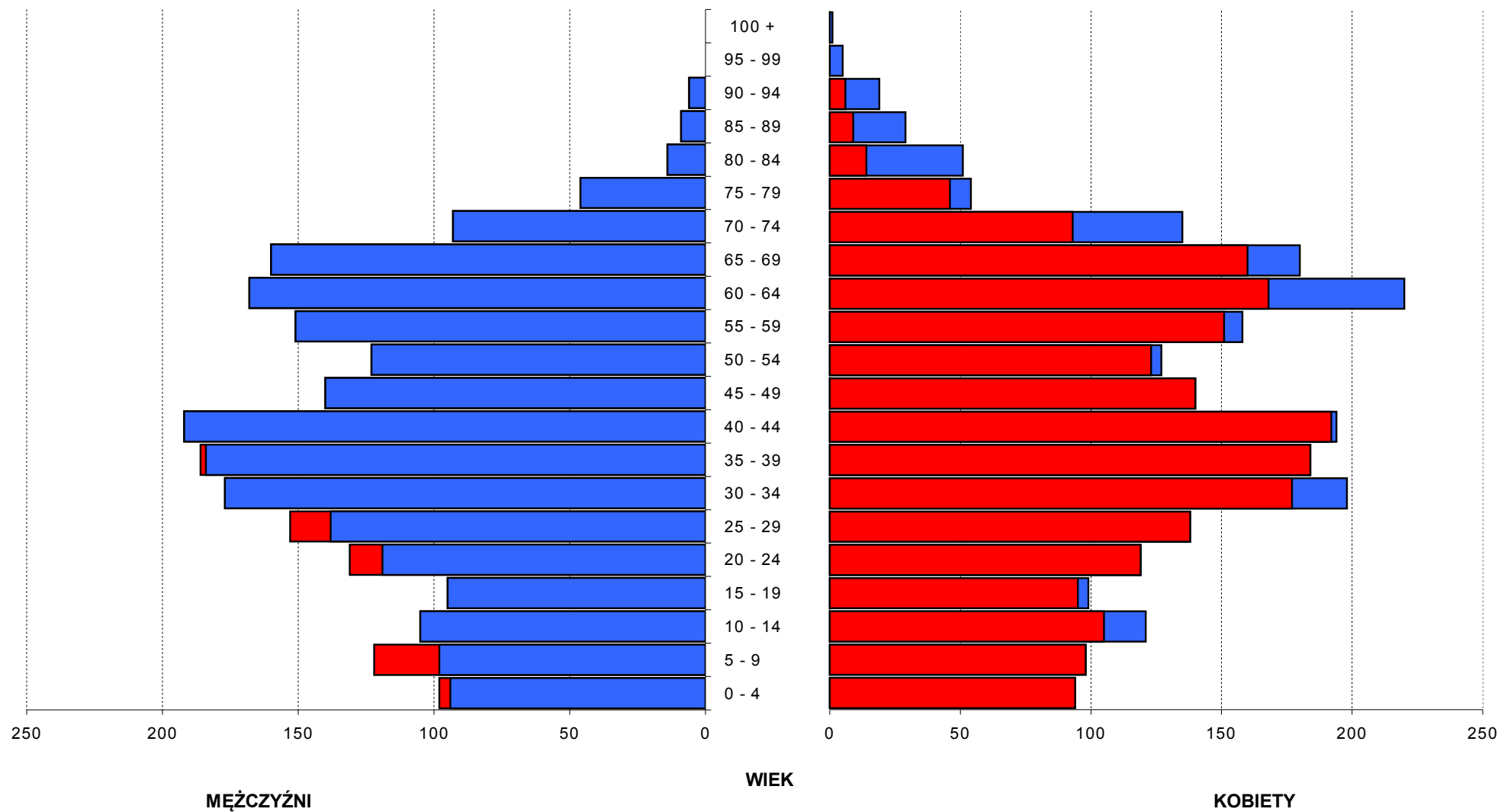
TABELA 13: Kamieniec Ząbkowicki – struktura ludności według określonych grup wieku w 2019 roku.

Grupa wieku	Ogółem	Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
0 – 9	<b>9,09</b>	9,29	8,59
10 – 19	<b>9,27</b>	9,45	8,82
20 – 29	<b>11,93</b>	11,86	12,12
30 – 39	<b>16,44</b>	16,35	16,64
40 – 49	<b>14,69</b>	15,02	13,88
50 – 59	<b>12,33</b>	12,60	11,66
60 – 69	<b>16,06</b>	15,98	16,26
70 – 79	<b>7,24</b>	6,57	8,90
80 – 89	<b>2,27</b>	2,20	2,45
90 – 99	<b>0,66</b>	0,65	0,69
100 – 109	<b>0,02</b>	0,03	–
<b>Razem</b>	<b>100,00 %</b>	<b>100,00 %</b>	<b>100,00 %</b>

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

18,35 % mieszkańców zamieszkałych w Kamieńcu Ząbkowickim, to jest 832 osoby, liczy poniżej 19 roku życia, natomiast 30,29 % obywateli (1373 osoby) nie ukończyło jeszcze 30 roku życia, zaś 10,19 % (462 osoby) liczy 70 lat i więcej. Struktura mieszkańców Kamieńca Ząbkowickiego według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących populację całej gminy jak i powiatu oraz województwa dolnośląskiego. Jednak w stosunku do porównywanych jednostek administracyjnych prezentuje się nieco mniej korzystnie zarówno w najmłodszych (0 – 19) jak i w najstarszych (70 i więcej) kategoriach wiekowych.

RYCINA 3: Kamieniec Ząbkowicki – piramida wieku w 2019 roku.



Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Niekorzystny już rozkład demograficzny ludności potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Na potrzeby niniejszego opracowania dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

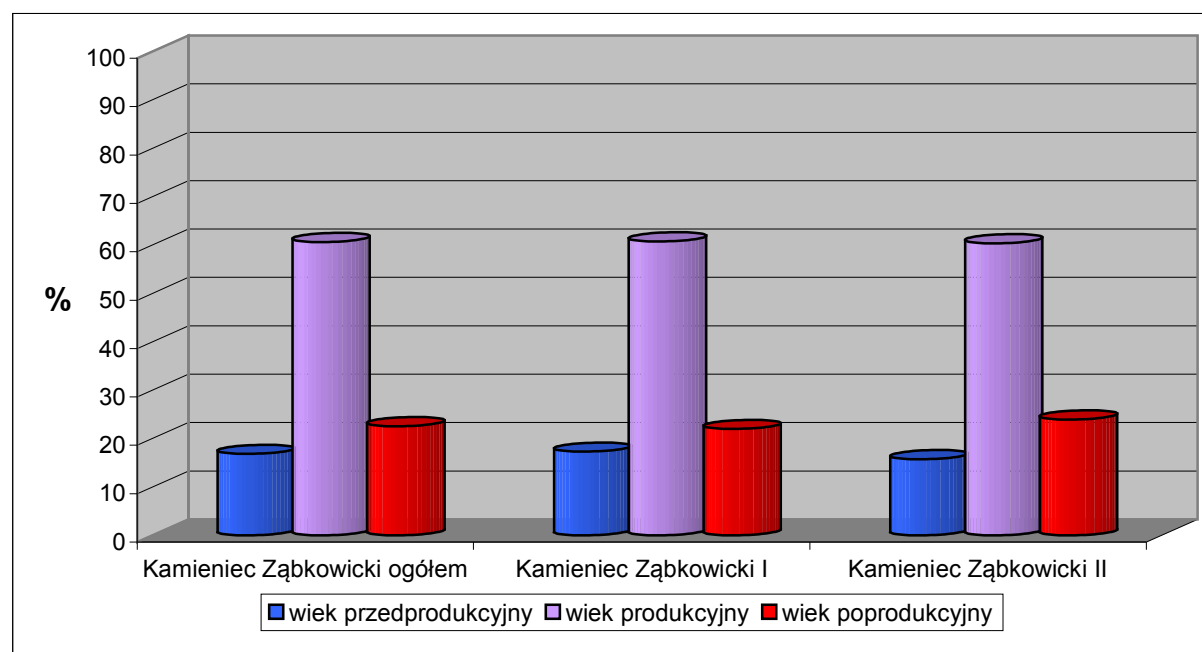
TABELA 14: Kamieniec Ząbkowicki – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2019 roku.

Ludność w wieku	Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki					
	Ogółem		Kamieniec Ząbkowicki I		Kamieniec Ząbkowicki II	
	Liczba osób	Struktura (%)	Liczba osób	Struktura (%)	Liczba osób	Struktura (%)
Przedprodukcyjnym	763	16,83	558	17,28	205	15,72
Produkcyjnym	2748	60,62	1961	60,73	787	60,35
Poprodukcyjnym	1022	22,55	710	21,99	312	23,93
WOD <sup>9</sup>	64,96		64,66		65,69	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią 39,38 % całej zbiorowości. Od kilku lat maleje, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły (i na rynek pracy) zbyt małej liczby osób urodzonych w latach 90–tych XX wieku w stosunku do roczników odchodzących z rynku pracy. Jednocześnie zwiększa się tak zwane „obciążenie” ludności jej nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców Kamieńca Ząbkowickiego nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla gminy, powiatu i województwa, ale prezentuje się nieco mniej korzystnie ze względu na mniej liczną populację wieku przedprodukcyjnego oraz liczniejszą populację wieku poprodukcyjnego.

RYCINA 4: Kamieniec Ząbkowicki – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2019 roku.



Źródło: Obliczenia własne na podstawie Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

<sup>9</sup> Współczynnik obciążenia demograficznego.

Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, dla miejscowości Kamieniec Ząbkowicki wynosi 65,0. Jest to wartość wyższa od wskaźników dla całej gminy (59,8) i od średniej występującej w powiecie ząbkowickim (63,4) oraz nieco niższa od średniej dla województwa dolnośląskiego (65,5)<sup>10</sup>. Wskaźnik ten w Kamieńcu Ząbkowickim, podobnie jak całej gminie, powiecie i województwie, rozkłada się niekorzystnie ponieważ wśród obywateli „nieprodukcyjnych” jest więcej osób „poprodukcyjnych” niż „przedprodukcyjnych”. Odnotowując zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych, w ciągu najbliższych kilkunastu lat można przewidywać dalszy wzrost „obciążenia” demograficznego poprzez populację osób „poprodukcyjnych”, a tym samym pogłębienie obecnych, już bardzo niekorzystnych proporcji.

## **2. 2. Administracja samorządowa.**

### **2.2.1. Urząd Gminy.**

W Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Ząbkowickiej 26 zlokalizowany jest Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, nadzorujący aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy wiejskiej stoi Wójt. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki składa się obecnie z następujących komórek organizacyjnych i stanowisk:

- Wójt Gminy;
- Referat Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej:
  - Kierownik Referatu Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej;
  - Zastępca Kierownika Referatu Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej;
  - Inspektor do spraw Ochrony Środowiska w Referacie Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej;
  - Inspektor w Referacie Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej;
  - Referent w Referacie Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej;
  - Administrator w obiekcie Zespołu pałacowo – parkowego w Kamieńcu Ząbkowickim.
- Referat Finansów:
  - Skarbnik Gminy, Kierownik Referatu Finansów;
  - Główny Księgowy;
  - Sekretarz Gminy, Zastępca Kierownika Referatu Finansów, Inspektor do spraw księgowości budżetowej;
  - Inspektor do spraw księgowości budżetowej (2 stanowiska);
  - Inspektor do spraw księgowości podatkowej i egzekucji;
  - Inspektor do spraw poboru podatków, Pełnomocnik Wójta Gminy do spraw Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii;
  - Inspektor do spraw wymiaru podatków.
- Referat Planowania i Rozwoju:
  - Kierownik Referatu Planowania i Rozwoju;
  - Zastępca Kierownika Referatu Planowania i Rozwoju;
  - Podinspektor w referacie Planowania i Rozwoju.
- Referat Rolnictwa i Gospodarki Gruntami:
  - Zastępca Wójta, Kierownik Referatu Rolnictwa i Gospodarki Gruntami;

---

<sup>10</sup> Wartości przyporządkowane dla gminy Kamieniec Ząbkowicki, powiatu ząbkowickiego i województwa dolnośląskiego według GUS 2019 (stan na koniec 2018 roku).

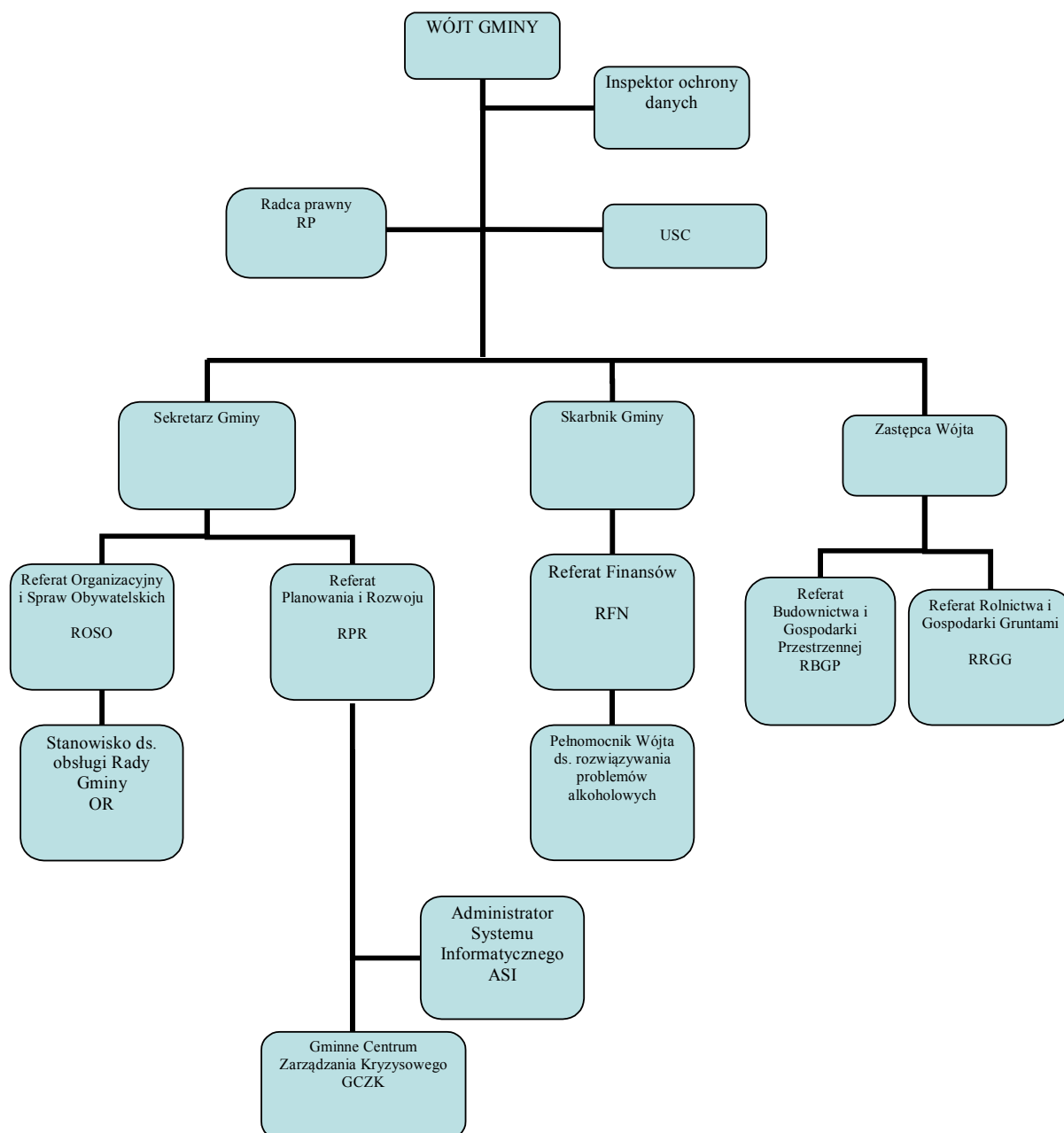
- Zastępca Kierownika Referatu Rolnictwa i Gospodarki Gruntami, Podinspektor do spraw obrotu gruntami i rolnictwa;
- Podinspektor do spraw obrotu nieruchomościami (2 stanowiska).
- Referat Organizacyjny i Spraw Obywatelskich:
  - Kierownik Referatu, Kierownik Urzędu Stawu Cywilnego;
  - Zastępca Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego, Referent w Referacie Organizacyjnym i Spraw Obywatelskich;
  - Sekretariat, Zastępca Kierownika Referatu Organizacyjnego i Spraw Obywatelskich;
  - Inspektor do spraw Rejestracji Stanu Cywilnego, Inspektor w Referacie Organizacyjnym i Spraw Obywatelskich;
  - Referent do spraw obsługi Rady Gminy;
  - Podinspektor w Referacie Organizacyjnym i Spraw Obywatelskich.
- Radca Prawy.
- Inspektor ochrony danych.
- Administrator Systemu Informatycznego.

Strukturę organizacyjną Urzędu Gminy prezentuje przedstawiona na kolejnej stronie rycina zgodna z Zarządzeniem nr 91/2018 Wójta Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 21 maja 2018 roku.

Urzędowi Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim podlegają następujące jednostki organizacyjne:

- Przedszkole Publiczne nr 1 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka 23;
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bolesława Chrobrego w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Zamkowa 4;
- Zespół Szkół nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Szkolna 10 (Przedszkole Publiczne nr 2, ul. Kolejowa 84 i Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II, ul. Szkolna 10);
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Ząbkowicka 26;
- Gminne Centrum Kultury w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka 27;
- Centrum Integracji Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka 4;
- Zakład Usług Komunalnych w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka 4;
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Zacisze” w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Szkolna 10.

RYCINA 5: Kamieniec Ząbkowicki – schemat organizacyjny Urzędu Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim.



Źródło reprodukcji: Załącznik nr 6 do Zarządzenia nr 91/2018 Wójta Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 21 maja 2018 roku w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

### 2.2.2. Gremia samorządowe.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w gminie wiejskiej sprawuje Wójt, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Gminna, składająca się z 15 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2018 roku, Rada Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim składa się z 9 mężczyzn i 6 kobiet.

TABELA 15: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Radni Gminy według wieku w 2019 roku.

Wiek	Liczba radnych			Struktura (%)		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		kobiety	mężczyźni		kobiety	mężczyźni
29 i mniej	1	–	1	6,67	–	11,11
30 – 39	1	–	1	6,67	–	11,11
40 – 59	7	5	2	46,66	83,33	22,22
60 i więcej	6	1	5	40,00	16,67	55,56

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Rada Gminy prowadzi następujące komisje:

- Komisja Budżetu, Gospodarki Gminy, Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Ochrony Przeciwpożarowej Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki;
- Komisja Oświaty, Kultury, Zdrowia, Sportu, Turystyki, Spraw Socjalnych, i Bezpieczeństwa Publicznego Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki;
- Komisja Rewizyjna Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki;
- Komisja Skarg, Wniosków i Petycji Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

### 2.2.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.

Na arenie krajowej i międzynarodowej Gmina Kamieniec Ząbkowicki należy do następujących stowarzyszeń:

- Dolnośląska Organizacja Turystyczna;
- Lokalna Grupa Działania (LGD) „QWSI”;
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Gmin Cysterskich;
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis;
- Związek Samorządów Polskich.

**Dolnośląska Organizacja Turystyczna** jest stowarzyszeniem i działa w oparciu o ustawę Prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 roku oraz ustawę o Polskiej Organizacji Turystycznej z dnia 25 czerwca 1999 roku. Stowarzyszenie pod nazwą „Dolnośląska Organizacja Turystyczna” (DOT) utworzyły władze samorządowe Dolnego Śląska w styczniu 2000 roku. Organizacja ta została stworzona w wyniku przekształceń dokonywanych w obszarze zarządzania turystyką, zgodnie z normami obowiązującymi w krajach Unii Europejskiej. W wyniku reformy administracji państwowej i powołania nowych struktur samorządu terytorialnego, samorządy przejęły zadania związane ze strategią rozwoju regionalnego, w tym także w obszarze turystyki. Powołując DOT jako pierwszą w Polsce organizację o charakterze regionalnym władze samorządowe województwa dolnośląskiego wykazały duże zainteresowanie rozwojem ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku. Stowarzyszenie DOT skupia obecnie 160 członków i jest największą Regionalną Organizacją Turystyczną w Polsce. Siedziba DOT mieści się we Wrocławiu przy ul. Świdnickiej 44.

Do statutowych zadań Stowarzyszenia Dolnośląska Organizacja Turystyczna należy szeroko pojęta promocja Dolnego Śląska, jako regionu posiadającego doskonałe położenie na pograniczu z Niemcami i Czechami, również jako regionu charakteryzującego się zróżnicowanym krajobrazem przyrodniczym oraz bogactwem wspaniałych pomników historii i kultury śląskiej. Celem działań jest promocja regionu i tworzenie pozytywnego wizerunku Dolnego Śląska jako krainy wartej odwiedzenia i zwiedzenia, regionu atrakcyjnego dla turystów.



Główny cel statutowy DOT – „wspieranie rozwoju turystyki oraz prowadzenie promocji Dolnego Śląska” – realizowany jest poprzez takie działania jak:

- kreowanie pozytywnego z punktu widzenia turysty wizerunku regionu w kraju i za granicą;
- organizowanie i rozwijanie działań na rzecz promocji turystycznej Dolnego Śląska i rozwoju turystyki;
- stworzenie zintegrowanego, regionalnego systemu informacji turystycznej;
- badania i analizy ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku;
- inicjowanie i wspomaganie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej;
- szkolenia i doskonalenie kadr dla potrzeb turystyki;
- inspirowanie i współdziałanie w tworzeniu lokalnych organizacji turystycznych w gminach i powiatach

Wymienione powyżej przedsięwzięcia nie zamykają listy działań DOT. Stowarzyszenie stara się, aby działalność promocyjna coraz lepiej zaspokajała potrzeby gmin i regionu. DOT jest otwarte na różne sugestie i propozycje płynące z gmin i powiatów związane z lokalną specyfiką i oczekiwaniami danego regionu. Na realizację tych zadań pozyskuje się środki z dotacji budżetowych na zadania zlecone, przyjmuje się zlecenia na działalność promocyjną na rzecz firm branży turystycznej, prowadzi się działalność gospodarczą, a także pozyskuje środki z Unii Europejskiej. Dzięki pozyskiwanym funduszom prowadzi się i rozwija działalność promocyjną na rzecz regionu oraz wspiera rozwój infrastruktury turystycznej.

**Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Qwsi”** posiada status stowarzyszenia i została zarejestrowana w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej, IX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 19 lutego 2009 roku. Biuro Lokalnej Grupy Działania (LGD) „Qwsi” znajduje się w Ziębicach przy ulicy Stawowej 2a. W skład członków zwyczajnych Stowarzyszenia wchodzi organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz samorządy. Swoim zasięgiem LGD obejmuje obszar 802 km<sup>2</sup> zamieszkiwany przez blisko 65 tysięcy osób. Jest to 7 gmin powiatu ząbkowickiego: Bardo, Ciepłowody, Kamieniec Ząbkowicki, Stoszowice, Ząbkowice Śląskie, Ziębice i Złoty Stok.

Głównym celem działalności Stowarzyszenia LGD „Qwsi” jest rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o przedsiębiorczość mieszkańców i wzrost ruchu turystycznego na obszarze LGD oraz wzrost poziomu zaufania, aktywności społecznej i poczucia więzi mieszkańców Ziemi Ząbkowickiej z regionem. Działalność Stowarzyszenia jest nastawiona na rozwój oferty turystycznej obszaru, aktywizowanie grup defaworyzowanych, podnoszenie kompetencji organizacji pozarządowych oraz aktywizację i integrację społeczności lokalnej. LGD „Qwsi” prowadzi działania aktywizujące mieszkańców obszarów wiejskich, organizuje szkolenia, realizuje wydarzenia informacyjno – promocyjne (publikacje promocyjne, ogłoszenia w prasie, wyjazdy na targi, konkursy, doradztwo, szkolenia). Działalność biura Stowarzyszenia LGD „Qwsi” jest finansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w ramach realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014 – 2020.

**Ogólnopolskie Stowarzyszenie Gmin Cysterskich** posiada siedzibę w Bierzwniku (województwo zachodniopomorskie) przy ul. Kopernika 2. Celem Stowarzyszenia, zrzeszającego obecnie 22 gminy z całej Polski, jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów w zakresie ochrony dziedzictwa cysterskiego. Powyższe cele Stowarzyszenie realizuje przez:

- podejmowanie odpowiednich działań prawnych;
- aktywne uczestnictwo w procesach legislacyjnych dotyczących zakresu działania Stowarzyszenia, a w szczególności problematyki cysterskiej i samorządu terytorialnego;
- organizowanie działalności badawczej, szkoleniowej i wydawniczej w zakresie spraw objętych przedmiotem działalności Stowarzyszenia;

- uświadamianie problemów gmin cysterskich władzom państwowym oraz popularyzowanie tej problematyki w środkach masowego przekazu;
- współpracę z innymi szczeblami administracji rządowej i samorządowej oraz innymi organizacjami samorządowymi i pozarządowymi;
- współpracę z ekspertami w zakresie problematyki objętej działaniem Stowarzyszenia;
- współpracę z organizacjami krajowymi i zagranicznymi zwłaszcza w zakresie ochrony dziedzictwa pocysterskiego i popularyzacji wiedzy o nim;
- współpracę z właścicielami obiektów cysterskich i pocysterskich (Polską Kongregacją Cystersów, innymi zgromadzeniami zakonnymi, seminariami, parafiami, właścicielami prywatnymi) we wszystkich działaniach podejmowanych w celu ochrony dziedzictwa cysterskiego w oparciu o „Deklarację woli współpracy w zakresie ochrony dziedzictwa pocysterskiego” podpisaną w Bardzie 11 czerwca 2006 roku;
- współpracę z Radą Koordynacyjną Szlaku Cysterskiego w Polsce przy Opacie Prezesie Polskiej Kongregacji Cystersów;
- pozyskiwanie środków finansowych krajowych i zagranicznych;
- możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, wspierającej cele statutowe Stowarzyszenia;
- wzajemną wymianę doświadczeń pomiędzy członkami Stowarzyszenia w zakresie objętym działalnością Stowarzyszenia;
- odbudowę obiektów związanych z historią Cystersów;
- renowację zabytków ruchomych związanych z przeszłością Cystersów;
- budowę, rozbudowę, adaptację, remont i modernizację wybranych obiektów cysterskich i pocysterskich wraz z infrastrukturą towarzyszącą na potrzeby społeczeństwa poszczególnych gmin i ośrodków kultu religijnego zrzeszonych w Stowarzyszeniu;
- wspomaganie prowadzonych prac badawczych między innymi archeologiczno – architektonicznych;
- działalność popularyzatorską, wystawienniczą, wydawniczą;
- organizację konferencji naukowych;
- propagowanie i wdrażanie w gminach cysterskich działań na rzecz tworzenia wspólnoty opartej na europejskim dziedzictwie duchowości cysterskiej poprzez między innymi rekolekcje i spotkania ekumeniczne prowadzone przez przedstawicieli wspólnot cysterskich czy spotkania młodzieży – również międzynarodowe, popularyzujące dorobek i znaczenie cystersów w kraju i za granicą;
- rozwój oświaty, kultury, kultury fizycznej i turystyki w tym terenów rekreacyjnych w gminach zrzeszonych w Stowarzyszeniu;
- promocję gmin zrzeszonych w Stowarzyszeniu.

**Stowarzyszenie Gminy Polskich Euroregionu Glacensis** jest dobrowolnym związkiem Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis oraz stowarzyszenia miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis”, który powstał na podstawie umowy o utworzeniu czesko – polskiego Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregionu Glacensis. Euroregion nie ma osobowości prawnej, współpraca jest ukierunkowana na skoordynowanie głównych przedsięwzięć zgodnie z zamierzeniami Euroregionu. Jego organy działają w oparciu o normy prawne swoich państw. Polska siedziba Stowarzyszenia mieści się w Kłodzku przy ul. Łukasiewicza 4a/2.

Euroregion Glacensis jest jednym z 16 funkcjonujących w granicach Polski euroregionów i jednym z sześciu na pograniczu polsko – czeskim. Współpraca transgraniczna w regionie Sudetów Środkowych i Wschodnich ma wieloletnią tradycję. Ważne impulsy współpracy pojawiły się na przełomie lat 80–tych i 90–tych XX wieku w związku z przemianami demokratycznymi jakie miały miejsce w tym okresie w Polsce i w Republice Czeskiej. W

dniu 18 września 1992 roku w Wałbrzychu 21 przedstawiciele społeczności lokalnych z województwa wałbrzyskiego i opolskiego oraz z północno – wschodnich Czech podpisało umowę pn. „Porozumienie o ponadgranicznej współpracy wzajemnej oraz o utworzeniu Ponadgranicznego Związku Miast i Gmin Czechy – Polska”. W zawartym dokumencie za główny cel uznano koordynację wysiłków na rzecz rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego oraz wspólne rozwiązywanie problemów ekologicznych występujących na obszarze przygranicznym. Od 1994 roku w kręgach samorządowych strony czeskiej i polskiej zmieniono poglądy na formę współpracy i zaczęto rozważać potrzebę utworzenia Euroregionu pod nazwą „Glacensis”. Proponowana nazwa ma historyczny rodowód i wywodzi się ze średniowiecznego łacińskiego określenia Kotliny Kłodzkiej. Została ona uznana za właściwą dla przyszłego związku ponadgranicznego jednostek samorządowych. W dniu 30 maja 1994 roku Sejmik Samorządowy Województwa Wałbrzyskiego podjął uchwałę o rozpoczęciu procedury tworzenia Euroregionu Glacensis. W dniu 16 stycznia 1996 roku w czeskim Rychnovie nad Kněžnou siedmiu starostów czeskich samorządów lokalnych (Náchod, Rychnov, Šumperk, Ústí nad Orlicí, Trutnov, Orlické Záhory, Police nad Metují) oraz Prezydent Hradec Králové podpisali umowę o utworzeniu *Regionalnego Stowarzyszenia do spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej*, które od 9 marca 1998 roku funkcjonuje jako stowarzyszenie miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis”. W dniu 5 grudnia 1996 roku w Hradec Králové podpisano Umowę Ramową między Stowarzyszeniem Gmin Ziemi Kłodzkiej i Regionalnym Stowarzyszeniem do Spraw Współpracy Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej o utworzeniu euroregionu pod nazwą Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – „Euroregion Glacensis”. W dniu 17 marca 2000 roku w Długopolu Dolnym z inicjatywy Stowarzyszenia Gmin Ziemi Kłodzkiej utworzono *Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Glacensis*, które zostało zarejestrowane przez Sąd Okręgowy w Świdnicy jako nowy polski partner w *Euroregionie*. Powołanie nowego Stowarzyszenia było spowodowane koniecznością wzajemnego dostosowania struktur euroregionalnych po obu stronach granicy (powołano organizację, która ukierunkowała swoją działalność wyłącznie na współpracę przygraniczną).

Zgodnie ze Statutem Euroregionu Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis członkami Euroregionu są polskie gminy należące do Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis oraz czeskie miasta i gminy należące do Stowarzyszenia miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis”. Podstawowym celem statutowym stowarzyszenia miast i gmin „Euroregion Pogranicza Czech, Moraw i Ziemi Kłodzkiej – Euroregion Glacensis” po stronie czeskiej jest koordynacja w formie zaleceń i propozycji rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego regionu i nawiązywanie do programów, które są przygotowywane i realizowane przez właściwe organy w regionie przygranicznym. Głównym zadaniem jest wspieranie działalności, szczególnie w następujących dziedzinach:

- planowanie przestrzenne;
- rozwój gospodarki i handlu;
- utrzymanie i poprawa środowiska naturalnego;
- budowa i przystosowanie infrastruktur transgranicznych;
- usuwanie skutków katastrof przyrodniczych i klęsk żywiołowych oraz współdziałanie w opracowywaniu programów i zabezpieczeń niwelujących rozmiary ewentualnych zniszczeń;
- rozwój turystyki i tworzenie nowych przejść granicznych;
- rozwój szkolnictwa, kultury i sportu;
- pomoc humanitarna i socjalna.

Natomiast po stronie polskiej podstawowe cele współpracy określa statut Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis. Przesłanką jego utworzenia jest wszechstronna działalność na rzecz pomyślności regionu, sanacji ekologicznej, rozkwitu gospodarczego, rozwoju turystyki, kultury i sportu oraz stałej poprawy warunków życia mieszkańców. Do głównych zadań Stowarzyszenia należy:

- współdziałanie z czeskimi podmiotami komunalnymi w ramach Euroregionu, harmonizowanie działalności komunalnej w zakresie programowania rozwoju gmin poprzez koordynację prac właściwych jednostek i służb obu krajów;
- dążenie do usuwania przeszkód wynikających z faktu istnienia granicy państwowej;
- działania na rzecz przyspieszonego rozwoju i wzajemnego dostosowania systemów infrastruktury technicznej i społeczno – usługowej o ponadgranicznym zasięgu oddziaływania;
- dążenie do zwiększenia potencjału gospodarczego regionu przy zachowaniu szczególnej dbałości o środowisko naturalne w tym zasad i rygorów ekologicznych;
- tworzenie warunków i sprzyjanie rozwojowi terytorialnych kontaktów pomiędzy mieszkańcami obu sąsiadujących ze sobą krajów, zwłaszcza dzieci i młodzieży.

**Związek Samorządów Polskich** jako Stowarzyszenie powstało w sierpniu 2017 roku. Zrzesza samorządy gminne, powiatowe i wojewódzkie. Inspiracją powołania Związku Samorządów Polskich (ZSP) była łącząca jego założycieli świadomość wspólnych wartości chrześcijańskich, wyrażająca się przywiązaniem do polskiej tradycji samorządności demokratycznej oraz chęć wspólnego dążenia do budowy silnego polskiego społeczeństwa, które będzie potrafiło zadbać o przyszłość swoich małych samorządowych ojczyzn. Siedziba ZSP mieści się w Tomaszowie Lubelskim przy ul. Lwowskiej 57.

Celem ZSP jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów podmiotów będących członkami stowarzyszenia, w szczególności poprzez: inicjowanie, propagowanie i realizację wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi współpracy samorządów. Celem działań ZSP jest również własne doskonalenie i zadbanie o stały rozwój obecnych samorządowców różnego szczebla, oraz dbałość o rodzinę, tradycję, historię lokalną i narodową tożsamość. ZSP chce ponadto inicjować korzystne dla samorządów zmiany w polskim prawie.

Szczególnie ważne dla ZSP są dwa elementy prowadzenia polityki rozwoju terytorialnego:

- koncentracja różnych działań podejmowanych przez poszczególne podmioty – rząd, samorząd, podmioty gospodarcze i partnerów społecznych – wokół wyznaczonych celów strategicznych;
- zaangażowanie i szeroko zakrojone współdziałanie pomiędzy podmiotami publicznymi, prywatnymi, organizacjami pozarządowymi, sektorem nauki i społeczeństwem obywatelskim na różnych etapach planowania i realizacji działań rozwojowych.

Związek Samorządów Polskich ma zadanie reprezentować jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, co w sposób naturalny odzwierciedla obecny kierunek rozwoju samorządności. Stowarzyszenie kładzie jeszcze większy nacisk na współpracę, dobro wspólne oraz mieszkańca, który przecież jednocześnie jest członkiem samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego.

Dodatkowo na arenie międzynarodowej Gmina Kamieniec Ząbkowicki prowadzi formalną współpracę partnerską z gminami **Ellzee z Republiki Federalnej Niemiec** (kraj związkowy – Bawaria, rejencja – Szwabia, powiat – Günzburg) oraz **Bílá Voda z Republiki Czeskiej** (kraj – ołomuniecki, powiat – Jeseník). Współpraca dotyczy przede wszystkim wymiany kulturalnej.

## 2. 3. Organizacje społeczne.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego działają liczne koła, związki oraz stowarzyszenia społeczne, artystyczne, sportowe i gospodarcze. Należą do nich między innymi:

### Stowarzyszenia sportowe:

- Klub Sportowy „Motorowodniacy”, ul. Zielona 4.
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Gminny Ludowy Klub Sportowy „Zamek” Kamieniec Ząbkowicki , ul. Złotostocka 7;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Klub Sportowy „Iskra” Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka 2g;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Marcus”, ul. Kłodzka 46;
- Uczniowski Klub Sportowy „SP2”, ul. Szkolna 10.

### Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna Kamieniec Ząbkowicki I, ul. Złotostocka 29;
- Ochotnicza Straż Pożarna Kamieniec Ząbkowicki II, ul. Leśna 2.

### Stowarzyszenia społeczno – kulturalne, towarzystwa i fundacje:

- Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet „Dlaczego NIE”, ul. Kolejowa 84;
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Kamienieckiej, Plac Kościelny 3.

### Koła:

- Koło Wędkarskie nr 11, ul. Skorolecka 8;
- Gminne Koło Pszczelarzy, ul. XXX-lecia PRL 36/6;
- Polski Związek Łowiecki, Koło „Jeleń”, ul. Złotostocka 2/8.

## 2. 4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

### 2.4.1. Służba zdrowia.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego infrastruktura służby zdrowia składa się z następujących placówek:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (NZOZ) Medicus Plus sp. z o.o., ul. Nauczycielska 2;
- Przychodnia specjalistyczna SAN MED, ul. Zamkowa 4a;
- praktyki lekarskie.

NZOZ Medicus Plus sp. z o.o. oferuje mieszkańcom Kamieńca Ząbkowickiego jak i całej gminy następujące usługi:

- gabinet internistyczny;
- gabinet pediatryczny;
- gabinet ginekologiczny;
- gabinet zabiegowy i punkt szczepień;
- gabinet pobierania wyników badań laboratoryjnych;
- usługi pielęgniarsko – położnicze;
- pielęgniarstwo środowiskowe: pielęgniarstwo rodzinne i położniczo – rodzinne.

Personel służby zdrowia składa się z 7 lekarzy medycyny oraz 9 pielęgniarek i 1 higienistki.

Prywatna przychodnia specjalistyczna SAN MED oferuje wizyty u lekarzy z szeregu specjalizacji tylko w określone dni miesiąca (alergolog, angiolog, chirurg, dermatolog, diabetolog, dietetyk, endokrynolog, gastrolog, kardiolog, internista, onkolog, ortopeda, pediatra, pulmonolog, psychiatra, psycholog, reumatolog). Poza tym świadczy szereg usług i porad medycznych typu: badanie EKG, cewnikowanie, holter EKG, RR, kompleksowa edukacja pacjenta i rodziny, lampa solux, opatrunki, pielęgniarstwo – lekarska rehabilitacja w gabinecie i domu pacjenta pobieranie materiałów do badań laboratoryjnych, pomiar ciśnienia tętniczego, pomiar cukru we krwi, porady pielęgniarstwo – lekarskie, realizacja recept lekarskich, rehabilitacja (gimnastyka indywidualna, masaż limfatyczny, masaż klasyczny, masaż suchy), specjalistyczna opieka nad pacjentem, spirometria, stawianie baniek, terapie (elektroterapia, laseroterapia, pole magnetyczne, terapia manualna), transport na wizyty lekarskie w gabinecie i w domu pacjenta, usługi położnicze, szkoła rodzenia, zastrzyki (domięśniowe, dożylnie, kroplówki podskórne) i zdejmowanie szwów.

Praktyki lekarskie reprezentowane są przez 3 praktyki stomatologiczne i 1 praktykę ginekologiczną.

Powyższe zapewnia mieszkańcom jedynie podstawową opiekę medyczną. Korzystanie z pozostałych usług medycznych (przychodnie specjalistyczne i szpitale) odbywa się w placówkach zlokalizowanych poza granicami miejscowości jak i całej gminy, głównie w Paczkowie, Ząbkowicach Śląskich i we Wrocławiu. Dodatkowo na terenie Kamieńca Ząbkowickiego funkcjonują 2 apteki – ulice Kolejowa i Ząbkowicka. Nie ma żłobków.

Obecnie funkcjonującą sieć placówek służby zdrowia należy uznać za wystarczającą z punktu widzenia lokalnych potrzeb, również ze względu na bogatą ofertę usług ochrony zdrowia zlokalizowaną w pobliskich miastach.

#### **2.4.2. Opieka społeczna i żłobki.**

Opieką społeczną na terenie Kamieńca Ząbkowickiego jak i całej gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany przy ul. Ząbkowickiej 26. W 2018 roku rozdysponowano pomoc dla mieszkańców Kamieńca Ząbkowickiego w postaci następujących zasiłków:

- zasiłek rodzinny z dodatkami – 4153 świadczenia;
- zasiłek pielęgnacyjny – 1553;
- fundusz alimentacyjny – 523;
- świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności – 449;
- stypendia – 418;
- świadczenia pielęgnacyjne – 338;
- dodatki mieszkaniowe – 286;
- zasiłki stałe – 211;
- zasiłki celowe – 201;
- zasiłki okresowe – 158;
- specjalny zasiłek opiekuńczy – 49;
- dodatki energetyczne – 46;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka – 31;
- zasiłek dla opiekuna – 4.

TABELA 16: Kamieniec Ząbkowicki – liczba osób korzystających z pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2000 – 2018.

Rok	Liczba osób		
	Ogółem	Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
2000	653	494	159
2001	673	505	168
2002	836	671	165
2003	758	601	157
2004	721	550	171
2005	773	604	169
2006	776	591	185
2007	667	469	198
2008	506	345	161
2009	561	401	160
2010	576	405	171
2011	528	388	140
2012	529	378	151
2013	520	387	133
2014	429	321	108
2015	342	245	97
2016	331	231	100
2017	340	217	123
2018	292	193	99

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

W okresie analizowanych lat liczba osób objętych pomocą społeczną wahała się w granicach od 292 do 836. Dane te odzwierciedlają w pewnym sensie dynamikę kształtowania się bezrobocia, ponieważ nadal głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej. Wpływ na liczbę zasiłków w danym roku mają także klęski żywiołowe (wichury, ulewne deszcze, powódzie, susze, pożary, itp.) wyrządzające znaczne szkody. Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego nie ma domów i zakładów stacjonarnej opieki społecznej. W najbliższej przyszłości nie przewiduje się rozbudowy infrastruktury związanej z pomocą społeczną i jej obecny stan należy uznać za wystarczający z punktu widzenia potrzeb lokalnej społeczności. Na terenie miejscowości, jak i całej gminy, nie ma żłobków, ale zasadny wydaje się być ich rozwój.

## 2. 5. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2019 / 2020 sieć oświatowa na terenie Kamieńca Ząbkowickiego składa się z następujących placówek:

- Przedszkole Publiczne nr 1, ul. Złotostocka 23;
- Przedszkole Publiczne nr 2, ul. Kolejowa 84;
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bolesława Chrobrego, ul. Zamkowa 4;
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Jana Pawła II, ul. Szkolna 10.

Przedszkola i Szkoły Podstawowe są jednostkami organizacyjnymi Gminy Kamieniec Ząbkowicki. Przedszkole Publiczne nr 2 wraz ze Szkołą Podstawową nr 2 funkcjonują jako Zespół Szkół nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim.

TABELA 17: Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyka wychowania przedszkolnego i podstawowego w roku szkolnym 2019 / 2020.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli <sup>11</sup>
Przedszkole nr 1	80	8
Przedszkole nr 2	68	4
Szkoła Podstawowa nr 1	313	35
Szkoła Podstawowa nr 2	185	27

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Ogółem w roku szkolnym 2019 / 2020 ze zlokalizowanej w Kamieńcu Ząbkowickim sieci oświatowej korzysta 646 uczniów, z czego:

- 148 dzieci w przedszkolach;
- 498 uczniów w szkołach podstawowych.

Pozostają oni pod opieką 74 nauczycieli, z czego:

- 12 nauczycieli w przedszkolach;
- 62 nauczycieli w szkołach podstawowych.

Powyższe oznacza, że przeciętnie na jednego nauczyciela przypada 8,7 wychowanków, z czego:

- 12,3 w przedszkolach;
- 8,1 w szkołach podstawowych.

TABELA 18: Kamieniec Ząbkowicki – podstawowa charakterystyka lokalnej sieci szkolno – oświatowej w roku szkolnym 2019 / 2020.

Wyszczególnienie	Przedszkole nr 1	Przedszkole nr 2	Szkoła Podstawowa nr 1	Szkoła Podstawowa nr 2
Liczba uczniów	80	68	313	185
Liczba nauczycieli <sup>12</sup>	8	4	35	27
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	10,0	17,0	8,9	6,9
Zajęcia dodatkowe (pozalekcyjne)	NIE	TAK	TAK	TAK
Biblioteka szkolna			TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej			TAK	TAK
Korzystanie z posiłków (stołówka)	TAK	TAK	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	NIE	NIE	TAK	TAK
Boiska i place sportowe	NIE	NIE	TAK	TAK
Place zabaw	TAK	TAK	TAK	TAK

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Młodzież z Kamieńca Ząbkowickiego korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Ząbkowicach Śląskich, Kłodzku, Wałbrzychu i we Wrocławiu. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach średnich oraz na wyższych uczelniach.

<sup>11</sup> Bez względu na rodzaj etatu.

<sup>12</sup> Bez względu na rodzaj etatu.



Obecnie lokalna sieć oświatowa w zakresie wychowania przedszkolnego i szkolnictwa podstawowego jest ilościowo jak i infrastrukturalnie wystarczająca z punktu widzenia potrzeb i nie przewiduje się w najbliższych latach likwidacji ani budowy żadnej placówki.

## 2. 6. Kultura.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego funkcjonuje rozwinięta sieć placówek kulturalnych. Rozpowszechnianiem kultury na terenie miejscowości jak i całej gminy zajmuje się Gminne Centrum Kultury (GCK) zlokalizowane przy ul. Złotostockiej 27. Celem działania GCK jest tworzenie, upowszechnianie i ochrona kultury, a także rozwijanie potrzeb z zakresu kultury fizycznej, sportu i rekreacji poprzez:

- rozpowszechnianie, rozbudzanie i rozwijanie potrzeb i zainteresowań kulturalnych środowisku lokalnym;
- tworzenie warunków dla rozwoju i wspierania amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką;
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, tradycji ludowych regionu, a także rękodzieła ludowego i artystycznego;
- organizacja imprez kulturalno – rozrywkowych, masowych i okazjonalnych;
- organizacja czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych, poprzez prowadzenie kół zainteresowań, klubów i specjalnych kursów, zgodnie z potrzebami środowiska;
- organizowanie koncertów, przeglądów, wystaw i konkursów;
- rozbudzanie i rozwijanie inicjatyw środowiskowych w zakresie kultury.

Podstawową działalność GCK opiera na współpracy ze szkołami podstawowymi oraz na organizacji dla dzieci, młodzieży i pozostałej społeczności imprez kulturalno – rekreacyjnych. Ponadto podejmuje się działania na rzecz lokalnej społeczności poprzez organizację różnego rodzaju spotkań z okazji świąt państwowych, gminnych i okolicznościowych, jak również imprez o charakterze masowym. Na co dzień GCK współpracuje z organizacjami, stowarzyszeniami i innymi instytucjami. Wspomaga wszelkie lokalne inicjatywy kulturalne, tworząc historię całej gminy Kamieniec Ząbkowicki. Przy GCK funkcjonują liczne koła zainteresowań. Należą do nich między innymi:

- koło taneczne dla dzieci i młodzieży;
- koło śpiewacze dla dzieci i młodzieży;
- koło modelarskie dla dzieci i młodzieży;
- koło plastyczno – techniczne (np.: warsztaty twórcze) dla wszystkich grup wiekowych.

GCK organizuje również kursy, szkolenia i warsztaty dla różnych grup wiekowych, np.: kursy komputerowe dla seniorów, kursy językowe dla wszystkich grup wiekowych, itp. GCK udostępnia także swoje pomieszczenia miejscowym kołom i stowarzyszeniom społecznym (np.: koło pszczelarzy, koło myśliwskie) jak również zespołom artystycznym (np.: zespół muzyczny „Prokop Band”, lokalna grupa teatralna „Rodzice dzieciom”). Instytucja posiada salę widowiskową na 170 miejsc oraz specjalistyczne pracownie komputerowe, plastyczne i taneczne. Obiekt tak zwanego „Czerwonego Kościółka” służy między innymi jako galeria wystawiennicza dla miejscowych artystów, sala koncertowa, miejsce uroczystych sesji Rady Gminy, itd.

Sieć usług kultury w Kamieńcu Ząbkowickim tworzą również:

- Archiwum Państwowe, Oddział Kamieniec Ząbkowicki, Plac Kościelny;
- Kamieniecka Izba Pamiątek, Plac Kościelny;
- Pałac Marianny Orańskiej;
- Świetlica wiejska dla sołectwa Kamieniec Ząbkowicki I, ul. Skorolecka;
- Świetlica środowiskowa dla sołectwa Kamieniec Ząbkowicki II, ul. Kolejowa.

Szczególną uwagę należy zwrócić na sukces lokalnego „produktu” turystycznego w postaci udostępnionego do zwiedzania zespołu pałacowo – parkowego na Górze Zamkowej. Odwiedzają go rzesze turystów. Z roku na rok rośnie liczba zakupionych biletów:

- rok 2013 – 10591;
- rok 2014 – 17631;
- rok 2015 – 21735;
- rok 2016 – 28463;
- rok 2017 – 29150;
- rok 2018 – 38291;
- do 20 października 2019 roku – 42683.

Działalność obiektu podlega Gminnemu Centrum Kultury. Usługi świadczone na terenie obiektu ograniczają się na razie wyłącznie do zwiedzania i działającej w nim kawiarni. Docelowo przewiduje się rozwój usług gastronomicznych i wypoczynkowych.

Według danych GUS z 2018 roku lokalna instytucja kultury zorganizowała w ciągu roku 140 imprez, które przyciągnęły 26500 uczestników. Były to:

- 2 konferencje (100 uczestników);
- 5 prelekcji, spotkań i wykładów (1300 uczestników);
- 8 konkursów (100 uczestników);
- 10 pokazów teatralnych (450 uczestników);
- 20 warsztatów (350 uczestników);
- 20 seansów filmowych (250 uczestników);
- 35 koncertów (19050 uczestników);
- 40 imprez turystycznych i sportowo – rekreacyjnych (4900 uczestników).

Według danych GUS w 2018 roku w Kamieńcu Ząbkowickim funkcjonowało 9 grup artystycznych, zrzeszających 155 członków (z czego 46 to dzieci i młodzież szkolna), w tym:

- 1 muzyczne instrumentalne (3 członków);
- 1 taneczne (15 członków);
- 1 teatralne (20 członków);
- 1 wokalne (15 członków);
- 5 folklorystycznych (102 członków),

oraz 15 kół zrzeszających 323 członków.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego funkcjonuje, będąca w strukturze GCK, Gminna Biblioteka Publiczna zlokalizowana przy ul. Ząbkowickiej 27. Posiada ona filie biblioteczne zlokalizowane w miejscowościach: Doboszowice, Ożary i Starczów oraz punkty biblioteczne w miejscowościach: Byczeń i Chałupki. Punkty biblioteczne zlokalizowane są przy świetlicach wiejskich bądź środowiskowych. Działalność biblioteki służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa, jego wychowaniu i upowszechnianiu oraz rozwojowi kultury i wiedzy poprzez:

- gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych, ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- obsługę użytkowników, w tym: udostępnianie zbiorów bibliotecznych, prowadzenie działalności informacyjnej;
- rozbudzanie i rozwijanie potrzeb i zainteresowań czytelniczych;

- współdziałanie z bibliotekami i instytucjami upowszechniania kultury z innych miejscowości w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych mieszkańców gminy.

Poza pracami merytorycznymi (zakup, opracowanie i udostępnienie księgozbioru) Biblioteka organizuje dla dzieci wycieczki do biblioteki, lekcje biblioteczne, wystawki dotyczące autorów, rocznic, jubileuszy, konkursy czytelnicze i literackie. Biblioteka łącznie posiada księgozbiór liczony na blisko 36 tysięcy woluminów. Korzysta z niej rocznie blisko tysiąc czytelników. Średnio roczne wypożyczenia na 1 czytelnika wynoszą 14 woluminów. Biblioteka, idąc z duchem czasu, posiada także dostęp do zasobów w formie elektronicznej (ebooki).

Z usług kultury wyższego rzędu (np.: kina, teatry, opery, filharmonie, galerie, muzea, itp.) mieszkańcy Kamieńca Ząbkowickiego mogą korzystać dopiero (za wyjątkiem muzeum) poza granicami nie tylko gminy, ale i całego powiatu, głównie w Wałbrzychu i we Wrocławiu.

Obecna sieć i zakres usług kultury jest wystarczająca z punktu widzenia lokalnych potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych, planuje się zaś rozszerzenie funkcji i zakresu działania poszczególnych obiektów.

## 2. 7. Sport.

Działania klubów i licznych sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowa to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców Kamieńca Ząbkowickiego, a szczególnie dzieci i młodzieży. Na terenie miejscowości działalności sportowo – rekreacyjne organizują poszczególne kluby sportowe, które dodatkowo umożliwiającą zrzeszanie się w zespołach i sekcjach sportowych, a także Gminne Centrum Kultury. W zakresie sportu i rekreacji GCK współpracuje z organizacjami i stowarzyszeniami sportowymi w kreowaniu warunków do rozwoju sportu masowego i organizowania imprez sportowych.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego funkcjonują następujące kluby i zrzeszenia sportowe:

- Gminny Klub Sportowy „ZAMEK” Kamieniec Ząbkowicki, ul. Złotostocka 7 (piłka nożna mężczyzn);
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Klub Sportowy „ISKRA” Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka 26 (siatkówka kobiet);
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Uczniowski Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Szkolna 10 (tenis stołowy);
- Klub Sportowy „Motorowodniacy”, ul. Zielona 4 (sporty wodne).

Według ostatnich danych GUS (za 2018 rok) lokalne kluby sportowe zrzeszały 203 członków w 4 sekcjach sportowych. Osób czynnie ćwiczących było 208, z czego 202 mężczyzn oraz 6 kobiet. Opiekę na ćwiczącymi sprawowało 4 trenerów i 2 instruktorów sportowych.

Infrastrukturę sportową i rekreacją tworzą następujące ogólnodostępne obiekty:

- Stadion GLKS „ZAMEK” przy ul. Złotostockiej 7
  - widownia na 886 miejsc;
  - boisko piłkarskie;
  - boisko młodzieżowe (ORLIK);
  - bieżnia żużlowa,
- Piłkarskie boisko wielofunkcyjne przy ul. XXX-lecia;

- Boiska przyszkolne:
  - Szkoła Podstawowa nr 1;
  - Szkoła Podstawowa nr 2,
- Hale sportowe
  - przy Szkole Podstawowej nr 1: wymiary 36 x 18 m, widownia na 200 miejsc, możliwe gry: koszykówka, siatkówka, piłka ręczna, piłka nożna halowa);
  - przy Szkole Podstawowej nr 1: wymiary 16 x 8 m, możliwe gry: koszykówka, siatkówka;
  - przy Szkole Podstawowej nr 2 (wymiary 24 x 12 m, widownia na 120 miejsc, możliwe gry: koszykówka, siatkówka);
  - przy nieczynnym Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych: lekka konstrukcja namiotowa,
- Ogólnodostępne place zabaw:
  - Błonia Kamienieckie wraz z odkrytą siłownią;
  - przy Przedszkolach nr 1 i nr 2;
  - przy Szkołach Podstawowych nr 1 i nr 2;
  - przy świetlicach wiejskich;
  - ulice Leśna i Wąska.

Władze samorządowe zamierzają nadal wspierać działalność istniejących zrzeszeń sportowych oraz rozwijać lokalną infrastrukturę sportowo – rekreacyjną. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji żadnego z obiektów sportowych. Obecnie przy ul. Ogrodowej trwa budowa kompleksu sportowo – rekreacyjnego „Kamienieckie Doły”. Powstaje tam pełnowymiarowe boisko do piłki nożnej oraz mniejsze boisko piłkarskie. Z punktu widzenia najważniejszych, długofalowych potrzeb wymienia się budowę krytej pływalni.

## **2. 8. Bezpieczeństwo publiczne.**

### **2.8.1. Policja.**

Stan bezpieczeństwa w znacznym stopniu zdeterminowany jest przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego funkcjonuje Komisariat Policji, zlokalizowany przy ul. Złotostockiej 20. Rejon miejscowości jak i całej gminy obsługiwany jest przez kilkunastu funkcjonariuszy. Komisariat podlega Komendzie Powiatowej Policji w Ząbkowicach Śląskich.

### **2.8.2. Ochrona przeciwpożarowa.**

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon Kamieńca Ząbkowickiego jak i całej gminy obsługiwany jest pod względem operacyjnym przez Jednostkę Ratowniczo – Gaśniczą z Ząbkowic Śląskich, będącą w strukturze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Ząbkowicach Śląskich.

W Kamieńcu Ząbkowickim funkcjonują 2 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP), które zlokalizowane są w Remizach Strażackich (ulice: Złotostocka 29 i Leśna 2).

#### OSP Kamieniec Ząbkowicki I, ul. Złotostocka 29:

- liczba członków – 55 oraz dodatkowo 15 członków w Młodzieżowej Drużynie Pożarniczej;
- podstawowy sprzęt ratowniczy:
  - samochód ratowniczo – gaśniczy Volvo FL GBA 3/30;
  - samochód ratowniczo – gaśniczy Star GBA;

- lekki samochód specjalistyczny ratownictwa wodnego Nissan Navara SLRW;
- łódź motorowa hybrydowo – pontonowa.

Jednostka OSP z Kamieńca Ząbkowickiego I włączona jest do Krajowej Sieci Ratowniczo – Gaśniczej (KSRG). Poza Kamieńcem Ząbkowickim i całą gminą OSP Kamieniec Ząbkowicki I wspomaga także akcje na terenie gmin ościennych (Bardo, Ząbkowice Śląskie, Ziębice, Złoty Stok). Średnio rocznie jednostka uczestniczy w 120 – 130 akcjach, z czego połowa to zdarzenia miejscowe.

#### OSP Kamieniec Ząbkowicki II, ul. Leśna 2:

- liczba członków – 62 oraz dodatkowo 10 członków w Młodzieżowej Drużynie Pożarniczej;
- podstawowy sprzęt ratowniczy: samochód ratowniczo – gaśniczy Mercedes GBA.

Poza Kamieńcem Ząbkowickim i całą gminą OSP Kamieniec Ząbkowicki II wspomaga także akcje na terenie gmin ościennych (Ząbkowice Śląskie, Ziębice, Złoty Stok). Średnio rocznie jednostka uczestniczy w 50 akcjach, z czego połowa to zdarzenia miejscowe.

W razie potencjalnych zagrożeń rejon Kamieńca Ząbkowickiego wspomagają także jednostki OSP z pobliskich sołectw w gminie (Doboszowice, Ożary i Topola) oraz poza gminą (Bardo, Braszowice, Budzów, Ciepłowody, Henryków, Przyłek, Stolec i Złoty Stok). Strażacy ochotnicy wyjeżdżają na akcje nie tylko dotyczące pożarów, ale także do wypompowywania wody z piwnic w czasie podtopień, do usuwania sopli zwisających z dachów, do usuwania drzew po wichurach, do wypadków drogowych, itp.

## **2. 9. Gospodarka mieszkaniowa.**

### **2.9.1. Zasoby mieszkaniowe.**

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w Kamieńcu Ząbkowickim są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa dolnośląskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- nadal wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- mała powierzchnia użytkowa w m<sup>2</sup> na 1 osobę;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

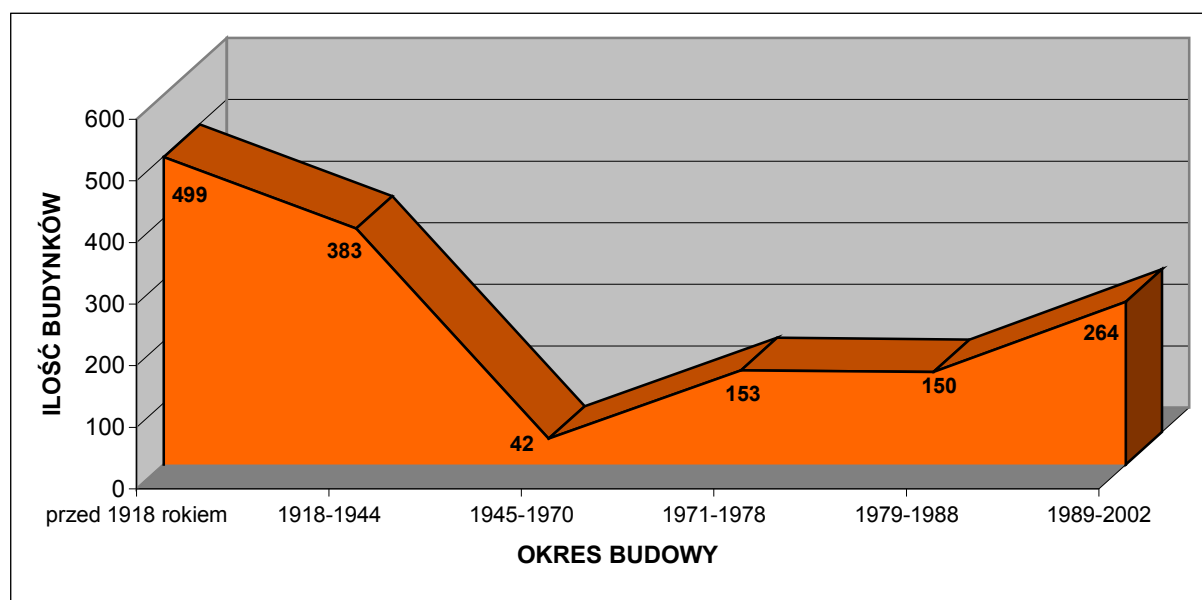
Na terenie miejscowości występują zróżnicowane typy zabudowy. W rejonie sołectwa Kamieniec Ząbkowicki I dominuje przede wszystkim zabudowa wielorodzinna oraz jednorodzinna i jednorodzinno – usługowa (rzemieślnicza), rzadziej zagrodowa. Natomiast w rejonie sołectwa Kamieniec Ząbkowicki II dominuje zabudowa zagrodowa oraz wielorodzinna, rzadziej jednorodzinna. Powierzchnie działek w zależności od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m<sup>2</sup>. Przeciętna wysokość zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast wielorodzinnej do 4 kondygnacji.

TABELA 19: Kamieniec Ząbkowicki – zasoby mieszkaniowe według wieku do 2002 roku.

Okres budowy mieszkania	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa w m <sup>2</sup>
przed 1918 rokiem	499	31034
1918 – 1944	383	26433
1945 – 1970	42	2721
1971 – 1978	153	8464
1979 – 1988	150	12838
1989 – 2002	264	25613
nie ustalono	29	3976

Źródło: GUS 2003.

RYCINA 6: Kamieniec Ząbkowicki – mieszkania zamieszkałe według okresu budowy do 2002 roku.



Źródło: GUS 2003.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku można obliczyć, że spośród ówczesnych 1520 mieszkań zlokalizowanych na terenie Kamieńca Ząbkowickiego 58,30 % wybudowano przed 1945 rokiem, z czego 56,58 % powstało przed 1918 rokiem. Dla porównania na terenie całej gminy dane te prezentują się następująco: 72,11 % przed 1945 rokiem, z czego 62,36 % przed 1918 rokiem. Dane te prezentuje poniższa tabela.

TABELA 20: Kamieniec Ząbkowicki – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku w 2002 roku.

Okres budowy mieszkania	Ilość mieszkań (%)		Powierzchnia użytkowa (%)	
	Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki	Gmina Kamieniec Ząbkowicki
przed 1918 rokiem	32,83	44,97	27,94	42,53
1918 – 1944	25,20	27,14	23,80	27,34
1945 – 1970	2,76	2,94	2,45	2,54
1971 – 1978	10,07	5,96	7,62	4,43
1979 – 1988	9,87	7,99	11,56	8,56
1989 – 2002	17,37	10,89	23,06	14,51
nie ustalono	1,91	0,11	3,58	0,09

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

TABELA 21: Kamieniec Ząbkowicki – liczba budynków mieszkalnych w 2019 roku.

Obręb	Liczba budynków mieszkalnych
Kamieniec Ząbkowicki I	1144
Kamieniec Ząbkowicki II	468

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Ogółem na terenie Kamieńca Ząbkowickiego w 2019 roku zlokalizowanych jest 1612 budynków mieszkalnych.

### 2.9.2. Własność komunalna.

W 2019 roku własnością komunalną w Kamieńcu Ząbkowickim objętych było 148 mieszkań, składających się z 447 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 8800,31 m<sup>2</sup>, w tym 30 mieszkań socjalnych, składających się z 84 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 1443,76 m<sup>2</sup>. Zarządza nimi Zakład Usług Komunalnych zlokalizowany przy ul. Złotostockiej 4.

TABELA 22: Kamieniec Ząbkowicki – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2019 roku – ogółem.

Wyszczególnienie	Własność Gminy		
	Ogółem	w tym:	
		Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
Mieszkania	148	113	35
Izby	447	321	126
Powierzchnia użytkowa w m <sup>2</sup>	8 800,31	6 828,18	1 972,13

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

TABELA 23: Kamieniec Ząbkowicki – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2019 roku – mieszkania socjalne.

Wyszczególnienie	Własność Gminy			% ogółu zasobów komunalnych
	Ogółem	w tym:		
		Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II	
Mieszkania	30	14	16	20,27
Izby	84	33	51	18,79
Powierzchnia użytkowa w m <sup>2</sup>	1 443,76	617,28	826,48	16,41

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 59,46 m<sup>2</sup> i składa się średnio z 3,02 izb. Mieszkania socjalne stanowią 20,27 % ogółu zasobów komunalnych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania socjalnego wynosi 48,13 m<sup>2</sup> i składa się średnio z 2,80 izb. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekują 34 rodziny, a na zamianę mieszkania oczekuje dalsze 5 rodzin. Powyższe oznacza, że należałoby przeanalizować możliwość wdrożenia programu budownictwa socjalnego. Należy przypomnieć, że w 2011 roku oddano do użytku 12 mieszkań komunalnych, składających się z 40 izb, o łącznej powierzchni 647 m<sup>2</sup>.

### 2.9.3. Standard mieszkań.

TABELA 24: Kamieniec Ząbkowicki – przeciętna powierzchnia mieszkań w m<sup>2</sup> według wieku do 2002 roku.

Okres budowy mieszkania	Przeciętna powierzchnia w m <sup>2</sup>	
	Miejscowość	Gmina
	Kamieniec Ząbkowicki	Kamieniec Ząbkowicki
przed 1918 rokiem	62,19	72,25
1918 – 1944	69,02	76,95
1945 – 1970	64,79	65,96
1971 – 1978	55,32	56,77
1979 – 1988	85,59	81,82
1989 – 2002	97,02	101,76

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

Niższa przeciętna powierzchnia mieszkania w każdej grupie wiekowej na terenie Kamieńca Ząbkowickiego w stosunku do całej gminy wynika z faktu, że na terenie miejscowości dominuje przede wszystkim zabudowa wielorodzinna.

TABELA 25: Kamieniec Ząbkowicki – mieszkania zamieszkałe według powierzchni użytkowej w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m <sup>2</sup>	Liczba mieszkań
1	2
poniżej 30	72
30 – 39	100
40 – 49	198
50 – 59	298

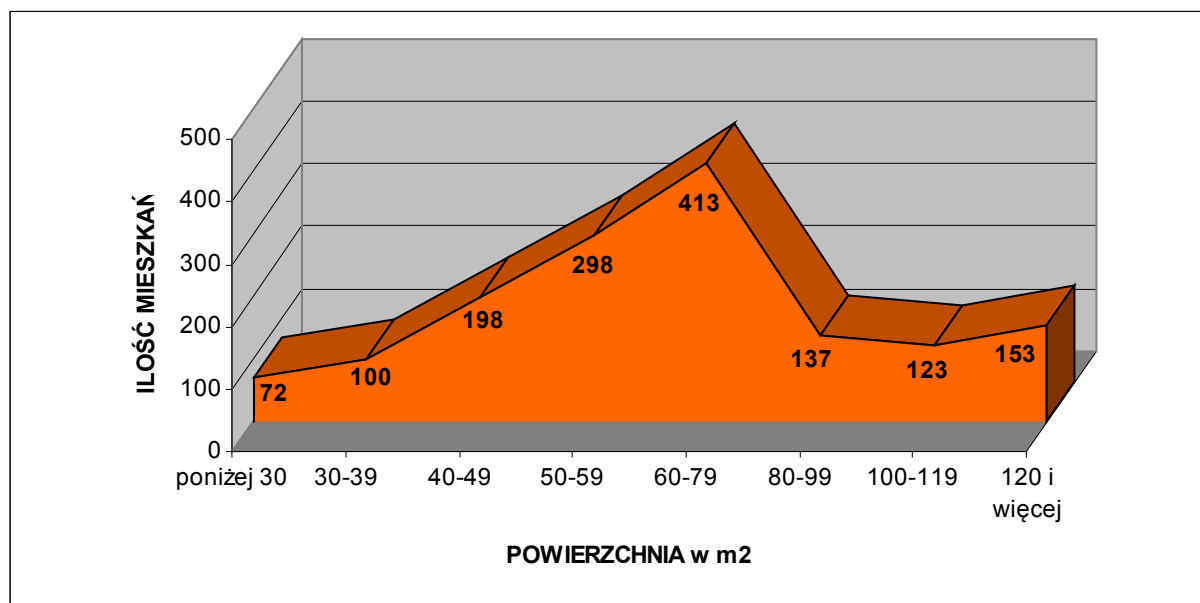


## KAMIENIEC ZĄBKOWICKI – CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA

1	2
60 – 79	413
80 – 99	137
100 – 119	123
120 i więcej	153

Źródło: GUS 2003.

RYCINA 7: Kamieniec Ząbkowicki – mieszkania zamieszkałe według powierzchni użytkowej w 2002 roku.



Źródło: GUS 2003.

Na podstawie wyników badań z *Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań* z 2002 roku można obliczyć, że stosunkowo najczęściej mieszkań w Kamieńcu Ząbkowickim (27,64 %) ma powierzchnię użytkową w granicach od 60 do 79 m. Generalnie mieszkania o powierzchni użytkowej do 50 m<sup>2</sup> stanowią tu 24,77 % ogółu, od 50 m<sup>2</sup> do 100 m<sup>2</sup> – 56,76 %, a powyżej 100 m<sup>2</sup> – 18,47 %. Dla porównania na terenie całej gminy dane te prezentują się następująco: do 50 m<sup>2</sup> – 21,33 %, od 50 m<sup>2</sup> do 100 m<sup>2</sup> – 55,41 %, powyżej 100 m<sup>2</sup> – 23,26 %.

TABELA 26: Kamieniec Ząbkowicki – struktura mieszkań zamieszkałych według powierzchni w 2002 roku.

Powierzchnia użytkowa w m <sup>2</sup>	Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki (%)	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)
poniżej 30	4,82	4,00
30 – 39	6,69	5,73
40 – 49	13,25	11,61
50 – 59	19,95	16,74
60 – 79	27,64	26,72
80 – 99	9,17	11,95
100 – 119	8,23	10,03
120 i więcej	10,24	13,23

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

TABELA 27: Kamieniec Ząbkowicki – wyposażenie mieszkań zamieszkałych w 2002 roku.

Wyszczególnienie	Ilość mieszkań
Wodociąg z sieci	1463
Ustęp splukiwany ogółem	1320
Ustęp splukiwalny z odprowadzeniem do sieci	778
Łazienka	1275
Ciepła woda bieżąca	1128
Gaz z sieci	–
Gaz z butli	1285
Centralne ogrzewanie zbiorowe	328
Centralne ogrzewanie indywidualne	680
Piece	461

Źródło: GUS 2003.

TABELA 28: Kamieniec Ząbkowicki – struktura wyposażenia mieszkań zamieszkałych w 2002 roku.

Wyszczególnienie	% mieszkań wyposażonych w dany element	
	Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki	Gmina Kamieniec Ząbkowicki
Wodociąg z sieci	97,93	82,85
Ustęp splukiwany ogółem	88,35	78,63
Ustęp splukiwalny z odprowadzeniem do sieci	52,07	29,33
Łazienka	85,34	80,10
Ciepła woda bieżąca	75,50	69,17
Gaz z sieci	–	–
Gaz z butli	86,01	84,89
Centralne ogrzewanie zbiorowe	21,95	14,02
Centralne ogrzewanie indywidualne	45,52	47,00
Piece	30,86	37,88

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2003.

Z powyższych danych wynika, że mieszkania w Kamieńcu Ząbkowickim charakteryzują się bardziej korzystnym wyposażeniem w podstawowe elementy infrastruktury technicznej, takie jak: wodociąg z sieci, ustęp splukiwalny, kanalizacja sanitarna, łazienka, ciepła woda bieżąca czy centralne ogrzewanie zbiorowe, w porównaniu z przeciętnymi uwarunkowaniami na terenie całej gminy. Główne przyczyny takiego stanu to przede wszystkim: korzystniejszy wiek (młodszy) substancji mieszkaniowej, niemal pełne zwodociągowanie miejscowości, częściowe wyposażenie w sieć kanalizacyjną, zbiorowe systemy ogrzewania w licznych zespołach zabudowy wielorodzinnej.

Należy podkreślić, że przedstawione powyżej dane dotyczą okresu sprzed około 15 lat. Dotychczas Główny Urząd Statystyczny nie przeprowadził nowych, pogłębionych badań (spisów), umożliwiających aktualizację powyższych analiz w podziale na poszczególne miejscowości.

#### 2.9.4. Budownictwo mieszkaniowe.

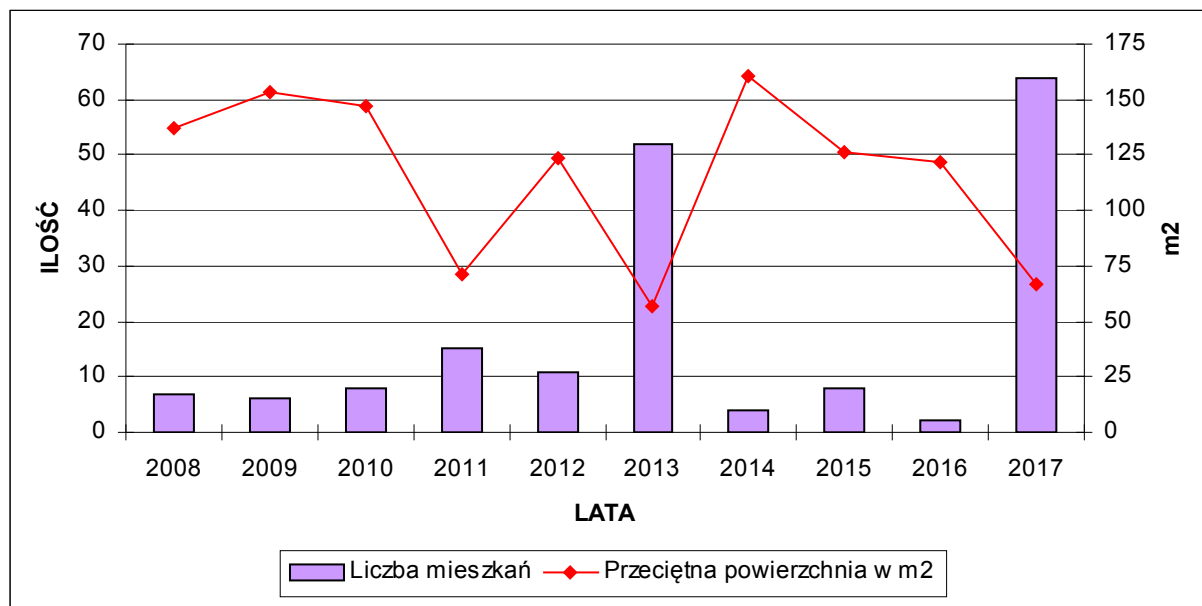
Według ostatnich danych GUS na terenie Kamieńca Ząbkowickiego w 2017 roku oddano do użytku 64 mieszkania, składające się ze 150 izb. Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 4248 m<sup>2</sup>. Wszystkie mieszkania oddano w systemie indywidualnym. Były to przede wszystkim bloki wielorodzinne w rejonie Osiedla Przylesie. Łącznie w ostatnich 10 latach (2008 – 2017) oddano do użytkowania 177 mieszkań, składających się z 699 izb, o powierzchni 14582 m<sup>2</sup>. Dane te prezentuje poniższa tabela oraz rycina.

TABELA 29: Kamieniec Ząbkowicki – mieszkania oddane do użytku w latach 2008 – 2017.

Wyszczególnienie	Rok:									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba mieszkań	7	6	8	15	11	52	4	8	2	64
Liczba izb	40	34	51	58	59	234	17	44	12	150
Powierzchnia w m <sup>2</sup>	962	921	1179	1070	1363	2939	644	1012	244	4248
Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania w m <sup>2</sup>	137,43	153,50	147,38	71,33	123,91	56,52	161,00	126,50	122,00	66,38
Przeciętna powierzchnia 1 izby w m <sup>2</sup>	24,05	27,09	23,12	18,45	23,10	12,56	37,88	23,00	20,33	28,32

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2019.

RYCINA 8: Kamieniec Ząbkowicki – mieszkania oddane do użytku w latach 2008 – 2017.



Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2019.

Kamieniec Ząbkowicki ze względu na swoje położenie jest dość atrakcyjnym miejscem pod względem osadnictwa. Władze samorządowe zamierzają promować tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, licząc z jednej strony na uniknięcie odpływu własnej społeczności, a z drugiej na napływ nowych osadników, najlepiej w wieku produkcyjnym i rozrodczym, co nie jest bez znaczenia ze względu na niekorzystne wskaźniki demograficzne. Jednocześnie prowadzi się wyważoną politykę w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo

mieszkańciowe, uznając za priorytet wyprzedzające uzbrojenie terenów w sieć wodociągową, kanalizacyjną oraz utwardzone drogi, albowiem niedostatek infrastruktury może skutkować brakiem zainteresowania ze strony potencjalnych osadników. Obecnie przeciętna cena 1 m<sup>2</sup> terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe wynosi od około 30 do 40 złotych. Jej konkretny poziom jest uzależniony od lokalizacji i stopnia uzbrojenia.

Perspektywiczne potrzeby mieszkaniowe są ściśle powiązane ze skalą rozwoju ludności, istniejącym deficytem mieszkań samodzielnie zamieszkiwanych, jakością zasobów mieszkaniowych (wiek i stopień zużycia technicznego) oraz aspektami ekonomicznymi wynikającymi z polityki społeczno – gospodarczej państwa (zamożność społeczeństwa, dostępność do tanich kredytów hipotecznych, itp.). W przypadku Kamieńca Ząbkowickiego czynnikami decydującymi w głównej mierze o potrzebie wyznaczenia i rezerwowania terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej są:

- przewidywane dążenie do modelu gospodarstw rodzinnych mieszkających samodzielnie – szacowany deficyt wynosi minimum około kilkudziesięciu mieszkań;
- konieczność wymiany zużytej technicznie zabudowy na nową – szacowany deficyt to kolejne kilkadziesiąt mieszkań;
- migracje mieszkańców pobliskich miast (głównie Ząbkowice Śląskie), wyrażające się popytem na działki budowlane w Kamieńcu Ząbkowickim – szacowany popyt wynosi obecnie od kilku do kilkunastu mieszkań (budynków jednorodzinnych) rocznie;
- popyt na budowę tak zwanych „drugich domów” przez osoby preferujące typ lokalnych walorów przyrodniczo – krajobrazowych – średnio kilka mieszkań (budynków) rocznie.

Rozwój osadnictwa w Kamieńcu Ząbkowickim sprowadza się obecnie do:

- uzupełniania istniejących luk w zabudowie;
- podnoszenia wartości użytkowych istniejącej substancji mieszkaniowej poprzez wykonywanie remontów, modernizacji oraz rozbudowy;
- wymiany zużytej zabudowy w obrębie dotychczasowego siedliska;
- realizacji zabudowy na nowych działkach budowlanych.

Za rejonu rozwojowe na obszarze Kamieńca Ząbkowickiego w zakresie budownictwa mieszkaniowego uznaje się przede wszystkim tereny położone pomiędzy Osiedlem XXX-lecia PRL a Osiedlem Przylesie, tereny przy ul. Kłodzkiej (Istebka), Łopienicę oraz Kamieniec Ząbkowicki II. Pozostałe tereny charakteryzują się mniejszym zainteresowaniem w kontekście realizacji nowych obiektów mieszkaniowych, między innymi ze względu na fizjografię terenu i wynikające z tego zagrożenia powodziowe oraz z powodu niedostatku infrastruktury technicznej.

Realizacja zadań własnych gminy w zakresie gospodarki przestrzennej, określonych w ustawie o samorządzie gminnym, następuje na drodze stanowienia przepisów gminnych jakimi są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz ich praktycznego egzekwowania. Podstawą do ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, a w rezultacie wydania pozwolenia na budowę, są ustalenia tychże planów. Według obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego rezerwy lokalizacyjne pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne i wielorodzinne na terenie Kamieńca Ząbkowickiego wynoszą obecnie<sup>13</sup> 14 ha w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 roku o urzędowych

---

<sup>13</sup> Według *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki* – Uchwała nr XXXVI/217/2017 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 30 marca 2017 roku.

nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych<sup>14</sup> oraz 36 ha poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej. Zakładając w uproszczeniu, że powierzchnia jednej działki wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną wynosić będzie około 1500 m<sup>2</sup>, tylko powyższe umożliwi lokalizację ponad 300 mieszkań budowanych w systemie jednorodzinny, czyli w przybliżeniu dla blisko 1000 mieszkańców.

---

<sup>14</sup> Jednostka osadnicza – wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkały przez ludzi.

### 3. RYNEK PRACY.

#### 3. 1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.

Kamieniec Ząbkowicki jest miejscowością o dość zrównoważonym udziale funkcji miejsca pracy i mieszkaniowej. Rynek pracy opiera się tu głównie na zakładach usługowych i produkcyjnych. Poza usługami publicznymi są to głównie firmy zajmujące się handlem, transportem, przemysłem mechanicznym oraz budownictwem. Rolnictwo indywidualne stanowi uzupełniającą rolę na lokalnym rynku pracy. Znaczna część mieszkańców pracuje poza granicami miejscowości jak i całej gminy, przede wszystkim w pobliskich Ząbkowicach Śląskich, a także za granicą. Na koniec 2018 roku na terenie miejscowości zarejestrowano 465 podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON co oznacza, że zarejestrowanych jest tu 66,33 % z ogółu podmiotów w całej gminie (701).

TABELA 30: Kamieniec Ząbkowicki – formy własności podmiotów gospodarczych<sup>15</sup> będących w rejestrze REGON w 2018 roku.

Formy własności	Liczba podmiotów	Struktura (%)
Zakłady publiczne	38	8,17
Spółki handlowe	29	6,24
Spółki cywilne	30	6,45
Spółdzielnie	1	0,22
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	13	2,80
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	313	67,31
Inne formy własności prywatnej	38	8,17
Pozostałe	3	0,65

Źródło: GUS 2019.

Własnością publiczną (państwową i samorządową) jest 38 podmiotów, natomiast prywatną 424 przedsiębiorstwa, to jest 91,18 % ogółu. Spośród firm prywatnych 311 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 73,82 % ogółu podmiotów sektora prywatnego. Należy nadmienić, że spośród 29 prywatnych spółek prawa handlowego 5 posiada kapitał zagraniczny.

TABELA 31: Kamieniec Ząbkowicki – podmioty gospodarki narodowej<sup>16</sup> zarejestrowane w REGON według sekcji PKD w 2018 roku (I) – sektor publiczny i prywatny łącznie.

Sekcje według PKD	Liczba podmiotów	Struktura (%)
1	2	3
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13	2,80
B – górnictwo i wydobywanie	–	–
C – przetwórstwo przemysłowe	45	9,68
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.	1	0,22
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.	1	0,22
F – budownictwo	83	17,85
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	95	20,43

<sup>15</sup> Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

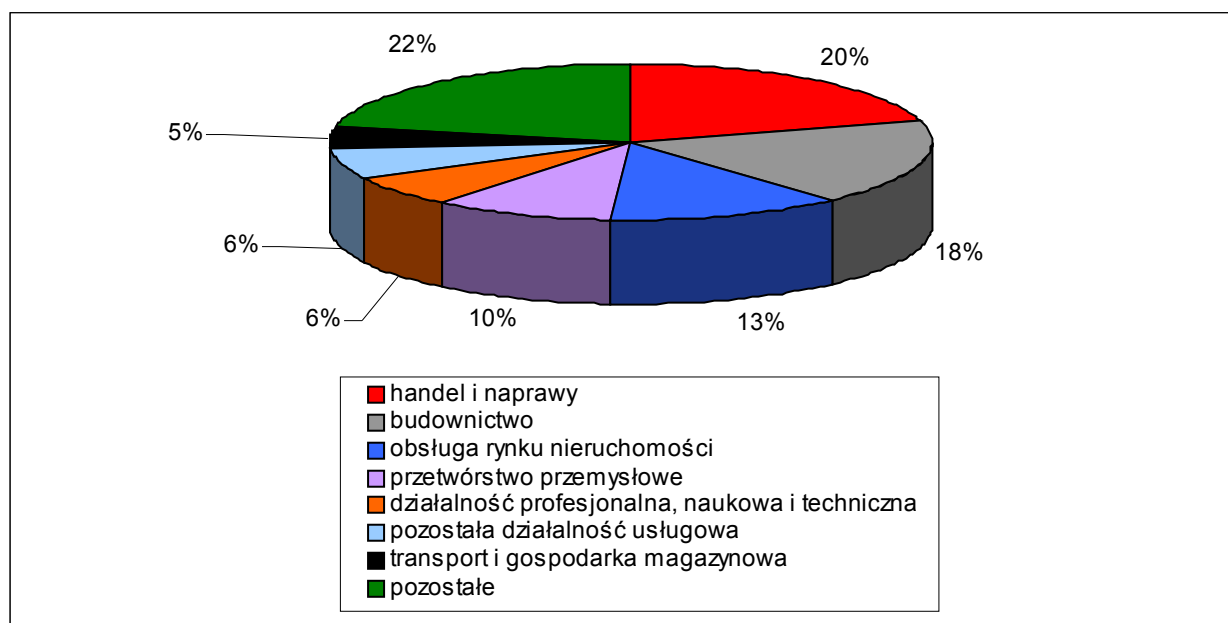
<sup>16</sup> Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

## KAMIENIEC ZĄBKOWICKI – CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA

1	2	3
H – transport i gospodarka magazynowa	22	4,73
I – zakwaterowanie i gastronomia	7	1,51
J – informacja i komunikacja	2	0,43
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	12	2,58
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	60	12,90
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	30	6,45
N – działalność w zakresie usług administrowania	17	3,66
O – administracja publiczna i obrona narodowa	4	0,86
P – edukacja	14	3,01
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	21	4,52
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9	1,94
S i T – pozostała działalność usługowa, itd.	29	6,24
U – organizacje i zespoły eksterytorialne	–	–

Źródło: GUS 2019.

RYCINA 9: Kamieniec Ząbkowicki – struktura podmiotów gospodarki narodowej<sup>17</sup> zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji PKD w 2018 roku (sektor publiczny i prywatny łącznie).



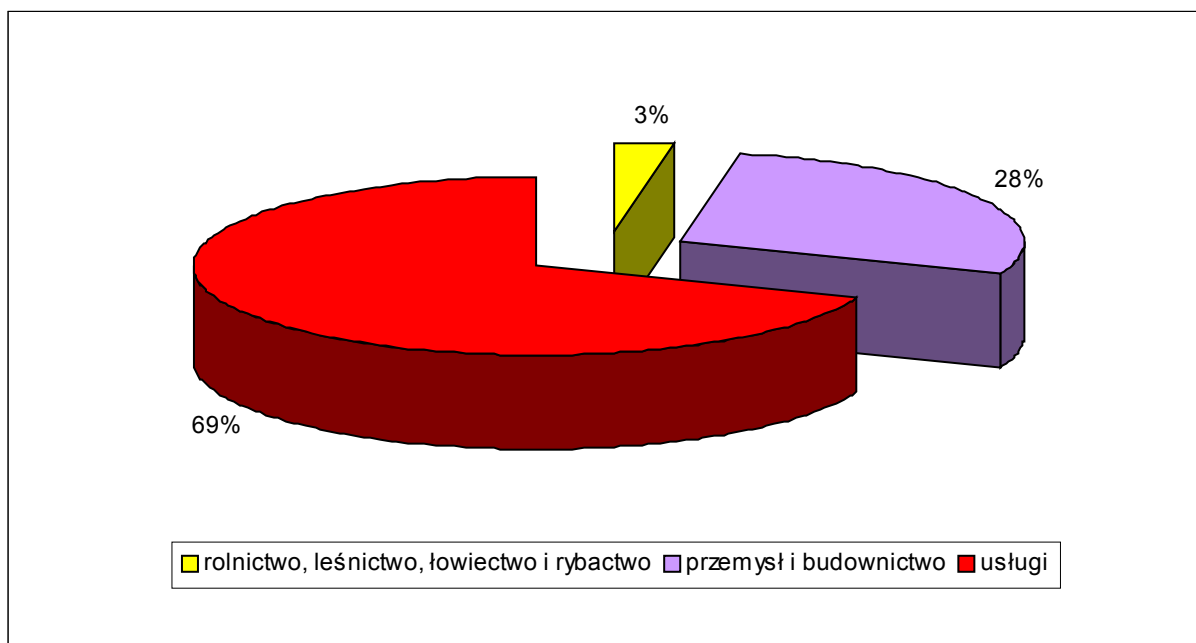
Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2019.

Spośród wszystkich sekcji według PKD, niezależnie od formy własności, najwięcej firm (95) prowadzi działalność handlową i naprawczą. 83 podmioty zajmują się budownictwem, 45 przetwórstwem przemysłowym, a 22 transportem i gospodarką magazynową. Tylko te cztery grupy stanowią łącznie ponad połowę (52,69 %) wszystkich zarejestrowanych firm. Znaczną pojedynczą grupę w powyższej statystyce stanowi 60 podmiotów z sekcji „L” (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości), co oznacza 12,90 % ogółu wszystkich podmiotów. Podmioty z sekcji tak zwanych usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia i pomoc społeczna, administracja, itp.) reprezentuje 48 podmiotów, co stanowi 10,32 % ogółu przedsiębiorstw w miejscowości. Na

<sup>17</sup> Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

terenie Kamieńca Ząbkowickiego nie zarejestrowano podmiotów z sekcji „B” (górnictwo i wydobywanie) oraz „U” (organizacje i zespoły eksterytorialne).

RYCINA 10: Kamieniec Ząbkowicki – struktura podmiotów gospodarki narodowej<sup>18</sup> zarejestrowanych w REGON według podstawowych gałęzi gospodarki narodowej w 2018 roku (sektor publiczny i prywatny łącznie).



Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2019.

TABELA 32: Kamieniec Ząbkowicki – podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON według sekcji PKD w 2018 roku (II) – sektor publiczny.

Sekcje według PKD	Liczba podmiotów	Struktura (%)
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	2,63
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	27	71,05
O – administracja publiczna i obrona narodowa	2	5,26
P – edukacja	5	13,16
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2	5,26
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	2,63

Źródło: GUS 2019.

Spośród wszystkich sekcji według PKD, w których funkcjonują podmioty publiczne najwięcej firm (27) prowadzi działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości (71,05 % z ogółu podmiotów sektora publicznego). 5 zakładów publicznych zajmuje się edukacją (13,16 % z ogółu podmiotów sektora publicznego), zaś po 2 administracją publiczną i obroną narodową oraz opieką zdrowotną i pomocą społeczną (10,52 % z ogółu podmiotów sektora publicznego). Po 1 zakładzie publicznym zarejestrowano w sekcjach „A” (rolnictwo i leśnictwo...) oraz „R” (kultura, rozrywka i rekreacja). Udział podmiotów sektora publicznego w ogólnej liczbie wszystkich podmiotów z wyżej zaprezentowanych sekcji wynosi:

<sup>18</sup> Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.



- sekcja „A” – 7,69 %;
- sekcja „L” – 45,00 %;
- sekcja „O” – 50,00 %;
- sekcja „P” – 35,71 %;
- sekcja „Q” – 9,52 %;
- sekcja „R” – 11,11 %.

TABELA 33: Kamieniec Ząbkowicki – podmioty gospodarki narodowej<sup>19</sup> zarejestrowane w REGON według sekcji PKD w 2018 roku (III) – sektor prywatny.

Sekcje według PKD	Liczba podmiotów	Struktura (%)
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	12	2,83
B – górnictwo i wydobywanie	–	–
C – przetwórstwo przemysłowe	45	10,61
D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, itd.	1	0,24
E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, itd.	1	0,24
F – budownictwo	82	19,34
G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	94	22,17
H – transport i gospodarka magazynowa	22	5,19
I – zakwaterowanie i gastronomia	7	1,65
J – informacja i komunikacja	2	0,47
K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	12	2,83
L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	32	7,55
M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	30	7,08
N – działalność w zakresie usług administrowania	17	4,01
O – administracja publiczna i obrona narodowa	2	0,47
P – edukacja	9	2,12
Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	19	4,48
R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	8	1,89
S i T – pozostała działalność usługowa, itd.	29	6,84
U – organizacje i zespoły eksterytorialne	–	–

Źródło: GUS 2019.

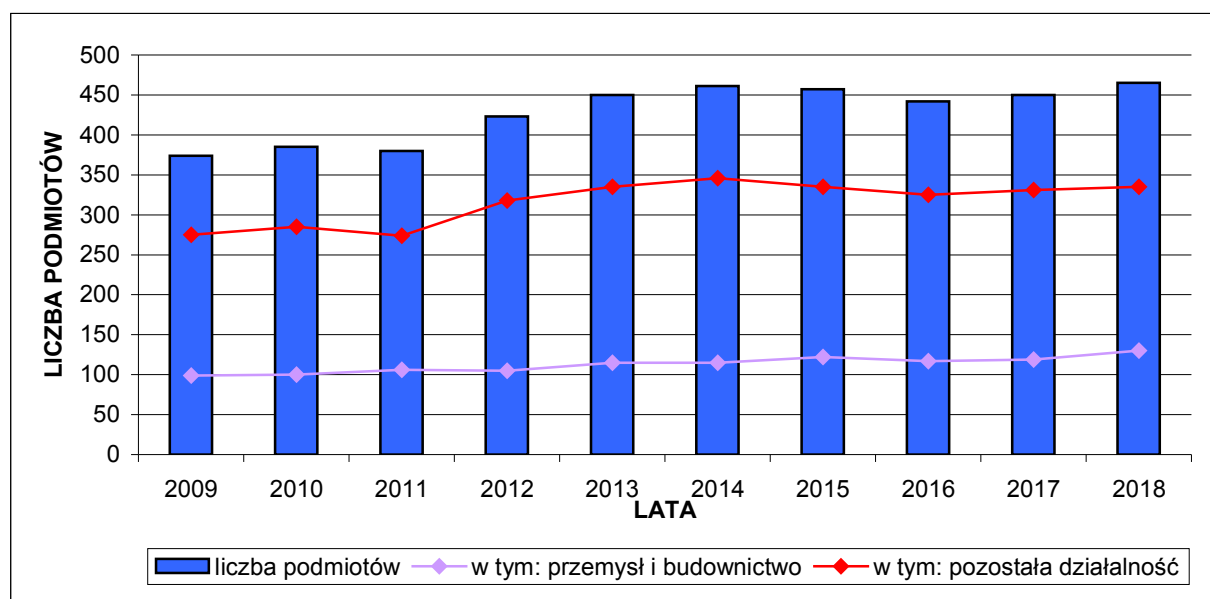
Spośród wszystkich sekcji według PKD, w których funkcjonują podmioty prywatne, najwięcej firm (94) prowadzi działalność handlową i naprawczą. 82 podmioty zajmują się budownictwem, 45 przetwórstwem przemysłowym, a 22 transportem i gospodarką magazynową. Tylko te cztery grupy stanowią łącznie ponad połowę (57,31 %) z ogółu zarejestrowanych firm prywatnych. Znaczące udziały w powyższej statystyce stanowią także 32 podmioty z sekcji „L” (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości), 30 podmiotów z sekcji „M” (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) oraz 29 podmiotów z sekcji „S” i „T” (pozostała działalność usługowa), co oznacza odpowiednio: 7,55 %, 7,08 % oraz 6,84 % z ogółu wszystkich podmiotów prywatnych. Podmioty z sekcji tak zwanych usług nierynkowych (edukacja, ochrona zdrowia i pomoc społeczna, administracja, itp.) reprezentuje 38 podmiotów, co stanowi 8,96 % ogółu przedsiębiorstw prywatnych w Kamieńcu Ząbkowickim.

<sup>19</sup> Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

TABELA 34: Kamieniec Ząbkowicki – podmioty gospodarki narodowej<sup>20</sup> zarejestrowane w REGON na 1000 ludności w 2018 roku.

Wyszczególnienie	Wskaźniki
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności ogółem	102,58
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	169,21
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności ogółem	69,05
Zakłady osób fizycznych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	113,90

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2019.

RYCINA 11: Kamieniec Ząbkowicki – podmioty gospodarki narodowej<sup>21</sup> w latach 2009 – 2018.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2019.

### 3. 2. Zatrudnienie.

#### 3.2.1. Pracujący<sup>22</sup> na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

TABELA 35: Kamieniec Ząbkowicki – podmioty gospodarki narodowej<sup>23</sup> zarejestrowane w REGON według liczby pracujących w 2018 roku.

Podmioty o liczbie pracujących	Liczba podmiotów	Struktura (%)
9 i mniej	<b>437</b>	93,97
10 – 49	<b>25</b>	5,38
50 i więcej	<b>3</b>	0,65

Źródło: GUS 2019.

<sup>20</sup> Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

<sup>21</sup> Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

<sup>22</sup> Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

<sup>23</sup> Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

Na koniec 2018 roku w 28 przedsiębiorstwach (6,03 % ogółu) liczba pracujących wyniosła więcej niż 9 osób. Jest to wartość zbliżona do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących całą gminę, powiat ząbkowicki i województwo dolnośląskie. Co więcej odsetek ten jest wyższy od porównywanych jednostek i jest to pewnego rodzaju osobliwość jak na miejscowość wiejską.

Główny Urząd Statystyczny nie publikuje danych dotyczących zatrudnienia w podziale na miejscowości. Według danych GUS z końca 2017 roku liczba pracujących w gospodarce narodowej na obszarze całej gminy Kamieniec Ząbkowicki wyniosła 1311 osób. Kobiety stanowiły 35,85 %, a więc tylko nieco ponad 1/3 z ogólnej liczby pracujących.

TABELA 36: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – pracujący w 2017 roku.

Pracujący	Gmina Kamieniec Ząbkowicki – liczba pracujących
Ogółem	1311
W tym liczba kobiet	470
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	92
Przemysł i budownictwo	484
Usługi	735

Źródło: GUS 2019.

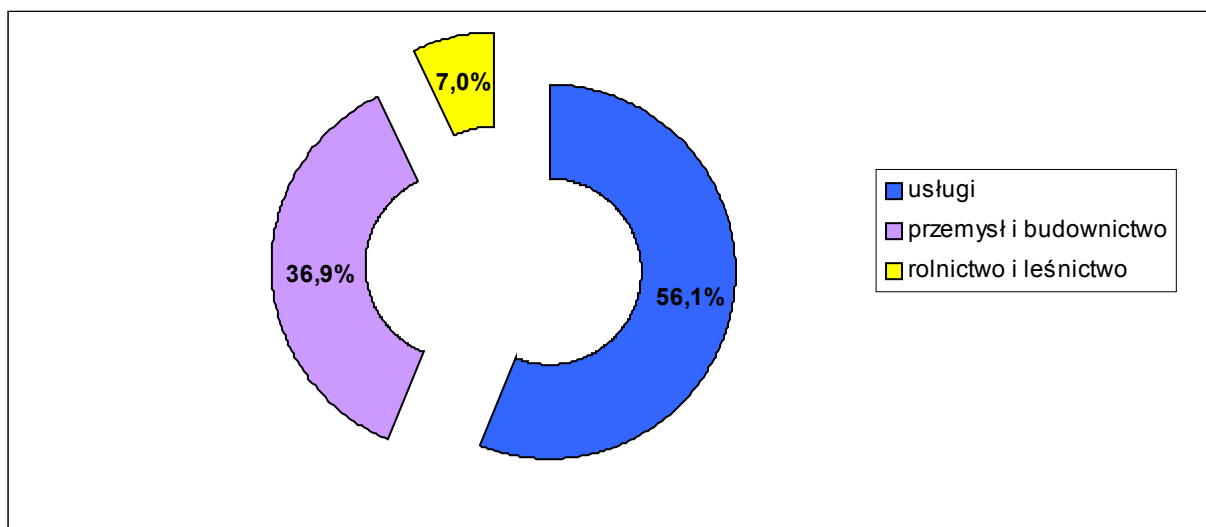
TABELA 37: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura pracujących w 2017 roku.

Pracujący	Gmina Kamieniec Ząbkowicki (%)
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7,02
Przemysł i budownictwo	36,92
Usługi	56,06
Na 1000 ludności ogółem	158,97
Na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	249,38
Udział kobiet	35,85

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2019.

Statystyki dotyczące pracujących według poszczególnych (zgrupowanych) sekcji PKD nie odzwierciedlają faktycznej struktury zatrudnienia na terenie gminy. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących zgodnie z przedstawioną definicją i odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych (od 10 pracujących wzwyż). Jednakże na podstawie zaprezentowanych danych obserwujemy pewną prawidłowość. Stosunkowo wysoki wskaźnik (jak na gminę wiejską) pracujących w przemyśle i budownictwie odnotowujemy ze względu na fakt, że znaczną ilość lokalnych firm zatrudniających powyżej 9 osób stanowią podmioty związane z wydobywaniem surowców naturalnych oraz przemysłem mechanicznym. Najwyższy jednak odsetek dotyczy pracujących w sektorze usług. Jego wysoka wartość wynika przede wszystkim z zatrudnienia związanego z sektorem publicznym (administracja i inne usługi samorządowe) oraz transportem (kolej – PKP SA i podwykonawcy). Niski odsetek pracujących w lokalnym rolnictwie to efekt tego, że są to przede wszystkim gospodarstwa indywidualne. Natomiast niski udział kobiet wśród ogółu pracujących związany jest z faktem, że struktura branżowa największych lokalnych zakładów charakteryzuje się przede wszystkim ofertą pracy dla mężczyzn.

RYCINA 12: Gmina Kamieniec Ząbkowicki – struktura pracujących w 2017 roku.



Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS 2019.

### 3.2.2. Zatrudnienie na terenie miejscowości Kamieniec Ząbkowicki.

Analizując strukturę lokalnego rynku pracy należy przyjąć, że dane przedstawione w poprzednim podrozdziale w znakomitej większości dotyczą miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. Na potrzeby niniejszego opracowania poniżej przedstawione są dane dotyczące zatrudnienia, w tym we wszystkich jednostkach publicznych, na dzień 31 października 2019 roku.

TABELA 38: Kamieniec Ząbkowicki – zatrudnienie w największych zakładach pracy.

Nazwa podmiotu	Ilość pracowników
1	2
<b>Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo</b>	
Ośrodek Hodowli Zarodowej sp. z o.o.	40
<b>Przemysł i budownictwo</b>	
Torsystem Butzbach sp. z o.o.	39
PPUiH Metrol sp. j.	36
PPUiH Metrol sp. z o.o.	16
Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o.	15
PPH Tor sp. z o.o.	13
<b>Usługi</b>	
Szkoła Podstawowa nr 1	54
Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki	39
Szkoła Podstawowa nr 2	36
„Arendarski” usługi transportowe	33
PKP SA	25
Zakład Usług Komunalnych	25
Komisariat Policji	23
Poczta Polska SA	22

1	2
NZOZ Medicus Plus sp. z o.o.	20
Gminne Centrum Kultury	15
Przedszkole Publiczne nr 1	14
Grupa Eurocash, sklep „Delikatesy Centrum”	13
Przedszkole Publiczne nr 2	10
Archiwum Państwowe	9
Centrum Integracji Społecznej	9
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	9
Jeronimo Martins Polska SA, sklep „Biedronka”	9
Gminne Centrum Rehabilitacji	6
Bank Spółdzielczy Ząbkowice Śląskie	4
PKO BP SA	2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Ponadto na podstawie danych przekazanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), Placówka Terenowa w Ząbkowicach Śląskich, obliczono że na dzień 30 września 2019 roku zaewidencjonowanych było 178 płatników składek na ubezpieczenie społeczne rolników, których gospodarstwa znajdują się na całej gminy Kamieniec Ząbkowicki, z czego 34 (19,10 %) na terenie miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. Liczba osób ubezpieczonych w systemie KRUS wyniosła zaś w całej gminie 253 osoby, z czego 42 (16,60 %) na terenie miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. 253 osoby ubezpieczone w systemie KRUS stanowią 3,17 % z ogółu mieszkańców gminy. W miejscowości Kamieniec Ząbkowicki odsetek ten wynosi 0,93 %. Osoby ubezpieczone w systemie KRUS, poza samym płatnikiem, to także domownicy, czyli osoby bliskie rolnikowi, nie posiadające własnego gospodarstwa, świadczące nieodpłatnie pracę na rzecz rolnika, zgłoszone do ubezpieczenia rolniczego. W znacznej części są to dzieci rolników, które ukończyły 16 rok życia i pomagają w prowadzeniu gospodarstwa, oraz i ich małżonkowie. Powyższe wskazuje, że sektor rolniczy stanowi uzupełniającą rolę na lokalnym rynku pracy, a zwłaszcza w miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. Natomiast według danych przekazanych przez KRUS, Placówka Terenowa w Wałbrzychu, w miejscowości Kamieniec Ząbkowicki na dzień 30 września 2019 roku zamieszkuje 58 osób (1,28 % z ogółu mieszkańców miejscowości) uprawnionych do pobierania rent i emerytur z ubezpieczenia społecznego rolników.

### 3. 3. Bezrobocie.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 30 września 2019 roku Powiatowy Urząd Pracy w Ząbkowicach Śląskich zarejestrował 131 bezrobotnych z terenu miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym<sup>24</sup> 4,77 % zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest nieco wyższy, ale kształtuje się na porównywalnym poziomie w stosunku do innych gmin powiatu ząbkowickiego. Spośród ogółu bezrobotnych kobiety stanowiły blisko połowę (65 osób), to jest 49,62 %. 102 bezrobotnych, to jest 77,86 % ogółu, nie posiadało prawa do zasiłku. W całej gminie Kamieniec Ząbkowicki zarejestrowano w tym samym czasie 257 bezrobotnych, z czego kobiety (140 osób) stanowiły 54,47 %, zaś 84,44 % bezrobotnych (217 osób) nie posiadało prawa do zasiłku. Powyższe oznacza, że bezrobotni z terenu Kamieńca Ząbkowickiego stanowią 50,97 % z ogółu zarejestrowanych osób bez pracy w całej gminie.

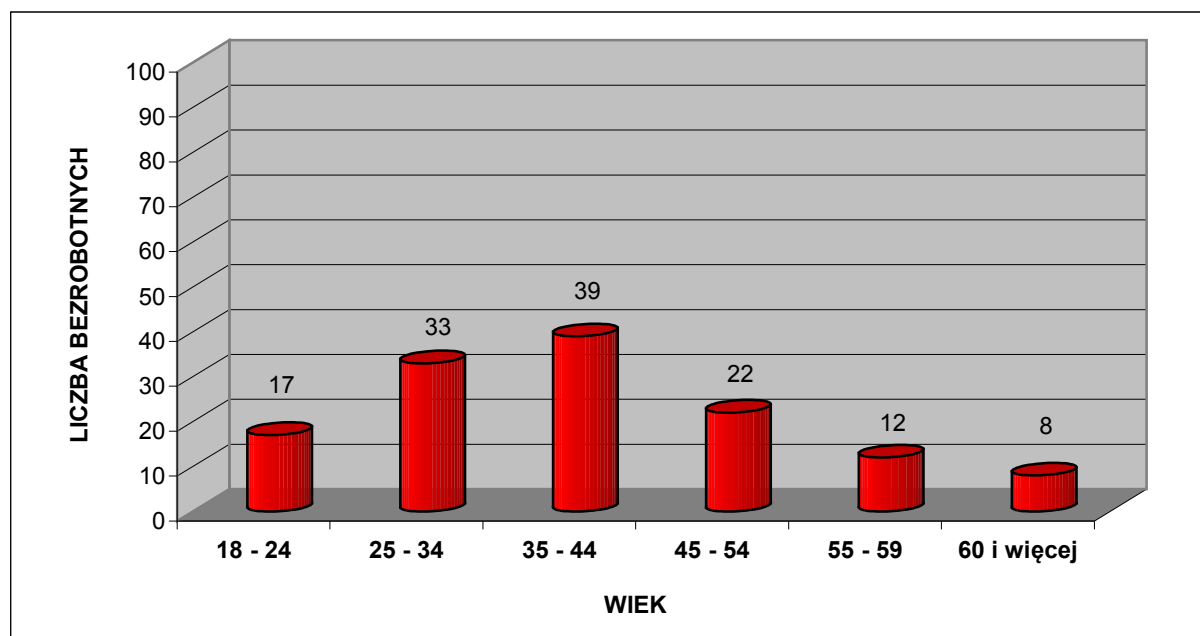
<sup>24</sup> Na potrzeby niniejszego opracowania dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

TABELA 39: Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na dzień 30.09.2019 roku.

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	17	12,98	10
25 – 34	33	25,19	19
35 – 44	39	29,77	20
45 – 54	22	16,79	12
55 – 59	12	9,16	4
60 i więcej	8	6,11	–

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2019.

RYCINA 13: Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na dzień 30.09.2019 roku.



Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2019.

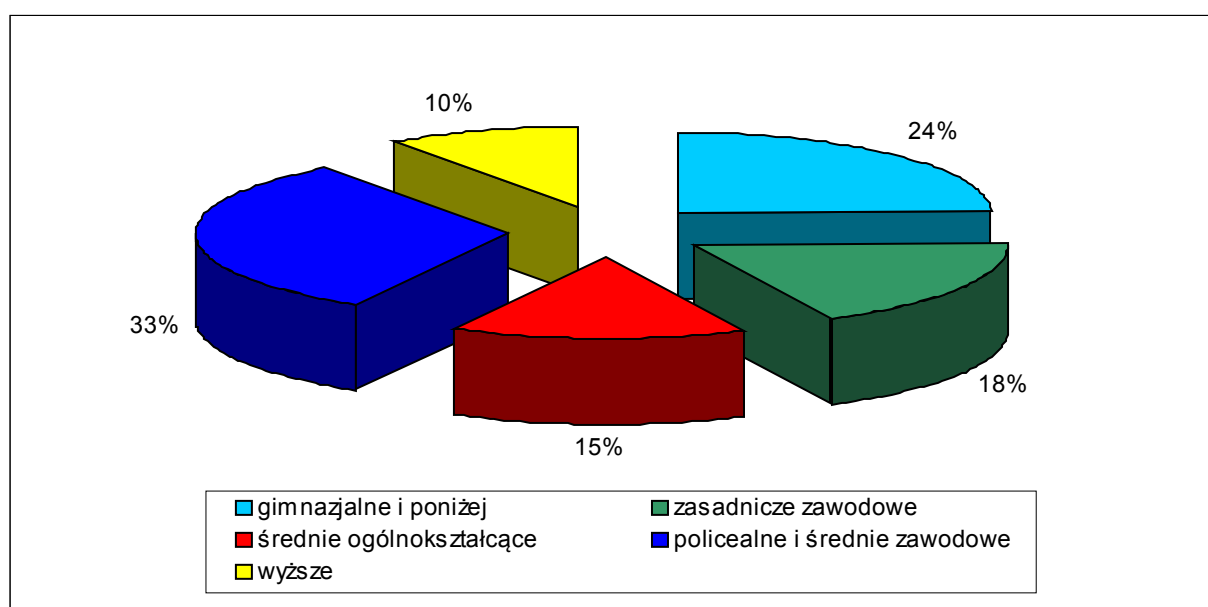
Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. Stosunkowo niewielką grupę (13 %) stanowią bezrobotni w najmłodszej kategorii wiekowej (18 – 24 lata). Spośród wszystkich 319 obywateli w tym wieku tylko 5,33 % zarejestrowano jako bezrobotne. Jednakże ponad 1/3 z ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (38 %) to osoby do 34 roku życia. Spośród wszystkich 985 obywateli w tym wieku 5,08 % zarejestrowano jako bezrobotne. Blisko 3/5 bezrobotnych (56 %) to osoby w wieku 35 – 59 lat. Spośród wszystkich 1595 obywateli w tym wieku 4,58 % zarejestrowano jako bezrobotne. Jedynie grupa bezrobotnych powyżej 60 roku życia jest nieliczna (6 %), między innymi ze względu wcześniejszego przejścia na emeryturę lub systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych. Poza tym dotyczy ona tylko mężczyzn. Spośród wszystkich 168 obywateli płci męskiej w tej kategorii wiekowej (60 – 64) 4,76 % zarejestrowano jako bezrobotne.

TABELA 40: Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na dzień 30.09.2019 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	13	9,92	7
Policealne i średnie zawodowe	42	32,06	25
Średnie ogólnokształcące	20	15,27	18
Zasadnicze zawodowe	24	18,32	7
Gimnazjalne i poniżej	32	24,43	8

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2019.

RYCINA 14: Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na dzień 30.09.2019 roku.



Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2019.

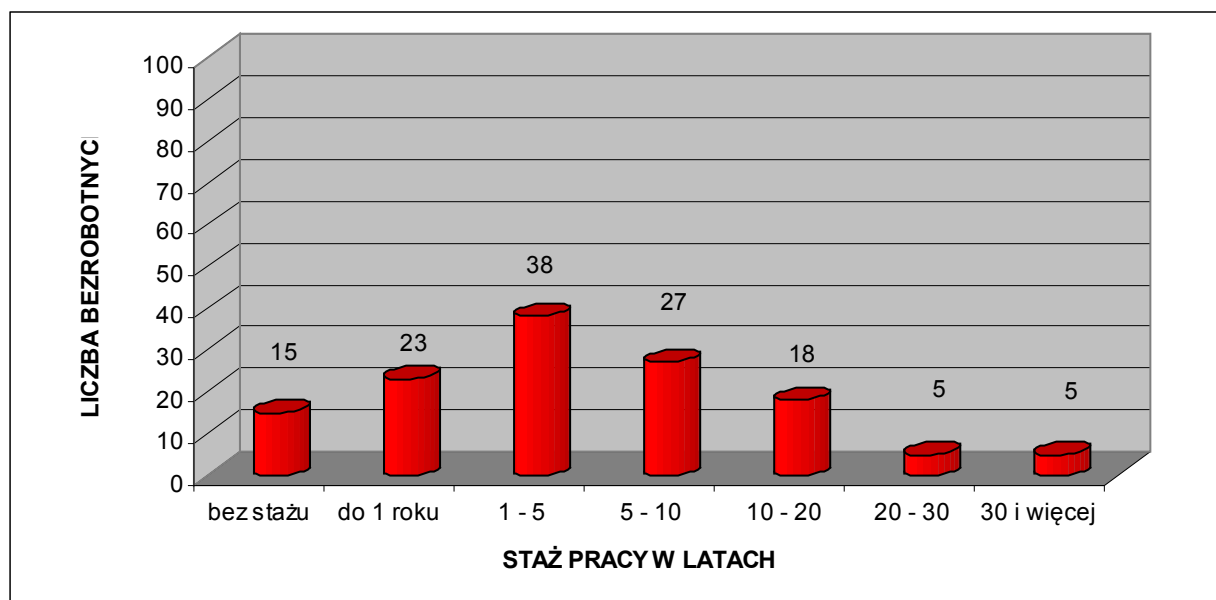
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią blisko połowę (43 %) ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Natomiast osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią 10 % ogółu bezrobotnych. Jest to wartość wysoka w porównaniu z zeszłymi latami, ale obecnie dość powszechna zarówno w skali regionu jak i całego kraju, a nawet Unii Europejskiej. Znaczną grupę (32 %) stanowią osoby z wykształceniem policealnym i średnim, którym ze względu na brak dyplomu wyższych uczelni trudno znaleźć pracę nie tylko w gminie, ale nawet w całym regionie.

TABELA 41: Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na dzień 30.09.2019 roku.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	15	11,45	8
Do 1 roku	23	17,56	10
1 – 5	38	29,01	21
5 – 10	27	20,61	18
10 – 20	18	13,74	6
20 – 30	5	3,82	1
30 lat i więcej	5	3,82	1

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2019.

RYCINA 15: Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na dzień 30.09.2019 roku.



Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2019.

Ponad 1/5 zarejestrowanych bezrobotnych (21 %) ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Liczniejszą grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż do 1 roku. Społeczność ta stanowi łącznie 29 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci średnich szkół technicznych oraz liceów. Połowę bezrobotnych stanowią osoby posiadające staż pracy od 1 roku do 10 lat. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w Kamieńcu Ząbkowickim przedstawiają się mniej korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych. Aczkolwiek należy podkreślić, że brak zatrudnienia dla osób w najmłodszych kategoriach wiekowych staje się problemem również w teoretycznie zamożniejszych miastach, gminach czy w całych regionach.

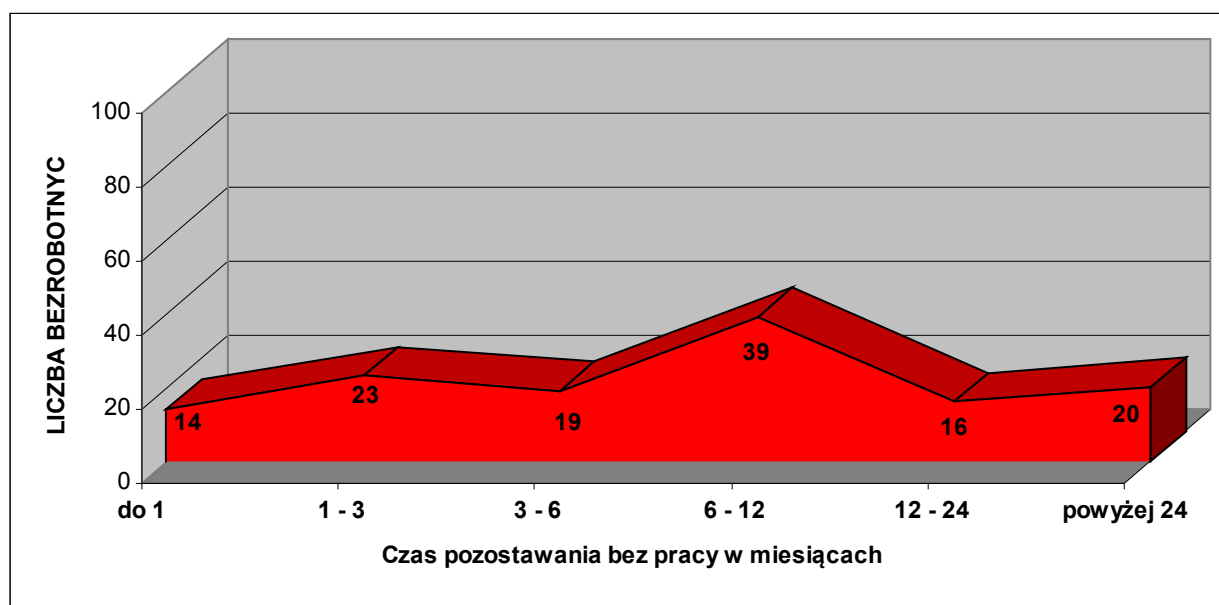


TABELA 42: Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na dzień 30.09.2019 roku.

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	14	10,69	4
1 – 3	23	17,56	13
3 – 6	19	14,50	8
6 – 12	39	29,77	17
12 – 24	16	12,21	10
Powyżej 24 miesięcy	20	15,27	13

Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2019.

RYCINA 16: Kamieniec Ząbkowicki – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na dzień 30.09.2019 roku.



Źródło: PUP Ząbkowice Śląskie, 2019.

Blisko 85 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Są to przede wszystkim absolwenci szkół średnich, zwłaszcza liceów oraz w mniejszym stopniu osoby objęte zwolnieniami w latach 2017 – 2018. Natomiast za korzystny należy uznać fakt, że tylko nieco ponad 15 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Oznacza to, że obecna struktura gospodarcza Kamieńca Ząbkowickiego i całego regionu ząbkowickiego jest w stanie wygenerować miejsca pracy również dla osób długotrwale bezrobotnych.

Obserwowana mniej więcej od 2004 roku koniunktura gospodarcza (wyhamowana nieco sytuacją gospodarczą w latach 2009 – 2013), a także emigracja zarobkowa do krajów Europy Zachodniej, spowodowała dość znaczny spadek bezrobocia w Polsce, w tym również na terenie gminy i miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. Jednakże charakteryzuje ją przede wszystkim wzrost popytu na pracę w przemyśle i budownictwie, czyli dotyczy zwłaszcza robotników wykwalifikowanych, a więc głównie mężczyzn, i w tej kwestii obserwowana jest nawet nadwyżka popytu miejsc pracy nad podażą siły roboczej. Niepokojącym zjawiskiem, pomimo bardzo niskiej stopy

bezrobocia, jest brak dobrze płatnych ofert pracy dla ludzi młodych i wykształconych. Omawianą problematykę potęguje wchodzące w wiek produkcyjny i zawodowy pokolenie urodzone w 2 połowie lat 90-tych XX wieku. Częściowym problemem, bardziej poza samym Kamieńcem Ząbkowickim, jest także zjawisko tak zwanego „ukrytego bezrobocia” dotyczącego części ludności utrzymującej się formalnie z rolnictwa. Stworzenie kilkudziesięciu miejsc pracy, opartych tylko o środki własne samorządu (np.: roboty publiczne, usługi na rzecz Gminy) jest w skali takiej gminy jak Kamieniec Ząbkowicki praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu kolejnych inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić pracowników nie tylko w dość dobrze płatnym sektorze produkcyjnym, ale również w nowoczesnych branżach usługowych, dedykowanych głównie dla ludzi młodych, zwłaszcza kobiet. Dotyczy to zarówno gminy Kamieniec Ząbkowicki jak i całego powiatu ząbkowickiego oraz południowej części województwa dolnośląskiego. Kamieniec Ząbkowicki posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia inwestorów. Ważnym atutem jest również mała odległość do większych miast regionu. Nie bez znaczenia są również dobre połączenia komunikacyjne oraz korzystne warunki naturalne.

Ważną rolę w celu reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych, w tym bezrobotnych, pełni powołana w tym celu jednostka budżetowa – Centrum Integracji Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim, zlokalizowana przy ul. Złotostockiej 4.

## 4. GOSPODARKA.

### 4. 1. Rolnictwo.

#### 4.1.1. Użytkowanie gruntów w rolnictwie.

Sektor rolniczy stanowi obecnie tylko uzupełniającą funkcję w strukturze gospodarczej Kamieńca Ząbkowickiego. Przeważają małe i średnie gospodarstwa rolne o areale około 5 ha, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi.

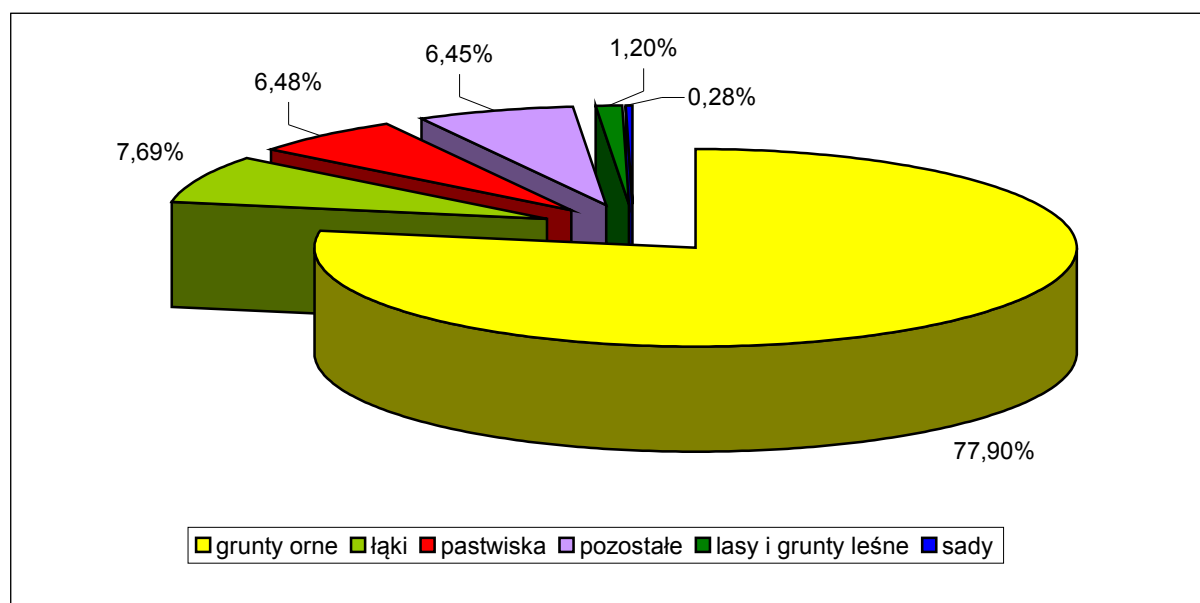
TABELA 43: Kamieniec Ząbkowicki – użytkowanie gruntów<sup>25</sup> w gospodarstwach indywidualnych<sup>26</sup> w 2019 roku (w ha).

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne						Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	w tym						
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska			
<b>1</b> 258,16	238,41	201,10	0,73	19,84	16,74	3,10	16,65	
<b>2</b> 157,09	143,97	127,24	0,31	6,60	9,82	3,00	10,12	
<b>3</b> 101,07	94,44	73,86	0,42	13,24	6,92	0,10	6,53	

1 – Kamieniec Ząbkowicki – całość. 2 – Kamieniec Ząbkowicki I. 3 – Kamieniec Ząbkowicki II.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

RYCINA 17: Kamieniec Ząbkowicki – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2019 roku<sup>27</sup>.



Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

<sup>25</sup> Według ewidencji własności gruntów, 2019.

<sup>26</sup> Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób.

<sup>27</sup> Według ewidencji własności gruntów, 2019.

Według powyższego zestawienia grunty indywidualnych gospodarstw rolnych stanowią zaledwie 19,87 % z ogólnej powierzchni miejscowości, z czego 15,20 % w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I oraz 38,00 % w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II. Użytki rolne stanowią 92,35 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 1,20 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 6,45 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtuje się w następujący sposób:

- grunty orne – 84,35 %;
- łąki – 8,32 %;
- pastwiska – 7,02 %;
- sady – 0,31 %.

Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni niżej wymienionych elementów kształtujących przestrzeń Kamienia Ząbkowickiego przedstawia się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 33,37 %;
- grunty orne – 33,56 %;
- łąki – 35,39 %;
- pastwiska – 30,75 %;
- lasy – 2,25 %;
- pozostałe grunty – 3,72 %.

#### 4.1.2. Struktura gospodarstw rolnych.

Według danych Urzędu Gminy Kamieniec Ząbkowicki na terenie Kamienia Ząbkowickiego funkcjonuje obecnie 118 gospodarstw rolnych o areale powyżej 1 ha, z czego tylko około 30 % prowadzi działalność rolniczą. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego ogółem zajmuje areal około 5 ha, natomiast gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą około 10 ha.

TABELA 44: Kamieniec Ząbkowicki – gospodarstwa rolne w 2019 roku.

Obręb	Liczba gospodarstw rolnych
Kamieniec Ząbkowicki I	81 + 367 o areale do 1 ha
Kamieniec Ząbkowicki II	37 + 120 o areale do 1 ha

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

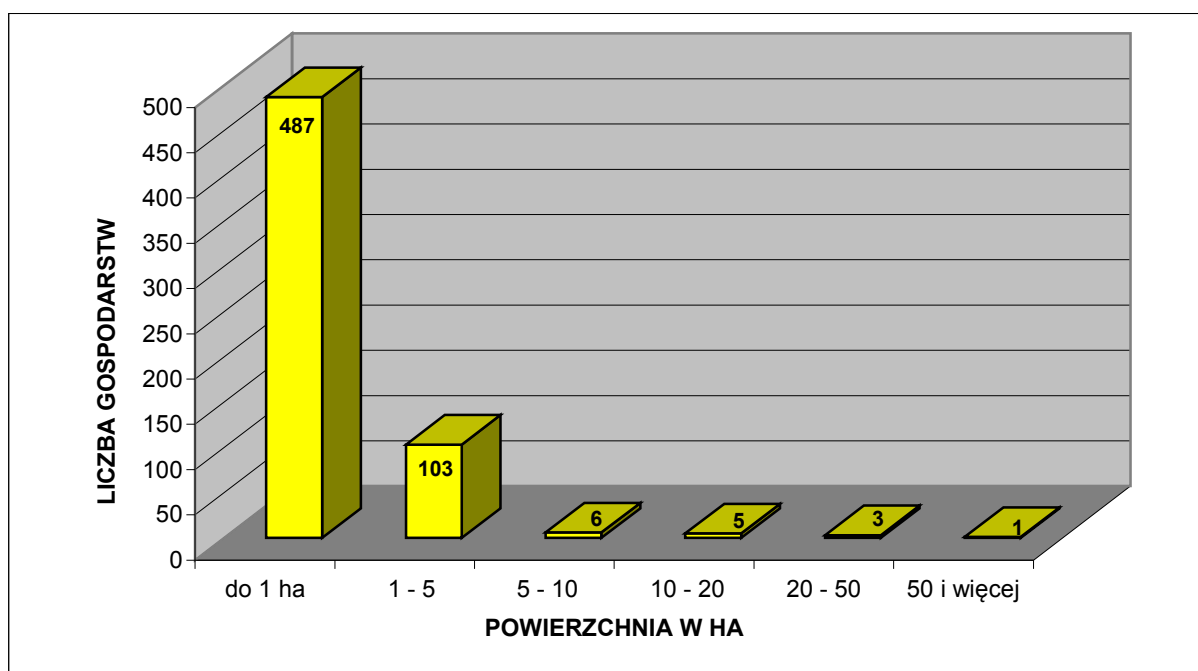
TABELA 45: Kamieniec Ząbkowicki – struktura powierzchni gospodarstw rolnych w 2019 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw			Struktura (%)		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II		Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbkowicki II
do 1 ha	<b>487</b>	367	120	<b>80,50</b>	81,92	76,43
1 – 5	<b>103</b>	70	33	<b>17,02</b>	15,63	21,02
5 – 10	<b>6</b>	6	0	<b>0,99</b>	1,34	0,00
10 – 20	<b>5</b>	3	2	<b>0,83</b>	0,67	1,27
20 – 50	<b>3</b>	2	1	<b>0,50</b>	0,45	0,64
powyżej 50 ha	<b>1</b>	0	1	<b>0,17</b>	0,00	0,64

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Gospodarstwa, a de facto działki rolne, o powierzchni do 1 ha stanowią ponad 80 % ogółu gospodarstw w Kamieńcu Ząbkowickim. Gospodarstwa bardzo małe, to jest o areale od 1 do 5 ha, stanowią ponad 17 % ogólnej liczby gospodarstw. W przedziale od 5 do 10 ha kwalifikuje się blisko 1 % gospodarstw. Gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 ha do 20 ha, to także blisko 1 % ogółu. Gospodarstwa duże i bardzo duże o areale od 20 do 50 ha i powyżej 50 ha stanowią tylko 0,67 % ogółu. Analizując powyższe należy przyjąć, że jak na dzisiejsze realia polskiego rynku rolnego struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest bardzo rozdrobniona. Potwierdzeniem tego jest fakt, że ponad 97 % z ogółu gospodarstw oraz ponad 87 % gospodarstw, biorąc tylko pod uwagę grupę o powierzchni większej niż 1 ha, posiadało areal mniejszy niż 5 ha. Większość z nich nie prowadzi działalności rolniczej. Właściciele pozostałych, prowadzących działalność rolniczą, małych gospodarstw rolnych poszukują i będą poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem dalszej poprawy struktury agrarnej gospodarstw. Należy również podkreślić, że obecnie znaczna część właścicieli małych gospodarstw rolnych dzierżawi swoje użytki rolne na rzecz większych wysokotowarowych gospodarstw. Problemem dla miejscowych rolników są przede wszystkim lokalne warunki naturalne czy kłęski żywiołowe, a także zmienna rentowność produkcji rolniczej. Od 2004 roku te przeszkody przynajmniej częściowo łagodzą bezpośrednie dopłaty do produkcji rolnej, pochodzące ze wspólnotowego budżetu Unii Europejskiej. Rozwijający się rynek pracy, zarówno w gminie jak i w całym powiecie (i okolicznych) sprzyja możliwościami podjęcia zajęć pozarolniczych dla właścicieli mniejszych, niedochodowych gospodarstw rolnych.

RYCINA 18: Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyka struktury agrarnej w 2019 roku.



Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

#### 4.1.3. Jakość gleb, uprawy i hodowla.

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją bonitacyjną Kamieniec Ząbkowicki posiada przeciętne warunki do produkcji rolniczej. Na terenie gminy nie występują gleby najlepszej I klasy bonitacyjnej. Udział gruntów ornych II klasy bonitacyjnej jest niewielki i stanowi 5,04 %. Areal gruntów ornych należących do III klasy bonitacyjnej wynosi 31,24 %, a do IV klasy 48,54 %. Grunty orne najsłabszych klas bonitacyjnych (V i VI) to 15,18 % ogólnej

powierzchni gruntów ornych. Udział użytków zielonych będących w III klasie bonitacyjnej wynosi 22,33 %, w IV klasie 46,86 %, a klasy V i VI to 30,82 % ogółu użytków zielonych. Użytki zielone I i II klasy bonitacyjnej nie występują. Ogółem użytki rolne objęte ochroną stanowią 18,72 % powierzchni miejscowości.

Charakterystyki jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (RPP) dokonuje się w oparciu o metodykę waloryzacji opracowaną przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (IUNG Puławy). Instytut ten ocenia jakość RPP za pomocą syntetycznego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP). Wskaźnik ten agreguje w sobie jakość głównych elementów środowiska wpływających na warunki produkcji rolnej, to jest: warunków wodnych, rzeźby terenu, tak zwanego agroklimatu (temperatura, nasłonecznienie i opady) oraz jakości gleb. Ogólny wskaźnik WWRPP oblicza się poprzez zsumowanie czterech ww. wskaźników cząstkowych. Wskaźnik ten bardzo dobrze odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej, o czym świadczy jego wysoka korelacja z plonami głównych roślin uprawnych. Największy wpływ na jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywiera bonitacja gleb, bowiem aż w 65 – 75 % decyduje ona o wielkości wskaźnika WWRPP. Wskaźnik obliczony dla całej Polski wynosi 66,6 pkt, dla województwa dolnośląskiego – 74,9 pkt (jeden z najwyższych w kraju), zaś dla gminy Kamieniec Ząbkowicki 80,5 pkt. Brak jest obliczeń określających wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla poszczególnych obrębów na terenie gminy, co może prowadzić do zbyt ogólnych wniosków na temat warunków produkcyjnych w poszczególnych wsiach. W związku z tym, na potrzeby opracowania pn. *Plan urządzeniowo – rolny gminy Kamieniec Ząbkowicki*<sup>28</sup>, określono metodą punktową tylko jeden czynnik – jakość i przydatność użytków rolnych – poprzez wyznaczenie wskaźnika bonitacji, który dla całej gminy wynosi 54,3 pkt. Tak obliczony wskaźnik dla obrębu Kamieniec Ząbkowicki I wynosi 56,1 pkt, zaś dla obrębu Kamieniec Ząbkowicki II 46,4 pkt.

TABELA 46: Kamieniec Ząbkowicki – odsetek gruntów ornych i użytków zielonych, będących w najlepszych klasach bonitacyjnych (klasy II – III)<sup>29</sup>.

Obręb	Odsetek użytków rolnych w II – III klasie bonitacyjnej <sup>30</sup>	
	Grunty orne	Użytki zielone
Kamieniec Ząbkowicki I	40,26	24,91
Kamieniec Ząbkowicki II	21,91	15,22
Kamieniec Ząbkowicki (łącznie)	<b>36,29</b>	<b>22,33</b>

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Największy areal wśród zbóż zajmuje kukurydza i jest ona uprawiana przede wszystkim przez Ośrodek Hodowli Zarodowej sp. z o.o. położony w Kamieńcu Ząbkowickim I, a także przez nielicznych większych producentów indywidualnych. Poza tym uprawiane są też inne zboża, takie jak pszenica, żyto oraz jęczmień i owies. Ogólnie można przyjąć, że na terenie Kamieńca Ząbkowickiego uprawia się dość mało roślin wymagających dużej chemizacji, to jest np.: rzepaku czy buraka cukrowego. To zjawisko należy uznać za objaw pozytywny w stosunku do obecności bogatych walorów środowiska przyrodniczego. Warunki glebowe miejscowości, zbliżone do średniej występującej w województwie dolnośląskim powodują, że plony głównych ziemiopłodów kształtują się na zbliżonym poziomie do przeciętnych wartości osiąganych w regionie. Tereny

<sup>28</sup> Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, *Plan urządzeniowo – rolny gminy Kamieniec Ząbkowicki*, Wrocław 2006.

<sup>29</sup> Według ewidencji gruntów, 2019.

<sup>30</sup> Grunty podlegające ochronie.

upraw polowych koncentrują się praktycznie tylko i wyłącznie w północnej i północno – wschodniej części miejscowości. Najliczniejszą grupą zwierząt hodowlanych jest trzoda chlewna. Rolnicy indywidualni prowadzą w tradycyjny sposób chów różnego rodzaju zwierząt, głównie na potrzeby własne. Hodowla koni i kóz ma charakter raczej hobbystyczny i nie jest związana z produkcją rolną, o czym świadczy ich niewielka ilość. Duże znaczenie w produkcji zwierzęcej oraz roślinnej posiada Ośrodek Hodowli Zarodowej sp. z o.o. z siedzibą w Kamieńcu Ząbkowickim I. Podstawowym kierunkiem jej działalności jest hodowla krów mlecznych i bydła zarodowego, które osiągają sukcesy w krajowych i regionalnych wystawach zwierząt hodowlanych. W rankingu prowadzonym przez Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt w Warszawie powyższa spółka od wielu lat zdobywa główne nagrody za posiadanie najbardziej wydajnych krów, które corocznie uzyskują rekordową wydajność mleka w wysokości kilkunastu tysięcy kg, co daje pierwsze miejsce w kraju. Cały inwentarz posiada księgi hodowlane, a obory posiadają stosowne certyfikaty.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego nie funkcjonują gospodarstwa rybackie.

#### 4. 2. Leśnictwo.

Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się bardzo małym zalesieniem. Lasy i grunty leśne stanowią 10,59 % ogólnej powierzchni miejscowości, to jest 137,6629 ha. Jest to co prawda wskaźnik wyższy od średniej w całej gminie, ale znacznie niższy od średniej dla powiatu ząbkowickiego oraz dla województwa dolnośląskiego.

TABELA 47: Kamieniec Ząbkowicki – wskaźnik lesistości dla lasów i gruntów leśnych.

	<b>Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki<sup>31</sup></b>	<b>Gmina Kamieniec Ząbkowicki<sup>32</sup></b>	<b>Powiat Ząbkowicki<sup>33</sup></b>	<b>Województwo Dolnośląskie<sup>34</sup></b>
<b>Lesistość (%)</b>	<b>10,59</b>	6,07	20,42	30,64

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS i Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2015.

Lasami znajdującymi się na terenie Kamieńca Ząbkowickiego zarządzają Nadleśnictwa Bardo Śląskie (większość terenu miejscowości) i Henryków (jedynie północno – wschodnia część miejscowości), należące do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu. Rejon miejscowości nadzorują Leśnictwa Niedźwiedź (Nadleśnictwo Henryków) oraz Laskówka i Żłoty Stok (Nadleśnictwo Bardo Śląskie). Z ogółu gruntów leśnych w 2019 roku we władaniu publicznym znajduje się 132,80 ha (96,47 %), a w rękach prywatnych pozostawało 4,86 ha (3,53 %). Spośród lasów publicznych własnością Skarbu Państwa było 125,43 ha (94,45 %) gruntów leśnych, z czego 105,72 ha w zarządzie Lasów Państwowych, zaś własnością gminy było 7,37 ha gruntów leśnych (5,55 %). Spośród lasów prywatnych własnością osób fizycznych były 3,87 ha (79,63 %), kościołów i związków wyznaniowych 0,74 ha (15,23 %), zaś spółek prawa handlowego 0,25 ha (5,14 %).

Zbiorowiska leśne w postaci zwartych powierzchniowo kompleksów występują tylko w południowej (dolina Nysy Kłodzkiej) i wschodniej (Góra Zamkowa) części Kamieńca Ząbkowickiego.

<sup>31</sup> Według ewidencji gruntów, 2019.

<sup>32</sup> Według GUS, stan na koniec 2018 roku.

<sup>33</sup> Według GUS, stan na koniec 2018 roku.

<sup>34</sup> Według GUS, stan na koniec 2018 roku.

TABELA 48: Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnia lasów i gruntów leśnych w 2019 roku<sup>35</sup>.

Obręb	Powierzchnia lasów w ha	Wskaźnik lesistości w %
Kamieniec Ząbkowicki I	135,5172	13,11
Kamieniec Ząbkowicki II	2,1457	0,81

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

W odróżnieniu od większości kompleksów leśnych na terenie całego kraju oraz województwa dolnośląskiego dzisiejszy las na terenie Kamieńca Ząbkowickiego posiada zróżnicowaną strukturę gatunkową, korzystną z punktu widzenia optymalnego wykorzystania siedlisk i bioróżnorodności zespołów leśnych. Nie występują tu lasy o charakterze monokultur sosnowych czy świerkowych, które posiadają najczęściej niewielką wartość przyrodniczą, gdyż są to przeważnie zbiorowiska wtórne ze sztucznie nasadzoną sosną czy świerkiem. Innymi słowy nie są to lasy gospodarcze.

Nadleśnictwa Bardo Śląskie i Henryków charakteryzują się niewielkimi uszkodzeniami drzewostanów przez emisje przemysłowe. Wszystkie lasy w Kamieńcu Ząbkowickim zaliczono do I strefy uszkodzeń (uszkodzenia słabe) przez oddziaływanie gazów i pyłów przemysłowych (czynniki antropogeniczne). Na kondycję lasów niekorzystnie oddziałują stałe czynniki (abiotyczne) kształtujące bilans wodny, takie jak deficyt opadów czy powtarzające się długotrwałe susze podczas sezonu wegetacyjnego, prowadzące do obniżania się poziomu wód gruntowych. Zagrożenia biotyczne wywołują masowe pojawianie się szkodników owadzych (szczególnie owadów liściożernych oraz szkodników wtórnych), a także chorób infekcyjnych w dość regularnych odstępach czasu. Według *Mapy Sozologicznej*<sup>36</sup> stopień degradacji lasów ze względu na czynniki antropogeniczne uznaje się za średni (Góra Zamkowa), w skali: słaby – średni – silny.

Uwzględnienie w gospodarce leśnej ekologicznych i społecznych funkcji lasu, określanych jako pozaprodukcyjne, znalazło wyraz między innymi w wyróżnieniu lasów o charakterze ochronnym. Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego obejmują one prawie całą powierzchnię leśną. Są to lasy glebochronne i wodochronne. Lasy wodochronne mają za zadanie chronić tereny źródliskowe cieków powierzchniowych oraz siedliska wilgotne. Wpływają zasadniczo na retencję wód gruntowych, utrzymując je na względnie stałym poziomie. Lasy glebochronne spełniają przede wszystkim funkcję przeciwozyjną. Nie wyróżniono tutaj obszarów ostoi zwierząt. Jest to głównie wynik tego, że występują tu tylko niewielkie powierzchnie terenów leśnych.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada sporządzony w 2006 roku przez Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu *Projekt granicy rolno – leśnej*. W trakcie opracowania przeprowadzono inwentaryzację terenową gminy mającą na celu zapoznanie się ze stanem użytków rolnych. Na podstawie tych informacji określono powierzchnię gruntów nieużytkowanych rolniczo (odłogowane, porośnięte samosiewiem, itp.). Powyższe dane były wskazówką do wyznaczenia projektu granicy rolno – leśnej. Łącznie w Kamieńcu Ząbkowickim pod zalesienie wytypowano 26,46 ha gruntów (z czego 10,52 ha gruntów ornych i 15,94 ha użytków zielonych). Właścicielem gruntów w całości są Państwowe Gospodarstwa Leśne. Tereny proponowane do zalesienia zlokalizowane są wzdłuż doliny rzeki Nysy Kłodzkiej w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących terenów leśnych.

<sup>35</sup> Według ewidencji gruntów, 2019.

<sup>36</sup> *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000*, arkusze M-33-58-B Ząbkowice Śląskie (Baraniecki, Bieroński, Kuźniewski, Pawlak, 1997).



TABELA 49: Kamieniec Ząbkowicki – powierzchnie projektowanych zalesień gruntów.

Obręb	Powierzchnia do zalesienia ogółem w ha
Kamieniec Ząbkowicki I	26,46
Kamieniec Ząbkowicki II	–

Źródło: Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych, *Projekt granicy rolno – leśnej gminy Kamieniec Ząbkowicki*, Wrocław 2006.

### 4. 3. Działalności produkcyjne.

#### 4.3.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.

Działalności górnicze stanowią ważną dziedzinę w strukturze lokalnego (gminnego) przemysłu, jednakże na terenie samego Kamieńca Ząbkowickiego nie prowadzi się działalności górniczych.

Obszar i teren górniczy „Pilce – Dzbanów 1A”, wyznaczony na złożu kruszywa naturalnego „Przyłek – Pilce”, znajduje się poza granicami miejscowości. W rejonie złoża kruszywa naturalnego „Pilce – Suszka III” nie wyznaczono obszarów i terenów górniczych.

#### 4.3.2. Pozostałe działalności produkcyjne.

Wśród działalności produkcyjnych poza górnictwem dominuje głównie przemysł mechaniczny, a także: budownictwo, przetwórstwo przemysłowe i rzemiosło produkcyjne. Miejscowe zakłady produkcyjne zlokalizowane są głównie w rejonie węzła kolejowego. Do największych zakładów przemysłowych (poza górnictwem) należą:

- PPUiH Metrol sp. z o.o., Kamieniec Ząbkowicki, ul. Kolejowa 44 – przemysł mechaniczny;
- PPUiH Metrol sp. j., Kamieniec Ząbkowicki, ul. Kolejowa 44 – przemysł mechaniczny;
- Torsystem Butzbach sp. z o.o., Kamieniec Ząbkowicki, ul. Kolejowa 44 – bramy przemysłowe i systemy załadunkowe;
- PPH Tor sp. z o.o., Kamieniec Ząbkowicki, ul. Krótka 3 – bieżnikowanie opon do pojazdów ciężarowych i remonty silników wysokoprężnych.

Firma „**Metrol**” sp. z o.o. produkuje urządzenia na potrzeby górnictwa oraz skalnictwa. Oferta obejmuje produkcję zmechanizowanych obudów ścianowych (zawałowe, podsadzkowe) oraz urządzeń małej mechanizacji (przecinaki łańcuchów, nakrętek i lin, wycinaki łańcuchów, odkrętaki nakrętek, zespoły hydraulicznego odpajania, rozsuwania i przemieszczania bloków skalnych).

Firma „**Metrol**” sp. j. to wyspecjalizowany producent wyrobów spawanych, komponentów i konstrukcji stalowych, w szczególności do zastosowań ciśnieniowych. W zakresie produkcji elementów i konstrukcji stalowych są to między innymi: elementy wymienników ciepła, elementy rurociągów, kołnierze, króćce, itp. Część maszyn wykonuje według własnych projektów, żeby optymalnie dopasować je do potrzeb poszczególnych klientów. Firma posiada certyfikaty w zakresie procesów spawania przyznawane przez certyfikującą jednostkę zewnętrzną. Produkty spełniają normy dotyczące aplikacji ciśnieniowych. Firma oferuje również usługi w zakresie obróbki skrawaniem. Korzysta zarówno z maszyn CNC, jak i konwencjonalnych.

Firma „**Torsystem Butzbach**” sp. z o.o. działa na rynku bram przemysłowych. Głównymi obszarami działalności firmy są:

- produkcja ramp przeładunkowych oraz uszczelnień mechanicznych i pneumatycznych;
- sprzedaż bram segmentowych, szybkobieżnych, przeciwpożarowych, harmonijkowych i przesuwnych, rolowanych i spiralnych, do chłodzi i mroźni. Oprócz nich firma posiada również bogatą ofertę bram hangarowych i wielkogabarytowych;
- montaż bram;
- serwis i konserwacja systemów przeładunkowych i bram przemysłowych – również innych producentów.

Firma PPH „**Tor**” sp. z o.o. powstała w 1946 roku jako Zakład Naprawczy Mechanizacji Rolnictwa. W 1991 roku przedsiębiorstwo zostało przekształcone z przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną, a następnie w 2004 roku w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością. Głównym przedmiotem działalności firmy były przez lata remonty, głównie silników wysokoprężnych do wszystkich typów pojazdów ciężarowych poruszających się po polskich drogach i pracujących na budowlach. Przez lata firma naprawiała dziesiątki tysięcy silników do samochodów marki „Star”, „Jelcz”, „Kamaz” czy „Bielaz”. Również obecnie firma naprawia silniki wysokoprężne, ale ich gama jest teraz o wiele szersza. W 1993 roku spółka zakupiła urządzenia i technologię do bieżnikowania opon do samochodów ciężarowych i autobusów. Zajmuje się więc także bieżnikowaniem opon ciężarowych w technologii „na zimno”, używając tylko markowych bieżników oraz najwyższej jakości materiałów naprawczych. Stosowane do produkcji odpowiednich materiałów, a także staranne selekcjonowanie i dokładne sprawdzanie karkasu zakwalifikowanego do bieżnikowania pozwala firmie wyprodukować oponę bieżnikowaną o cechach nie odbiegających od cech nowej opony. O jakości opon firmy „Tor” sp. z o.o. świadczą posiadane certyfikaty i homologacje wydane przez niemieckie instytucje certyfikujące (ISO, KBA, CBV).

Generalnie na koniec 2018 roku na terenie Kamieńca Ząbkowickiego zarejestrowano 45 podmiotów przemysłowych (przetwórstwo przemysłowe). Budownictwo reprezentowały 83 podmioty. Zdecydowana większość z nich to niewielkie zakłady, zatrudniające kilka – kilkanaście osób, zajmujące się rzemiosłem produkcyjnym.

Szansą na dalszy rozwój aktywności gospodarczych na terenie Kamieńca Ząbkowickiego związanych z sektorem przemysłowym jest lokalna baza surowcowa (np.: kruszywa naturalne oraz kamienie budowlane i drogowe), a także bezpośrednie położenie przy głównych szlakach kolejowych południowo – zachodniej Polski. Obecnie cena 1 m<sup>2</sup> terenu przeznaczonego pod działalność gospodarczą wynosi od około 30 do 40 złotych. Jej konkretna wysokość uzależniona jest od lokalizacji i stopnia uzbrojenia terenu w infrastrukturę techniczną. Obecne rezerwy lokalizacyjne wyznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod tereny przemysłowe – składowe wynoszą około 6 ha.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego obszary predysponowane do rozwoju funkcji produkcyjnych zlokalizowane są praktycznie tylko na niewielkich powierzchniach w wybranych rejonach miejscowości. Wynika to przede wszystkim z fizjografii terenu, związanymi z tym bezpośrednio zagrożeniami powodziowymi oraz obecnością cennych walorów przyrodniczych i kulturowych (Góra Zamkowa, Dolina Nysy Kłodzkiej). Funkcję produkcyjną jako rozwojową przypisać można przede wszystkim w rejonie węzła kolejowego (większe zakłady produkcyjne) oraz w północnej części miejscowości w rejonie granicy z gminą Ząbkowice Śląskie. Rozwój działalności produkcyjnych w skali odpowiedniej dla oferowanej podaży wymagać będzie wprowadzenia inwestycji zewnętrznych. Ułatwieniem może być fakt, że Gmina posiada uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego i wyznaczone w nim tereny przeznaczone pod aktywności gospodarcze. Generalnie na wyżej wymienionych obszarach oczekuje się rozwoju nowoczesnych i zaawansowanych technologicznie inwestycji.

Potencjalny sektor produkcyjny, najlepiej w postaci zakładów drobnej wytwórczości, nie może powodować strat w środowisku i powinien być podporządkowany obecnej, głównie usługowej funkcji miejscowości.

#### **4. 4. Usługi rynkowe.**

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od ponad 30 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne Kamieńca Ząbkowickiego oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądanym staje się dalszy rozwój sektora usługowego, w tym przede wszystkim usług: turystycznych, sportowych, rekreacyjnych, gastronomicznych oraz handlowych.

##### **4.4.1. Handel.**

Kamieniec Ząbkowicki posiada bardzo rozwiniętą sieć placówek handlowych. Obecnie funkcjonuje tu 36 sklepów. Na 1 obiekt handlowy przypada więc około 125 mieszkańców. Większość sklepów, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m<sup>2</sup>. Na Osiedlu XXX-lecia PRL (sklep spożywczo – przemysłowy sieci „Biedronka”) oraz przy ul. Złotostockiej (sklep spożywczo – przemysłowy sieci „Delikatesy Centrum”) funkcjonują także wielkopowierzchniowe obiekty handlowe (supermarkety<sup>37</sup>). Główne ulice handlowe (Ząbkowicka, Złotostocka i Kolejowa) koncentrują się w centrum miejscowości, jednakże placówki handlowe rozmieszczone są także w pozostałych rejonach miejscowości. Ponadto funkcjonuje tu 1 stacja paliw zlokalizowana przy ul. Paczkowskiej. Struktura branżowa placówek handlowych przedstawia się następująco:

- sklepy spożywcze – 10 (w tym 1 piekarnia);
- kwaciarnie – 4;
- sklepy odzieżowe – 4;
- sklepy monopolowe – 3;
- kioski i salony prasowe – 2;
- sklepy warzywne – 2;
- sprzedaż miodu – 2;
- wielkopowierzchniowy obiekt handlowy – 2;
- sklepy budowlane – 1;
- sklepy mięsne – 1;
- sklepy ogrodnicze – 1;
- sklepy wielobranżowe – 1;
- sklep z zabawkami – 1;
- sprzedaż pościeli – 1;
- sprzedaż rowerów – 1.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego przy ul. Kolejowej funkcjonuje także 1 targowisko stałe o powierzchni 1713 m<sup>2</sup>, na którym zlokalizowanych jest kilkanaście punktów sprzedaży drobnodetalicznej.

---

<sup>37</sup> Według GUS supermarket to sklep o powierzchni sprzedażowej od 400 m<sup>2</sup> do 2499 m<sup>2</sup>, prowadzący sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujący szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykułów nieżywnościowych częstego zakupu.

#### **4.4.2. Gastronomia.**

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Obecnie obiekty gastronomiczne i gastronomiczno – rozrywkowe reprezentują 4 placówki. Są to:

- „Pałacowa”, ul. Ząbkowicka (restauracja, pizzeria);
- „Pod wieżą”, ul. Ząbkowicka (restauracja);
- „Zamkowa”, ul. Skorolecka (restauracja, pizzeria);
- kawiarnia w zespole pałacowo – zamkowym.

#### **4.4.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.**

Oferta zakładów rzemieślniczych oraz innych niż handel czy służba zdrowia placówek usługowych jest bogata i zróżnicowana. Obecnie łącznie funkcjonuje blisko 40 tego typu placówek/punktów. Ich struktura branżowa przedstawia się następująco:

- punkty wymiany butli z gazem propan – butan – 8;
- mechanika pojazdowa – 7;
- fryzjer – 5;
- składy opału – 5;
- salony kosmetyczne, studia urody, pracownie masażu – 4;
- auto komis – 1;
- biura rachunkowe – 1;
- lecznice dla zwierząt – 1;
- usługi budowlane – 1;
- usługi fotograficzne – 1;
- usługi geodezyjne – 1;
- usługi pogrzebowe – 1;
- usługi prawne – 1;
- składy budowlane – 1;
- stacje kontroli pojazdów (w tym myjnia) – 1;
- zakłady kominiarskie – 1;
- zakłady stolarskie – 1.

#### **4.4.4. Pośrednictwo finansowe.**

W miejscowości Kamieniec Ząbkowicki przy ul. Ząbkowickiej działalność gospodarczą prowadzi oddział Banku Spółdzielczego z Ząbkowic Śląskich, natomiast przy ul. Złotostockiej funkcjonuje oddział Banku PKO BP SA. Obecność oddziałów bankowych pozytywnie wpływa na prestiż miejscowości. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy mogą korzystać z podstawowego wachlarza nowoczesnych usług finansowych. Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego funkcjonują także 3 podmioty oferujące usługi ubezpieczeniowe.

Łącznie na terenie Kamieńca Ząbkowickiego w 2018 roku funkcjonowały 283 prywatne podmioty usługowe z następujących sekcji:

- „G” – handel i naprawy (94);
- „H” – transport i gospodarka magazynowa (22);
- „I” – zakwaterowanie i gastronomia (7);
- „J” – informacja i komunikacja (2);

- „K” – działalność finansowa i ubezpieczeniowa (12);
- „L” – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (32);
- „M” – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (30);
- „N” – działalność w zakresie usług administrowania (17);
- „O” – administracja publiczna i obrona narodowa (2);
- „P” – edukacja (9);
- „Q” – opieka zdrowotna i pomoc społeczna (19);
- „R” – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (8);
- „S” i „T” – pozostała działalność usługowa (29).

Należy nadmienić, że część zarejestrowanych na terenie Kamieńca Ząbkowickiego podmiotów usługowych prowadzi działalność gospodarczą poza granicami gminy, głównie w Ząbkowicach Śląskich.

Generalnie nasycenie siecią usługową oraz rzemieślniczą jest wystarczające z punktu widzenia lokalnych potrzeb. W dalszej perspektywie rozwój sektora usług rynkowych uzależniony będzie głównie od lokalnego popytu, a także od rozwoju demograficznego. Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: kulturą, szkolnictwem średnim i wyższym, specjalistyczną służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają przede wszystkim w pobliskich Ząbkowicach Śląskich, a także w Wałbrzychu oraz w stolicy województwa – Wrocławiu.

## **4. 5. Turystyka i rekreacja.**

### **4.5.1. Główne atrakcje turystyczne i rekreacyjne.**

Kamieniec Ząbkowicki położony jest u podnóża jednego z najatrakcyjniejszych rejonów turystycznych południowo – zachodniej Polski czyli Sudetów Wschodnich i Środkowych. Usługowo – produkcyjny charakter miejscowości powoduje, że sektor turystyczny, dotychczas praktycznie bez większego znaczenia, dopiero zaczyna się rozwijać. Naturalne atrakcje turystyczne związane są głównie z walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi Przedgórze Sudeckiego, to jest dość urozmaiconej rzeźby terenu oraz gęstej sieci hydrograficznej (dolina Nysy Kłodzkiej i jej dopływów wraz ze zbiornikami retencyjnymi). Potencjał turystyczny miejscowości tworzą jednak przede wszystkim walory kulturowe z zespołem klasztornym cystersów i zespołem pałacowym (zamkowym) na czele. Niewątpliwie obecnie największą atrakcją turystyczną Kamieńca Ząbkowickiego jest możliwość zwiedzania Pałacu Królowy Marianny Orańskiej, położonego na Górze Zamkowej. Obiekt można zwiedzać przez cały rok.

Nie bez znaczenia dla wielu turystów jest także wspomniane na wstępie położenie Kamieńca Ząbkowickiego. Rejon ten może pełnić rolę bazy wypadowej, bo położony jest w zasięgu maksymalnie kilkudziesięciminutowego dojazdu do: Gór Opawskich, Jezior Ziemi Nyskiej, Gór Bardzkich, Gór Złotych, Jeseníków, Masywu Śnieżnika, Gór Bialskich, Kotliny Kłodzkiej, Gór Bystrzyckich, Gór Orlickich, Gór Stołowych i Gór Sowich oraz licznych atrakcji z nimi związanych. Powyższe otwiera szanse dla rozwoju usług turystycznych ukierunkowanych na obsługę ruchu jednodniowego i weekendowego (lokalne atrakcje) oraz dla wielodniowych usług wypoczynkowych w oparciu o planowane udostępnienie zbiorników wodnych do celów sportowo – rekreacyjnych, w powiązaniu z możliwością wycieczek w dalsze rejony Sudetów.

Obecna infrastruktura turystyczna Kamieńca Ząbkowickiego, poza udostępnieniem do zwiedzania przedstawionych wyżej obiektów dziedzictwa kulturowego, składa się z 1 obiektu noclegowego, punktu informacji turystycznej, zagospodarowanych parkingów dla turystów zmotoryzowanych oraz z sieci znakowanych pieszych, rowerowych i samochodowych szlaków.

#### 4.5.2. Znakowane trasy turystyczne<sup>38</sup>.

Przez obszar Kamieńca Ząbkowickiego prowadzi wiele znakowanych tras turystycznych. Są to szlaki piesze, będące w gestii Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego, trasy rowerowe, a także szlaki samochodowe: Szlak Królowy Marianny Orańskiej oraz Południowo – Zachodni Szlak Cystersów.

##### Szlak pieszy:

- **szlak niebieski** w relacji: PKP Kamieniec Ząbkowicki – Ożary (Mała Kotlina). Szlak na całej swojej długości prowadzi tylko przez teren gminy Kamieniec Ząbkowicki. Biegnie przez Górę Zamkową, Zespół Pałacowy, Zespół Klasztorny i prowadzi do wsi Ożary, gdzie dociera do szlaku zielonego. Pełni więc rolę łącznika pomiędzy stacją kolejową w Kamieńcu Ząbkowickim a szlakami turystycznymi w Górach Bardzkich. W Kamieńcu Ząbkowickim, poza Górą Zamkową i Zespołem Klasztornym, biegnie ulicami: Dworcowa, Parkowa, Zamkowa i Złotostocka. Długość szlaku na terenie całej gminy wynosi około 10 km, z czego około 4 km w Kamieńcu Ząbkowickim.
- **szlak żółty** w relacji: PKP Kamieniec Ząbkowicki – Stolec – Ząbkowice Śląskie – Bardo. Szlak na całej swojej długości prowadzi tylko przez teren powiatu ząbkowickiego, a w granicach gminy biegnie tylko przez Kamieniec Ząbkowicki ulicami: Dworcowa, Węglowa, Zielona i Leśna. Długość szlaku na terenie całego powiatu wynosi około 35 km, z czego około 2 km w Kamieńcu Ząbkowickim.

##### Trasy rowerowe:

- **ER 8 – znaki czarne.** Szlak ten jest fragmentem Europejskiego Szlaku Cystersów, który swój początek bierze w Portugalii a kończy się w Polsce. Na Dolnym Śląsku Szlak biegnie z południa na północ, przez Nizinę Śląską, Dolinę Odry, Pogórze Kaczawskie, Kotlinę Kamiennogórską, Góry Kamienne, Góry Sowie i Stołowe, Kotlinę Kłodzką, Góry Bardzkie, rejon Wzgórz Niemczańsko – Strzelińskich i dalej do Paczkowa w województwie opolskim. Dolnośląski przebieg trasy wyznaczają następujące miejscowości: Żmigród, Trzebnica, Wołów, Lubiąż, Prochowice, Legnica, Jawor, Bolków, Kamienna Góra, Krzeszów, Mieroszów, Głuszyca, Nowa Ruda, Wambierzyce, Polanica Zdrój, Kłodzko, Bardo, Kamieniec Ząbkowicki, Ziębice i Henryków. Na terenie gminy prowadzi przez miejscowości Suszka, Kamieniec Ząbkowicki i Starczów. Długość szlaku na terenie całej gminy wynosi około 13 km.
- **EV 9 EuroVelo Bałtyk – Adriatyk – znaki czarne.** Szlak ten stanowi część europejskiej sieci tras rowerowych EuroVelo, tworzonej przez Europejską Federację Cyklistów w całej Europie. Obejmuje ona system 12 długodystansowych tras rowerowych o łącznej długości około 60 tys. km. Przez Polskę przebiega pięć tras systemu EuroVelo, natomiast przez obszar Dolnego Śląska poprowadzony jest odcinek szlaku EV 9 EuroVelo Bałtyk – Adriatyk. Trasa o całkowitej długości 1930 km łączy Gdańsk, Poznań, Wrocław, Ołomuniec, Brno, Wiedeń, Triest i Pułę. Na Dolnym Śląsku trasa przebiega z północy na południe, kolejno przez miejscowości: Sułów, Trzebnica, Wrocław, Kąty Wrocławskie, Mietków, Świdnica, Pieszyce, Srebrna Góra, Brzeźnica, Potworów, Przyłęk, Kamieniec Ząbkowicki. Istotnym walorem trasy jest rowerowe powiązanie Wrocławia z Wiedniem. Na terenie gminy prowadzi tą samą trasą co szlak ER 8 czyli przez miejscowości Suszka, Kamieniec Ząbkowicki i Starczów.
- **znaki niebieskie** w relacji: Kłodzko – PKP Kamieniec Ząbkowicki. Na terenie gminy prowadzi przez Kamieniec Ząbkowicki. Długość szlaku na terenie całej gminy wynosi około 9,5 km.

<sup>38</sup> Na podstawie map turystycznych: *Jeziora Ziemi Nyskiej 1:40000*, Studio Wydawnicze Plan, Wrocław 2004, *Powiat Ząbkowicki 1:75000*, Studio Wydawnicze Plan, 2004, *Przedgórze Sudeckie 1:50000*, Studio Wydawnicze Plan, Wrocław 2004.

- **znaki żółte** w relacji: Kamieniec Ząbkowicki – Doboszowice. Szlak na całej swojej długości prowadzi tylko przez teren gminy. Biegnie przez Kamieniec Ząbkowicki, Byczeń i Doboszowice. Pełni rolę łącznika pomiędzy trasą czerwoną wokół Ząbkowic Śląskich a trasą niebieską w relacji: Mąkolno – Osina Wielka. Długość szlaku na terenie całej gminy wynosi około 7 km.
- **znaki czerwone** – trasa wokół Góry Zamkowej i Zespołu Pałacowego w Kamieńcu Ząbkowickim. Długość szlaku wynosi około 6 km.

#### Szlaki samochodowe:

- **TRANSGRANICZNY SZLAK KRÓLEWNY MARIANNY ORAŃSKIEJ.** Z inicjatywy Zarządu Powiatu Ząbkowickiego w grudniu 2007 roku w czeskiej Bilej Vodzie, gdzie również aktywnie działała Marianna Orańska, podpisane zostało porozumienie pomiędzy władzami samorządowymi powiatów i gmin położonych po polsko – czeskiej stronie w sprawie przystąpienia do realizacji „Szlaku Królowy Marianny Orańskiej”, który przemierza życiowe ścieżki królowy Orańskiej. Szlak obejmuje swym zasięgiem obszar powiatu ząbkowickiego i kłodzkiego oraz tereny położone w Republice Czeskiej, przyległe do południowej i wschodniej części Ziemi Kłodzkiej. Trasa została otwarta w 2011 roku. Całkowita długość trasy wynosi 196+400 km. Na Kamieńcu Ząbkowickiego przebiega drogą wojewódzką nr 382 (odcinek Ząbkowice Śląskie – Kamieniec Ząbkowicki) oraz drogą wojewódzką nr 390 (odcinek Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok). W Kamieńcu Ząbkowickim dostępne są następujące obiekty do zwiedzania przy szlaku: dawny cmentarz ewangelicki, dawna ochronka, mauzoleum rodziny Hohenzollern, dawny kościół ewangelicki, pałac (rezydencja Marianny Orańskiej) i dawna tymczasowa siedziba Marianny Orańskiej. Długość szlaku na terenie całej gminy wynosi około 5,5 km.
- **POŁUDNIOWO – ZACHODNI SZLAK CYSTERSKI.** Południowo – zachodni Szlak Cystersów to projekt ponadregionalny zrealizowany na terenie 4 województw: dolnośląskiego, małopolskiego, opolskiego i śląskiego. Projekt ukazuje bogatą historię oraz dziedzictwo kulturalne, jakie zostawił po sobie Zakon Cysterski. Najważniejszymi punktami szlaku na Dolnym Śląsku są zespoły klasztorne w: Trzebnicy, Lubiążu, Krzeszowie, Kamieńcu Ząbkowickim i Henrykowie. Do głównych celów projektu należy podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju oraz województw uczestniczących w projekcie oraz promocja w kraju i za granicą cysterskiego dziedzictwa kulturowego związanego z Polską. W ramach projektu zostały wybudowane parkingi, sanitariaty, punkty informacji turystycznej oraz infokioski. Zostały również oznakowane obiekty pocysterskie. W Kamieńcu Ząbkowickim w wyniku budowy infrastruktury przy szlaku powstały następujące obiekty:
  - parking przy ul. Zamkowej – parking na 4 autobusy o powierzchni 657,3 m<sup>2</sup> oraz dla 30 samochodów osobowych o powierzchni 849,50 m<sup>2</sup>;
  - parking na „Błoniach Kamienieckich” – parking dla 28 samochodów osobowych o powierzchni 947,50 m<sup>2</sup>;
  - toaleta publiczna przy parkingu na ul. Zamkowej;
  - Punkt Informacji Turystycznej o powierzchni użytkowej 31,70 m<sup>2</sup> w części obiektu Centrum Wystawienniczego GCK „Czerwonego Kościółka” przy ul. Zamkowej.

#### **4.5.3. Baza noclegowa.**

Obecnie baza noclegowa na terenie Kamieńca Ząbkowickiego składa się tylko ze Szkolnego Schroniska Młodzieżowego „Zacisze” zlokalizowanego w Szkole Podstawowej nr 2 przy ul. Szkolnej 10. Obiekt posiada 25 miejsc noclegowych. Standard obiektu – turystyczny.

## 5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

### 5. 1. Transport i komunikacja.

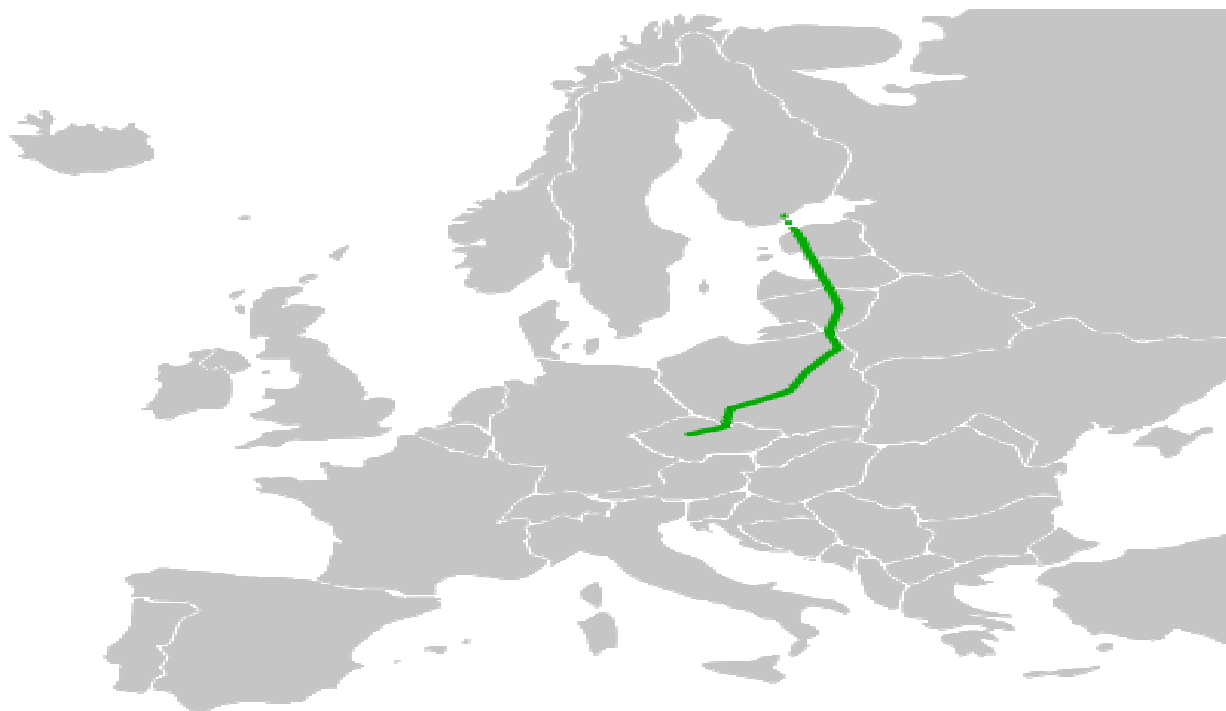
Kamieniec Ząbkowicki posiada dobrze rozwinięty i wystarczający pod względem gęstości sieci komunikacyjnej układ drogowy i komunikacyjny. Z punktu widzenia połączeń lokalnych i regionalnych położenie komunikacyjne miejscowości jest bardzo korzystne, ponieważ posiada ona dogodne połączenia drogowe jak i kolejowe zarówno z Ząbkowicami Śląskimi, Kłodzkiem, Nysą jak i Wrocławiem, a poprzez te miejscowości także z innymi regionami kraju.

#### 5.1.1. Infrastruktura drogowa.

##### Drogi krajowe:

Przez Kamieniec Ząbkowicki nie przebiegają bezpośrednio drogi krajowe, jednakże w odległości 10 km od miejscowości przebiegają 2 drogi krajowe: nr 8 i nr 46. Droga krajowa nr 8 relacji: Kudowa Słone (przejście graniczne Polska / Czechy) – Kłodzko – Ząbkowice Śląskie – Wrocław (dalej jako droga A8/S8) – Warszawa – Białystok – Budzisko (przejście graniczne Polska / Litwa) to jedna z ważniejszych osi komunikacyjnych w skali całego kraju. W skali międzynarodowej jest to korytarz drogowy nr E67, łączący Europę Środkową (Praga) ze Skandynawią (Helsinki) poprzez Warszawę (Polska), Kowno (Litwa), Rygę (Łotwa) i Tallin (Estonia). W miejscowości Złoty Stok przebiega droga krajowa nr 46 relacji: Kłodzko – Opole – Częstochowa – Szczekociny, umożliwiająca skomunikowanie analizowanego rejonu między innymi z Górnym Śląskiem, Małopolską i dalej z południowo – wschodnimi rejonami kraju.

RYCINA 19: Przebieg międzynarodowego drogowego korytarza transportowego nr E67.





Drogi wojewódzkie:

- nr 382: Paczków (przejście graniczne Polska / Czechy) – Kamieniec Ząbkowicki – Ząbkowice Śląskie – Dzierżoniów – Świdnica – Stanowice (DW 374).

Droga wojewódzka nr 382 pełni uzupełniającą rolę w układzie drogowym województwa dolnośląskiego i jako szlak transportowy i komunikacyjny ma znaczenie tylko w południowo – wschodniej części województwa. Biegająca podnóżem Sudetów Wschodnich i Środkowych droga umożliwia rozprowadzenie ruchu z południowo – zachodniej części województwa opolskiego oraz południowo – wschodniej części województwa dolnośląskiego (drogi krajowe nr 8 i 46) w kierunku Świdnicy (droga krajowa nr 35), Strzegomia (droga krajowa nr 5) i dalej Bolkowa bądź Jawora (drogi krajowe nr 3 i S3). Obecnie droga nr 382 posiada parametry klasy „G-1/2” (główna), nawierzchnię bitumiczną, a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi do 10 t/oś. Długość drogi na terenie miejscowości wynosi około 4 km i przebiega ulicami Paczkowską, Złotostocką i Ząbkowicką. Według danych Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei we Wrocławiu (zarządca drogi) w 2015 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 382 w rejonie Kamieńca Ząbkowickiego wynosił od 3586 (odcinek Chałupki – Kamieniec Ząbkowicki) do 5380 (odcinek Kamieniec Ząbkowicki – Ząbkowice Śląskie) pojazdów na dobę i należał do grupy o średnim natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 382 na odcinku przebiegającym przez Kamieniec Ząbkowicki jest dobry (nawierzchnia, wyposażenie w chodniki na terenach zabudowanych). W obowiązującym *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego* wskazane zostało południowo – zachodnie obejście Kamieńca Ząbkowickiego

- nr 390: Kamieniec Ząbkowicki (DW 382) – Złoty Stok – Łądek Zdrój (DW 392).

Droga wojewódzka nr 390 ma lokalne znaczenie w układzie drogowym południowo – wschodniej części województwa dolnośląskiego. Umożliwia przede wszystkim bezpośrednie połączenie Łądka Zdroju ze Złotym Stokiem (droga krajowa nr 46) i z Ząbkowicami Śląskimi (droga krajowa nr 8) bez konieczności przejazdu przez Kłodzko. Obecnie droga nr 390 posiada parametry klasy „G-1/2 / Z-1/2” (główna / zbiorcza), a dopuszczalne obciążanie pojazdów wynosi do 10 t/oś. Długość drogi na terenie miejscowości wynosi około 1 km i przebiega ulicą Złotostocką. Według danych Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei we Wrocławiu (zarządca drogi) w 2015 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 390 w rejonie gminy wynosił 1648 pojazdów na dobę i należał do grupy o najmniejszym natężeniu w skali wszystkich dróg o tej samej klasie na terenie całego województwa. Stan techniczny drogi nr 390 na odcinku przebiegającym przez Kamieniec Ząbkowicki jest dobry (nawierzchnia).

TABELA 50: Kamieniec Ząbkowicki – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 382 w 2015 roku.

Odcinek	Ząbkowice Śląskie – Kamieniec Ząbkowicki	Kamieniec Ząbkowicki – Chałupki
Numer punktu pomiarowego	02217	02218
Pikietaż (km: od – do)	52+700 – 58+900	58+900 – 71+100
Długość odcinka (km)	6,200	12,200
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów	
Motocykle	54	61
Samochody osobowe	4411	2537
Lekkie samochody ciężarowe	344	402
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	167
	z przyczepą	350
Autobusy	22	10
Ciągniki rolnicze	32	24
Pojazdy samochodowe ogółem	5380	3586

Źródło: Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu, 2019.

TABELA 51: Kamieniec Ząbkowicki – wyniki pomiarów średniego dobowego ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej nr 390 w 2015 roku.

Odcinek	Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok	
Numer punktu pomiarowego	02251	
Pikietaż (km: od – do)	0+000 – 8+500	
Długość odcinka (km)	8,500	
Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych	Liczba pojazdów	
Motocykle	30	
Samochody osobowe	1445	
Lekkie samochody ciężarowe	99	
Samochody ciężarowe	bez przyczepy	26
	z przyczepą	36
Autobusy	5	
Ciągniki rolnicze	7	
Pojazdy samochodowe ogółem	1648	

Źródło: Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu, 2019.

Drogi powiatowe

TABELA 52: Kamieniec Ząbkowicki – wykaz dróg powiatowych (I).

Nr drogi	Przebieg drogi	Kilometraż całego odcinka w gminie	Długość drogi (km)	Klasa drogi	Nawierzchnia
3143D	Od DW 390 (Kamieniec Z. – Ożary – Laski) do DK 46	0+000 – 6+250	6,250	L	asfaltowa
3160D	(Przytęk – Suszka – Kamieniec Z.) do DW 382	2+376 – 7+031	4,655	L	asfaltowa
3177D	Sieroszów – Stolec – Kamieniec Z.	8+312 – 8+812	0,500	L	asfaltowa
3178D	Od DW 385 (Niedźwiednik – Starczów – Kamieniec Z.) do DW 382	2+200 – 9+838	7,638	Z	asfaltowa
3179D	Od DW 382 (Byczeń – Kamieniec Z.)	0+000 – 2+020	2,020	L	asfaltowa

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

TABELA 53: Kamieniec Ząbkowicki – wykaz dróg powiatowych (II).

Nr drogi	Nazwy ulic w Kamieńcu Ząbkowickim
3143D	Daleka
3160D	Kłodzka
3177D	Leśna
3178D	Wiejska, Szkolna, Kolejowa
3179D	Ogrodowa

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Ząbkowicach Śląskich, 2019.

Wyszczególnione powyżej trasy znajdują się w gestii Zarządu Dróg Powiatowych, Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śląskich.

Drogi gminne:

TABELA 54: Kamieniec Ząbkowicki – rejestr dróg gminnych publicznych.

Nr drogi	Nazwa ulicy	Długość drogi (km)	Powierzchnia (ha)
118833D	Kościelna	0,0595	0,0594
118834D	Młyńska	0,1742	0,1528
118835D	Krzyżowa	1,0340	0,5974
118836D	Wodociągowa	1,4370	0,9089
118837D	Zamkowa	1,3130	0,8189
	Skorolecka	1,9305	2,1010

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

TABELA 55: Kamieniec Ząbkowicki – rejestr dróg gminnych wewnętrznych.

Nazwa ulicy	Długość drogi (km)	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia utwardzona (ha)
Astrowa	0,1460	0,1305	0,0803
Bratkowa	0,1430	0,1434	0,0786
Bolesława Chrobrego	1,4200	2,2936	0,7700
Bolesława Krzywoustego	1,8070	1,4732	1,0842
Cicha	0,5400	0,3857	0,0750
Fiołkowa	0,2620	0,2358	0,1572
Gajowa	0,1430	0,1216	0,0786
Plac Kościelny	0,3055	0,0877	0,0825
Kłodzka	0,4500	0,0417	0,0417
Kręta	0,4580	0,3210	0,1412
Krótką	0,7900	0,2800	0,1440
Krzywa	0,5400	0,3662	0,0420
Lipowa	1,1810	1,1824	0,3416
Mostowa	1,1000	0,3839	0,1032
Nauczycielska	0,2330	0,1639	0,1020
Ogrodowa	0,6250	0,6200	0,3750
Parkowa	1,7600	1,4764	0,9467
Piaskowa	0,8600	0,3100	0,0525
Różana	0,1440	0,1301	0,0792
Rumiankowa	0,1470	0,1345	0,0808
Szpitalna	0,6350	0,4353	0,2222
Urzędnicza	0,1250	0,0615	0,0437
Wąska	0,8300	0,4400	0,3375
Wileńska	0,8600	0,6554	0,1980
XXX-lecia PRL	0,4780	0,3848	0,2629

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

TABELA 56: Kamieniec Ząbkowicki – rejestr dróg dojazdowych do gruntów rolnych.

Miejscowość	Długość dróg (km)
Kamieniec Ząbkowicki I	13,82
Kamieniec Ząbkowicki II	9,03

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Podstawowe dane zbiorcze dotyczące dróg gminnych przedstawiają się następująco:

- długość dróg gminnych publicznych – 5,9482 km;
- długość dróg gminnych wewnętrznych – 15,9825 km;
- długość dróg dojazdowych do gruntów rolnych – 22,85 km.

Generalnie stan dróg na terenie Kamieńca Ząbkowickiego jest zadowalający pod względem możliwości obsługiwanego przez nie poszczególnych obszarów zabudowy (drogi wojewódzkie, powiatowe, gminne, wewnętrzne). Większość dróg posiada odpowiednią wytrzymałość i jest w dobrym stanie technicznym. Wraz z modernizacją poszczególnych dróg rozbudowywany jest system kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających, umożliwiającą odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi. Na terenach zabudowanych w dużej mierze wszystkie typy dróg (wojewódzkie, powiatowe, gminne i wewnętrzne) posiadają chodniki dla ruchu pieszego. Przebieg dróg wojewódzkich ze względu na spodziewany wzrost natężenia ruchu koliduje z zabudową mieszkaniową w rejonie ulic Ząbkowickiej i Złotostockiej odnośnie emisji hałasu. Do najpilniejszych zadań modernizacyjnych lokalnego układu drogowego należą:

- modernizacja DW nr 382 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
- modernizacja DW nr 390 na całej długości do pełnych parametrów klasy „G”;
- budowa obejścia Kamieńca Ząbkowickiego w ciągu DW nr 382;
- modernizacja dróg powiatowych do pełnych parametrów klasy „L”, docelowo do klasy „Z”;
- dostosowanie parametrów jezdni i nośności nawierzchni dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych do ruchu ciężkiego, zwłaszcza w perspektywie rozwoju funkcji produkcyjnych (pojazdy ciężarowe) i ruchu turystycznego (autobusy);
- sukcesywne zastępowanie nawierzchni gruntowej na bitumiczną na drogach gminnych i wewnętrznych;
- budowa kolejnych ciągów pieszo – rowerowych;
- budowa zatok autobusowych;
- monitoring natężenia hałasu emitowanego przez pojazdy.

#### Komunikacja samochodowa:

Dojazdy dzieci i młodzieży do szkół organizowane są przez Gminę, zaś uniwersalne usługi komunikacyjne świadczy prywatny podmiot transportowy – firma NeoTrans, organizująca przewozy osobowe na terenie powiatu ząbkowickiego. Zgodnie z obecnie obowiązującym rozkładem jazdy autobusów przez Kamieniec Ząbkowicki przebiegają następujące linie (w nawiasie liczba kursów w obie strony w dni robocze):

- Doboszowice – Byczeń – Kamieniec Ząbkowicki I – Ząbkowice Śląskie (4);
- Laski – Ożary – Kamieniec Ząbkowicki I – Ząbkowice Śląskie (2);
- Starczów – Kamieniec Ząbkowicki II – Kamieniec Ząbkowicki I – Ząbkowice Śląskie (5);
- Ząbkowice Śląskie – Kamieniec Ząbkowicki I – Sosnowa – Sławęcín – Złoty Stok (9).

Z powyższego zestawienia wynika, że najwięcej par kursów (20 w dni robocze) przebiega przez sołectwo Kamieniec Ząbkowicki I. Problemem dla niezmotoryzowanych mieszkańców gminy, zwłaszcza młodzieży i osób starszych, jest mała częstotliwość kursów pomiędzy Kamieńcem Ząbkowickim a poszczególnymi sołectwami gminy czy Ząbkowicami Śląskimi, zwłaszcza w porze wieczornej, oraz brak kursów w dni wolne od pracy. Inne połączenia krajowe (międzyregionalne) oraz międzynarodowe realizowane są poprzez dworce autobusowe w Ząbkowicach Śląskich i we Wrocławiu.

Wzdłuż wyżej wymienionych linii autobusowych zlokalizowane są 4 pary przystanków:

- Kamieniec Ząbkowicki I – ul. Ząbkowicka (obsługuje wszystkie linie);
- Kamieniec Ząbkowicki II – Goleniów (obsługuje tylko linię Starczów – Ząbkowice Śląskie);
- Kamieniec Ząbkowicki II – POM (obsługuje tylko linię Starczów – Ząbkowice Śląskie);
- Kamieniec Ząbkowicki II – Osiedle (obsługuje tylko linię Starczów – Ząbkowice Śląskie).

Nasycenie przestrzeni osadniczej przystankami jest wystarczające z punktu widzenia potrzeb mieszkańców. Większość osób zamieszkuje w odległości od 5 do 10 minut marszu do przystanku, w sporadycznych przypadkach odległość ta wynosi 15 minut i więcej. Współczynnik gęstości par przystanków komunikacji

autobusowej na 1 km<sup>2</sup> powierzchni miejscowości wynosi 0,31. Biorąc pod uwagę powierzchnię poszczególnych obrębów współczynnik ten wynosi: w Kamieńcu Ząbkowickim I – 0,10, zaś w Kamieńcu Ząbkowickim II – 1,13.

### 5.1.2. Infrastruktura kolejowa.

- nr 137: Legnica – Świdnica – Kamieniec Ząbkowicki – Nysa – Kędzierzyn Koźle – Gliwice – Katowice.

Linia kolejowa nr 137 na terenie Kamieńca Ząbkowickiego sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jedno– i dwutorowa, kategorii pierwszorzędnej, niezelektryfikowana, państwowego znaczenia. Na terenie miejscowości długość szlaku kolejowego nr 137 wynosi około 2,5 km. Linia obsługiwana jest zarówno na potrzeby przewozów pasażerskich jak i towarowych. Na analizowanym terenie infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowi stacja kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim.

- nr 276: Wrocław – Strzelin – Kamieniec Ząbkowicki – Kłodzko – Międzyzlesie.

Linia kolejowa nr 276 na terenie Kamieńca Ząbkowickiego sklasyfikowana jest jako linia normalnotorowa, jedno– i dwutorowa, kategorii pierwszorzędnej, zelektryfikowana, państwowego znaczenia. Linia ma znaczenie międzynarodowe (szlak nr C–59/2) na podstawie umowy europejskiej AGTC<sup>39</sup>. Na terenie miejscowości długość szlaku kolejowego nr 276 wynosi około 6,5 km. Linia obsługiwana jest zarówno na potrzeby przewozów pasażerskich jak i towarowych. Na analizowanym terenie infrastrukturę kolejową dla podróżnych stanowi stacja kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim.

TABELA 57: Kamieniec Ząbkowicki – podstawowe parametry techniczne linii kolejowych.

Nr linii	Kilometraż	Kategoria linii <sup>40</sup>	Znaczenie państwowe <sup>41</sup>	Klasa linii <sup>42</sup>
137	166+375 – 178+667	pierwszorzędna	TAK	C3
276	66+802 – 78+460	pierwszorzędna	TAK	D3

**Kilometraż** – obejmuje odcinek na terenie całej gminy Kamieniec Ząbkowicki.  
**C3** – nacisk osi 196 kN/oś (20,0 t/oś).  
**D3** – nacisk osi 221 kN/oś (22,5 t/oś).

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2019.

<sup>39</sup> Umowa europejska o głównych międzynarodowych liniach kolejowych transportu kombinowanego i obiektach towarzyszących podpisana w Genewie 01 lutego 1991 roku. W Polsce weszła w życie po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów 14 stycznia 2002 roku. W jej ramach wyznaczona została, wg kryteriów EKG–ONZ, sieć linii kolejowych dla międzynarodowych przewozów kontenerowych oraz terminale kontenerowe położone na sieci kolejowej. Długość linii kolejowych układu AGTC w Polsce wynosi 4278 km. Umowa ta jest uzgodnionym planem rozwoju i funkcjonowania linii międzynarodowego transportu kombinowanego i obiektów towarzyszących, który zamierza się realizować w ramach programów narodowych.

<sup>40</sup> Według PKP PLK SA, *Warunki techniczne utrzymania nawierzchni na liniach kolejowych*, Warszawa 2005 (ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem nr 22/2010 Zarządu PKP PLK SA z dnia 31 sierpnia 2010 roku).

<sup>41</sup> Według Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2019 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym (Dz. U. z dnia 14 maja 2019 roku, poz. 899).

<sup>42</sup> Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Uchwała nr 899/2018 Zarządu PKP PLK SA z dnia 13 listopada 2018 roku w sprawie wprowadzenia *Regulaminu sieci 2019/2020*.

TABELA 58: Kamieniec Ząbkowicki – maksymalne prędkości na liniach kolejowych<sup>43</sup>.

Tor	Kilometraż	Maksymalne prędkości (km/h)		
		Składy wagonowe	Szynobusy	Pociągi towarowe
<b>Linia nr 137</b>				
N	166+375 – 178+100	70	70	60
N	178+100 – 178+520	50	70	50
N	178+520 – 178+667	50	50	50
P	166+375 – 166+440	70	80	60
P	166+440 – 167+600	70	70	60
P	167+600 – 176+220	70	70	50
P	176+220 – 177+492	60	60	50
<b>Linia nr 276</b>				
N	66+802 – 78+460	100	100	60
P	71+218 – 78+460	100	100	60
<p><b>Kilometraż</b> – obejmuje odcinek na terenie całej gminy Kamieniec Ząbkowicki.</p> <p><b>tor „N”</b> – nieparzysty (jeden na szlaku; pierwszy na stacji).</p> <p><b>tor „P”</b> – parzysty (dwa na szlaku; drugi na stacji).</p>				

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2019.

W planach perspektywicznych PKP Polskie Linie Kolejowe SA planowana jest modernizacja linii nr 276 do parametrów takich jak: prędkość  $V \leq 120$  km/h, nacisk na oś 221 kN, a nacisk na oś dla obiektów inżynierskich 245 kN,  $k = + 2$ . Planuje się także budowę drugiego toru na odcinku Strzelin – Kamieniec Ząbkowicki. W ramach modernizacji przewiduje się nieznaczne poszerzenie terenu zamkniętego PKP. W studium wykonalności dla tej linii zakłada się, że linia przebiegać będzie po tej samej trasie z ewentualnym korektami.

Zgodnie z Decyzją nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 roku w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. U. MliR z 2014 roku, poz. 25), w granicach administracyjnych miejscowości Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowane są następujące tereny zamknięte, stosownie do art. 2, pkt. 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2017 roku, poz. 2101 z późn. zm.), w obrębach:

- Kamieniec Ząbkowicki I – działka ewidencyjna nr 71 o powierzchni 1,7254 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 335 – 0,7487 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 336/4 – 4,7330 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 412 – 2,7294 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 721 – 2,7335 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki I – nr 731 – 1,5338 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/6 – 2,2081 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/7 – 0,0713 ha;
- Kamieniec Ząbkowicki II – nr 337/8 – 32,6272 ha.

<sup>43</sup> Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Uchwała nr 899/2018 Zarządu PKP PLK SA z dnia 13 listopada 2018 roku w sprawie wprowadzenia *Regulaminu sieci 2019/2020*.

Komunikacja kolejowa:

Kamieniec Ząbkowicki to ważny, obecnie czterokierunkowy, niegdyś pięciokierunkowy, węzeł kolejowy. Krzyżują się tu 2 sudeckie magistrale kolejowe: linia z Wrocławia w kierunku granicy państwowej w Międzyzlesiu oraz Trasa Podsudecka z Legnicy do Nysy i dalej do Katowic. Zgodnie z obecnie obowiązującym rozkładem jazdy pociągów (od 15 XII 2019) ze stacji Kamieniec Ząbkowicki (linie kolejowe nr 137 i 276) odprawianych jest codziennie kilkadziesiąt składów obsługiwanych przez Przewozy Regionalne, Koleje Dolnośląskie, PKP Intercity i Leo Express. Pociągi pasażerskie kursują docelowo do: Gliwic, Kudowy – Zdrój, Legnicy, Leszna, Międzyzlesia, Poznania, Rawicza, Warszawy, Wrocławia, Zielonej Góry i Żmigrodu, a także do Lichkova i Pragi w Czechach. Realizowane są także skrócone kursy tylko do Dusznik – Zdroju, Dzierżoniowa, Kędzierzyna – Koźle i Kłodzka. Poniżej przedstawiony jest aktualny (od 15 XII 2019) wykaz kursów w następujących kierunkach (w nawiasie liczba składów odjeżdżających w dni robocze oraz soboty i niedziele):

- Duszniki – Zdrój przez Kłodzko i Polanicę – Zdrój (2 oraz 5 i 5);
- Dzierżoniów przez Ząbkowice Śląskie (8 oraz 7 i 7);
- Gliwice przez Nysę, Prudnik i Kędzierzyn – Koźle (0 oraz 1 i 1);
- Kędzierzyn – Koźle przez Nysę i Prudnik (0 oraz 2 i 2);
- Kłodzko przez Bardo (19 oraz 19 i 21);
- Kudowa – Zdrój przez Kłodzko, Polanicę – Zdrój i Duszniki – Zdrój (2 oraz 4 i 4);
- Legnica przez Ząbkowice Śląskie, Dzierżoniów, Świdnicę, Strzegom i Jawor (7 oraz 7 i 7);
- Leszno przez Ziębice, Strzelin, Wrocław, Żmigród i Rawicz (1 oraz 1 i 1);
- Lichkov przez Kłodzko, Bystrzycę Kłodzką i Międzyzlesie (4 oraz 4 i 4);
- Międzyzlesie przez Kłodzko i Bystrzycę Kłodzką (9 oraz 7 i 8);
- Poznań przez Ziębice, Strzelin, Wrocław, Żmigród, Rawicz i Leszno (1 oraz 1 i 1);
- Praga przez Kłodzko, Międzyzlesie, Lichkov i Pardubice (0 oraz 1 i 1);
- Rawicz przez Ziębice, Strzelin, Wrocław i Żmigród (3 oraz 3 i 3);
- Warszawa przez Ziębice, Strzelin, Wrocław, Brzeg, Opole i Lubliniec (0 oraz 1 i 1);
- Wrocław przez Ziębice i Strzelin (13 oraz 16 i 14);
- Zielona Góra przez Ziębice, Strzelin, Wrocław, Głogów i Nową Sól (1 oraz 1 i 1);
- Żmigród przez Ziębice, Strzelin i Wrocław (5 oraz 4 i 4).

TABELA 59: Kamieniec Ząbkowicki – charakterystyka infrastruktury peronowej stacji kolejowych<sup>44</sup>.

Nazwa	Wyróżnik	Nr peronu	Nr toru	Wysokość	Długość	Dojścia
Kamieniec Ząbkowicki	ST	1	1	300	365	X
		2	6	760	425	T
		2	2	760	425	T
		3	12	760	295	T
		3	8	760	295	T
		4	18	300	120	T
<b>Wyróżnik: ST</b> – stacja kolejowa.						
<b>Dojścia: T</b> – przejście pod torami (tunel), <b>X</b> – dojście z ulicy.						

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe SA, 2019.

<sup>44</sup> Według PKP Polskie Linie Kolejowe SA, Uchwała nr 899/2018 Zarządu PKP PLK SA z dnia 13 listopada 2018 roku w sprawie wprowadzenia *Regulaminu sieci 2019/2020*.



Fakt istnienia różnorodnej i dogodnej sieci komunikacyjnej podnosi prestiż miejscowości oraz stanowi istotny argument, pozwalający stymulować jej dalszy gospodarczy rozwój.

## 5. 2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

### 5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Obecnie Kamieniec Ząbkowicki zaopatrywany jest w wodę przez sieć wodociągową o długości 38,5 km. W sieć wodociągową wyposażona jest cała miejscowość. Ujęcie wody, bazujące na ujęciu infiltracyjnym wody podziemnej za pomocą 16 studni głębinowych, zlokalizowane jest na południe od Kamieńca Ząbkowickiego w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej. Zakład Uzdantniania Wody zlokalizowany jest w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Wodociągowej 1. Usługi wodociągowe świadczy Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Nowej Rudy.

Decyzją Starosty Ząbkowickiego nr 3/W/20001 z dnia 12 stycznia 2001 roku (znak WRŚ–6223/73/2000/3/2001) , zmienionej Decyzją Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nr WR.ZUZ.4.421.17.2018.WB z dnia 27 lutego 2018 roku, udzielono Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Nowej Rudzie pozwolenia wodnoprawnego w następującym zakresie:

1. na szczególne korzystanie z wód w zakresie poboru wody dla celów zaopatrzenia ludności z ujęcia infiltracyjnego wody podziemnej zlokalizowanej w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej w Kamieńcu Ząbkowickim (działki ewidencyjne nr: 788/3, 788/5, 788/6, 788/7, 788/8, 788/9, 788/10, 788/11 i 788/12):
  - $Q_{maxh} = 80,00 \text{ m}^3/\text{h}$ ;
  - $Q_{\text{śrd}} = 1920 \text{ m}^3/\text{d}$ ;
  - $Q_{maxr} = 700800 \text{ m}^3/\text{r}$ .
2. na eksploatację ujęcia Kamieniec Ząbkowicki II składającego się ze studni zlokalizowanych na niżej wymienionych działkach:
  - działka nr 788/7 – studnia S – III;
  - działka nr 788/8 – studnia S – IV;
  - działka nr 788/9 – studnia S – V i VI;
  - działka nr 788/10 – studnia S – VII;
  - działka nr 788/11 – studnia S – VIII;
  - działka nr 788/12 – studnia S – IX;
  - działka nr 788/3 – studnia S – X.
3. niniejsze pozwolenie wydano na czas oznaczony do dnia 31 grudnia 2020 roku pod następującymi warunkami:
  - utrzymania w należyтым stanie techniczno – eksploatacyjnym studni wierconych, ich obudowy oraz urządzeń służących do poboru ujmowanej wody;
  - prowadzenia ciągłego pomiaru wielkości poboru wody;
  - uregulowania spraw związanych z rejestracją studni;
  - wykonywania okresowych analiz fizyko – chemicznych i bakteriologicznych pobieranej wody raz na kwartał;
  - prowadzenia książki eksploatacji studni;
  - zgłaszania organowi administracji wodnej stwierdzonych zmian wydajności oraz planowanych zmian w sposobie i zakresie korzystania z wody;
  - wynagrodzenie ewentualnych szkód osobom trzecim, wynikłych na skutek realizacji niniejszej decyzji.

Decyzja nr 4/W/20001 Starosty Ząbkowickiego z dnia 12 stycznia 2001 roku (znak WRŚ–6223/73/2000/4/2001), dotycząca ustalenia stref ochronnych ujęcia wody w Kamieńcu Ząbkowickim, wygasła z dniem 31 grudnia 2012 roku na mocy art. 21 ust. 1 Obwieszczenia Marszałka Sejmu z dnia 10 stycznia 2012 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2012 roku, poz. 145). Obecnie zasady gospodarowania na terenie gminnych ujęć wód reguluje ustawa Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz. U. z 2018 roku, poz. 2268 z późn. zm.). Zgodnie z art. 121 ust. 1 ww. ustawy strefę ochronną stanowi obszar ustanowiony na podstawie art. 135 ust. 1, na którym obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wód. Natomiast zgodnie z art. 127 ww. ustawy na terenie ochrony bezpośredniej zakazuje się użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. W myśl art. 128 ww. ustawy na terenie ochrony bezpośredniej należy:

- odprowadzać wody opadowe lub roztopowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarować teren zielenią;
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- ograniczyć wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Zgodnie z art. 129 ww. ustawy teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić. Na ogrodzeniu należy umieścić tablice zawierające informacje o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie wstępu osób nieupoważnionych. Zgodnie z art. 121 ustawy Prawo wodne dopuszcza się ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej. Ze względu na warunki hydrogeologiczne nie ma potrzeb do wyznaczenia strefy ochrony pośredniej od ujęcia w Kamieńcu Ząbkowickim. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia się dla każdego ujęcia wody, z wyłączeniem ujęć wody służących do zwykłego korzystania z wód. Obecnie oczekuje się na formalną decyzję ustanawiającą strefę ochrony bezpośredniej dla ujęcia w Kamieńcu Ząbkowickim.

Istniejące źródło zaopatrzenia i przepustowość głównych rurociągów umożliwiają dalszy rozwój osadnictwa na terenie Kamieńca Ząbkowickiego. Sieć wodociągowa na potrzeby bytowo – gospodarcze i przeciwpożarowe jest sukcesywnie rozbudowywana na bazie istniejącego układu w miarę narastania potrzeb wynikających ze zwiększenia intensywności zabudowy i objęcia zabudową nowych terenów.

### **5.2.2. Kanalizacja.**

Obecnie na terenie Kamieńca Ząbkowickiego długość sieci kanalizacyjnej wynosi 17,2 km, z czego 15,8 km w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I i 1,4 km w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II. Spośród 17,2 km ogólnej długości sieci kanalizacyjnej – 16,8 to sieć sanitarna grawitacyjna, 0,4 km to sieć sanitarna tłoczna, a 0,5 km to sieć ogólnospławna grawitacyjna. Sieć obsługują 2 przepompownie (P1 i P2). Do budynków mieszkalnych prowadzi 597 połączeń. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 3252 mieszkańców Kamieńca Ząbkowickiego, z czego 2462 mieszkańców w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I i 790 mieszkańców w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II. Powyższe oznacza, że siecią objętych jest 71,74 % ogółu mieszkańców miejscowości Kamieniec Ząbkowicki, z czego 76,25 % w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I i 60,58 % w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II. Uwarunkowania te przedstawia poniższa tabela. Usługi w zakresie odprowadzania ścieków świadczy Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Nowej Rudy.

TABELA 60: Kamieniec Ząbkowicki – wyposażenie w sieć kanalizacyjną. Stan na 31.10.2019 roku.

Nazwa ulicy	Liczba ludności ogółem	Sieć kanalizacyjna (TAK / NIE / Częściowo)	Liczba ludności objęta siecią kanalizacyjną
<b>Obręb KAMIENIEC ZĄBKOWICKI I</b>			
<b>1</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>4</b>
Basztowa	12	TAK	12
Osiedle B. Chrobrego	173	TAK	173
Osiedle B. Krzywoustego	240	TAK	240
Osiedle Przylesie	30	TAK	30
Cicha	18	TAK	18
Daleka	0	NIE	0
Kąpielowa	0	NIE	0
Kłodzka	197	NIE	0
Kolejowa, nr: 1–45d , 2–42	274	TAK	274
Kościelna	24	TAK	24
Plac Kościelny	105	Częściowo	79
Krzywa	9	TAK	9
Krzyżowa	61	NIE	0
Lipowa	15	NIE	0
Młyńska	85	TAK	85
Mostowa	120	TAK	120
Nauczycielska	50	TAK	50
Paczkowska	30	NIE	0
Sadowa	28	TAK	28
Skorolecka	299	TAK	299
Szpitalna	21	TAK	21
Urzędnicza	28	TAK	28
Wąska	84	NIE	0
Wileńska	40	NIE	0
Wodociągowa	2	TAK	2
XXX-lecia PRL	695	TAK	695
Zamkowa	33	TAK	33
Ząbkowicka	204	Częściowo	65
Złotostocka	352	Częściowo	177
<b>Obręb KAMIENIEC ZĄBKOWICKI II</b>			
Astrowa	44	TAK	44
Boczna	49	NIE	0
Bratkowa	26	TAK	26
Dworcowa	8	TAK	8
Fiołkowa	0	TAK	0
Gajowa	9	TAK	9
Jasna	19	NIE	0
Kolejowa, nr: 47–95 , 44–74	292	Częściowo	171
Kręta	21	NIE	0

## KAMIENIEC ZĄBKOWICKI – CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA

1	2	3	4
Krótką	17	TAK	17
Leśna	33	NIE	0
Ogrodowa	179	TAK	179
Parkowa	271	TAK	271
Piaskowa	31	NIE	0
Polna	12	NIE	0
Ks. T. Rojka	5	NIE	0
Różana	43	TAK	43
Rumiankowa	22	TAK	22
Szkolna	54	NIE	0
Węglowa	8	NIE	0
Wiejska	134	NIE	0
Zielona	27	NIE	0

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Wskaźnik ilości mieszkańców na 1 km sieci wynosi 189,07, z czego 155,82 w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I i 564,29 w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II. Sieć kanalizacyjna obsługuje także wybrane podmioty usługowe. Sieć nie obsługuje zakładów przemysłowych.

Miejscowość Kamieniec Ząbkowicki obsługuje oddana do użytku 15 grudnia 2005 roku mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków oparta na technologii niskoobciążonego osadu czynnego. Proces biologicznego oczyszczania przebiega w dwufazowych reaktorach z wydzieloną komorą wstępnej denityfikacji i komorą nityfikacji. Wydajność oczyszczalni wynosi obecnie 550 m<sup>3</sup>/d. Obiekt zlokalizowany jest w Kamieńcu Ząbkowickim, przy ul. Paczkowskiej 8.

Decyzją Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nr WR.ZUZ.4.421.22.2018WB z dnia 26 lutego 2018 roku udzielono Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z Nowej Rudy pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków bytowych, oczyszczonych w lokalnej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w miejscowości Kamieniec Ząbkowicki na działce ewidencyjnej nr 794/36, do rzeki Budzówki poprzez wylot o średnicy 350 mm zlokalizowany w lewym brzegu rzeki w km 0+475,

- w ilości:
  - $Q_{\text{srd}} = 550 \text{ m}^3/\text{d}$ ;
  - $Q_{\text{maxd}} = 660 \text{ m}^3/\text{d}$ ;
  - $Q_{\text{maxh}} = 61,8 \text{ m}^3/\text{h}$ ;
  - $Q_{\text{maxr}} = 240900 \text{ m}^3/\text{r}$ ,
- o składzie:
  - BZT<sub>5</sub> do 25 mg O<sub>2</sub>/dm<sup>3</sup>;
  - ChZT<sub>Cr</sub> do 125 O<sub>2</sub>/dm<sup>3</sup>;
  - zawiesina ogólna do 35 mg/dm<sup>3</sup>.

Pozwolenie wodnoprawne na wprowadzanie ścieków bytowych do rzeki Budzówki wydano na czas oznaczony do dnia 19 lutego 2028 roku.

W rejonach nie objętych siecią kanalizacyjną gospodarka ściekowa opiera się na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w wybieralnych zbiornikach bezodpływowych i wywożeniu ich przez specjalistyczne uprawnione podmioty taborem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków. Obecnie liczba zbiorników

bezodpływowych wynosi 259. Realizowane są tam także przydomowe oczyszczalnie ścieków, których obecnie funkcjonuje 31. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane są poprzez spływ przypowierzchniowy do rowów przydrożnych i melioracyjnych z odpływem do poszczególnych cieków wodnych.

TABELA 61: Kamieniec Ząbkowicki – zbiorniki bezodpływowe. Stan na 31.10.2019 roku.

Miejscowość	Liczba zbiorników bezodpływowych
Kamieniec Ząbkowicki I	147
Kamieniec Ząbkowicki II	112

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

TABELA 62: Kamieniec Ząbkowicki – przydomowe oczyszczalnie ścieków. Stan na 31.10.2019 roku.

Miejscowość	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków
Kamieniec Ząbkowicki I	19
Kamieniec Ząbkowicki II	12

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Do końca 2027 roku planowane jest zakończenie realizacji wszystkich odcinków inwestycji pod nazwą „Budowa gminnej sieci kanalizacji sanitarnej – etap V”. W ramach inwestycji planuje się budowę odcinków sieci kanalizacyjnej na terenie miejscowości Kamieniec Ząbkowicki, w obrębach Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II, o łącznej długości 8,8 km, w tym 3 przepompowni, które wraz z już istniejącymi przepompowniami P1 i P2 będą transportować ścieki do oczyszczalni ścieków w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Paczkowskiej. Planowane do realizacji odcinki sieci kanalizacyjnej obsłużą mieszkańców ulic: Kłodzkiej, Kolejowej (w części przebiegającej w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II), Krzyżowej, Lipowej, Mostowej, Placu Kościelnego, Wąskiej, Wileńskiej, Ząbkowickiej i Złotostockiej. Całkowity koszt inwestycji to 18.383.964,16 złotych brutto.

Generalnie budowa sieci kanalizacyjnej na dość rozległym obszarze jakim charakteryzuje się Kamieniec Ząbkowicki jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym, nie tylko na etapie inwestycji, ale również w trakcie późniejszego użytkowania. W związku z powyższym dla posesji oddalonych od głównej koncentracji zabudowy, gdzie realizacja sieci kanalizacyjnej nie będzie prowadzona ze względów ekonomicznych, zakłada się pozostawienie zbiorników bezodpływowych lub realizację oczyszczalni przydomowych przy korzystnych warunkach gruntowo – wodnych. Wody opadowe i roztopowe odprowadzane będą nadal przez spływ powierzchniowy do pobliskich rowów melioracyjnych i cieków wodnych oraz przez infiltrację do gruntu. Wody opadowe z zanieczyszczeniami typu przemysłowego lub ropopochodnymi (z ciągów komunikacyjnych, placów, parkingów, baz transportowych, warsztatów samochodowych, stacji paliw, itp.) po oczyszczeniu będą odprowadzane do odbiornika w sposób zorganizowany poprzez zamknięte bądź otwarte systemy kanalizacyjne.

### 5.2.3. Aglomeracja Kamieniec Ząbkowicki.

Uchwałą nr IX/30/2015 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 kwietnia 2015 roku wyznaczono Aglomerację „Kamieniec Ząbkowicki” o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 4002.

## KAMIENIEC ZĄBKOWICKI – CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO – EKONOMICZNA

TABELA 63: Kamieniec Ząbkowicki – wykaz ulic i liczby mieszkańców w granicach Aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki”. Stan na 31.10.2019 roku.

Nazwa ulicy	Liczba ludności ogółem	Sieć kanalizacyjna (TAK / NIE / Częściowo)	Liczba ludności objęta siecią kanalizacyjną
<b>Obręb KAMIENIEC ZĄBKOWICKI I</b>			
Basztowa	12	TAK	12
Osiedle B. Chrobrego	173	TAK	173
Osiedle B. Krzywoustego	240	TAK	240
Osiedle Przylesie	30	TAK	30
Cicha	18	TAK	18
Kolejowa, nr: 1–45d , 2–42	274	TAK	274
Kościelna	24	TAK	24
Plac Kościelny	105	Częściowo	79
Krzywa	9	TAK	9
Krzyżowa	61	NIE	0
Lipowa	15	NIE	0
Młyńska	85	TAK	85
Mostowa	120	TAK	120
Nauczycielska	50	TAK	50
Sadowa	28	TAK	28
Skorolecka	299	TAK	299
Szpitalna	21	TAK	21
Urzędnicza	28	TAK	28
XXX-lecia PRL	695	TAK	695
Zamkowa	33	TAK	33
Ząbkowicka	204	Częściowo	65
Złotostocka	352	Częściowo	177
<b>Obręb KAMIENIEC ZĄBKOWICKI II</b>			
Astrowa	44	TAK	44
Bratkowa	26	TAK	26
Dworcowa	8	TAK	8
Fiołkowa	0	TAK	0
Gajowa	9	TAK	9
Kolejowa, nr: 47–95 , 44–74	292	Częściowo	171
Krótką	17	TAK	17
Ogrodowa	179	TAK	179
Parkowa	271	TAK	271
Różana	43	TAK	43
Rumiankowa	22	TAK	22
Węglowa	8	NIE	0

Źródło: Urząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki, 2019.

Analizując powyższe zestawienie można przedstawić następujące wskaźniki charakteryzujące **Aglomerację „Kamieniec Ząbkowicki”**:

- liczba ludności ogółem w Aglomeracji na dzień 31.10.2019 roku – **3795**;
- liczba ludności w Aglomeracji objęta siecią kanalizacyjną na dzień 31.10.2019 roku – **3250**;
- liczba ludności w Aglomeracji nie objęta siecią kanalizacyjną na dzień 31.10.2019 roku – **545**;
- odsetek ludności w Aglomeracji objęty siecią kanalizacyjną na dzień 31.10.2019 roku – **85,64** %;
- wskaźnik liczby mieszkańców ogółem w Aglomeracji na 1 km sieci na dzień 31.10.2019 roku – **220,64**.

Analogiczne wskaźniki dla części obrębu **Kamieniec Ząbkowicki I**, wchodzącego w skład Aglomeracji:

- liczba ludności ogółem w Aglomeracji na dzień 31.10.2019 roku – **2876**;
- liczba ludności w Aglomeracji objęta siecią kanalizacyjną na dzień 31.10.2019 roku – **2460**;
- liczba ludności w Aglomeracji nie objęta siecią kanalizacyjną na dzień 31.10.2019 roku – **236**;
- odsetek ludności w Aglomeracji objęty siecią kanalizacyjną na dzień 31.10.2019 roku – **85,54** %;
- wskaźnik liczby mieszkańców ogółem w Aglomeracji na 1 km sieci na dzień 31.10.2019 roku – **182,03**.

Analogiczne wskaźniki dla części obrębu **Kamieniec Ząbkowicki II**, wchodzącego w skład Aglomeracji:

- liczba ludności ogółem w Aglomeracji na dzień 31.10.2019 roku – **919**;
- liczba ludności w Aglomeracji objęta siecią kanalizacyjną na dzień 31.10.2019 roku – **790**;
- liczba ludności w Aglomeracji nie objęta siecią kanalizacyjną na dzień 31.10.2019 roku – **129**;
- odsetek ludności w Aglomeracji objęty siecią kanalizacyjną na dzień 31.10.2019 roku – **85,96** %;
- wskaźnik liczby mieszkańców ogółem w Aglomeracji na 1 km sieci na dzień 31.10.2019 roku – **656,43**.

Ludność Aglomeracji „Kamieniec Ząbkowicki” nieobsługiwana jeszcze przez zbiorcze systemy kanalizacyjne (łącznie 545 osób) korzysta przejściowo z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (zbiorniki bezodpływowe). Ścieki ze szczelnych zbiorników bezodpływowych dostarczane są taborem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków komunalnych w Kamieńcu Ząbkowickim. Ewentualna budowa sieci kanalizacyjnej nastąpi tu po 2019 roku.

### 5. 3. Sieć gazowa.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA (PGNiG SA) nie posiada utworzonych obszarów i terenów górniczych w związku z wydobywaniem ropy naftowej lub gazu ziemnego oraz nie posiada przesyłowej i dystrybucyjnej sieci gazowej. Nie planuje również żadnych inwestycji. Teren miejscowości znajduje się poza obszarami koncesyjnymi na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, będącymi w gestii PGNiG SA.

Operator Gazociągów Przesyłowych „Gaz – System” SA, Oddział we Wrocławiu nie eksploatuje gazociągów wysokiego i średniego ciśnienia oraz nie planuje żadnych zamierzeń inwestycyjnych na terenie miejscowości.

Polska Spółka Gazownictwa (PSG) sp. z o.o., Oddział we Wrocławiu, Zakład w Wałbrzychu nie posiada na terenie Kamieńca Ząbkowickiego sieci gazowych, zarówno przesyłowych jak i dystrybucyjnych.

Plan rozwoju PSG sp. z o.o. przewiduje w najbliższym czasie możliwość gazyfikacji miejscowości Kamieniec Ząbkowicki. W pierwszym etapie nastąpi budowa stacji typu LNG, skąd gaz będzie dostarczany lokalną siecią dystrybucyjną do zainteresowanych odbiorców. Niemniej istniejące warunki techniczne i stan techniczny gazociągów w regionie (przebieg gazociągów przesyłowych przez gminy Ząbkowice Śląskie i Bardo) pozwalają

także na perspektywiczną rozbudowę w kierunku Kamieńca Ząbkowickiego sieci przesyłowej i dystrybucyjnej dla potrzeb wszystkich zainteresowanych, którzy spełnią warunek opłacalności w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne. Opłacalność przedsięwzięcia uzależniona jest między innymi od zawarcia odpowiedniej ilości umów o przyłączenie do sieci gazowej oraz długości projektowanych gazociągów i przyłączy odpowiednich dla umożliwienia zaistnienia warunków technicznych przyłączenia. Stacje redukcyjno – pomiarowe oraz gazociągi stanowią układy hermetycznie zamknięte i wyłączając stany awaryjne nie zagrażają środowisku naturalnemu. Wprowadzenie gazyfikacji sprzyja ochronie środowiska poprzez eliminację lokalnej emisji pyłów i toksycznych składników spalin. Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się dość dużym zaludnieniem. Rejon Kamieńca Ząbkowickiego wraz z przyległymi sołectwami Byczeń i Starczów zamieszkuje obecnie łącznie około 5,5 tysięcy mieszkańców – czyli około 2000 potencjalnych odbiorców.

## **5. 4. Elektroenergetyka.**

### **5.4.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.**

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego nie ma i nie przewiduje się budowy obiektów elektroenergetycznych (stacji i linii o napięciu 220 kV i 400 kV) krajowej sieci przesyłowej, będących w gestii Polskich Sieci Elektroenergetycznych SA (Operator Systemu Przesyłowego).

### **5.4.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna.**

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego TAURON Dystrybucja SA, Oddział w Wałbrzychu eksploatuje:

- linie wysokiego napięcia 110 kV;
- linie średniego napięcia 20 kV;
- linie niskiego napięcia 0,4 kV.

Przez Kamieniec Ząbkowicki przebiegają 2 linie napowietrzne o napięciu 110 kV eksploatowane przez TAURON Dystrybucja SA, Oddział w Wałbrzychu, relacji:

- S – 293 GPZ Kamieniec Ząbkowicki – kierunek Ząbkowice Śląskie;
- S – 294 GPZ Kamieniec Ząbkowicki – kierunek Paczków.

Na terenie miejscowości sieć rozdzielcza SN 20 kV zasilana jest ze stacji transformatorowej 110/20 kV R – Kamieniec Ząbkowicki, zlokalizowanej na południe od Kamieńca Ząbkowickiego. Z uwagi na warunki terenowe sieć rozdzielcza średniego napięcia 20 kV wychodząca ze stacji GPZ wykonana jest w postaci linii kablowych, które poza rejonami zwartej zabudowy przechodzą w linie napowietrzne oraz napowietrzno – kablowe, doprowadzające energię do napowietrznych, wewnętrznych i wbudowanych elektroenergetycznych stacji transformatorowych 20/0,4 kV, rozmieszczonych na terenie miejscowości. Przeważająca większość stacji to stacje słupowe w wykonaniu napowietrznym. Stan techniczny zarówno sieci średniego napięcia, jak i stacji transformatorowych jest dobry. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są liniami NN 0,4 kV wyprowadzonymi ze stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością operatora systemu dystrybucyjnego TAURON Dystrybucja SA, Oddział w Wałbrzychu lub bezpośrednio z abonenckich stacji transformatorowych 20/0,4 kV, będących własnością odbiorców. W obrębie skoncentrowanej zabudowy mieszkaniowej linie 0,4 kV prowadzone są kablowo, zaś w pozostałej części miejscowości są to linie napowietrzne i napowietrzno – kablowe. Odbiorcy energii elektrycznej podzieleni są w zależności od wielkości mocy przyłączeniowej oraz napięcia sieci, do której są przyłączeni.



Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. W lokalnym systemie energetycznym występują rezerwy, które mogą być wykorzystywane do celów grzewczych u istniejących odbiorców przyłączonych do sieci TAURON Dystrybucja SA. Obecny system elektroenergetyczny zaspokaja we właściwym zakresie potrzeby mieszkańców i nie występują problemy związane z brakami energii elektrycznej. Jednakże część sieci, zwłaszcza niektórych odcinków linii napowietrznych 0,4 kV wymaga modernizacji. Istnieje również potrzeba wymiany części drewnianych słupów na liniach niskiego napięcia. Problemem w wybranych rejonach Kamieńca Ząbkowickiego jest niewystarczająca ilość sieci oświetlenia ulicznego.

W najbliższym czasie rozbudowa i modernizacja dystrybucyjnej sieci elektroenergetycznej na terenie miejscowości, w celu zapewnienia prawidłowej pracy sieci oraz minimalizacji przerw w dostawach energii, realizowana będzie poprzez:

- wymianę wybranych stacji transformatorowych;
- modernizację wybranych linii napowietrznych i kablowych 20 kV i 0,4 kV.

Po 2020 roku planuje się kompleksową modernizację stacji 110/20 kV R – Kamieniec Ząbkowicki.

#### **5.4.3. Alternatywne źródła energii.**

Rosnące wraz z rozwojem cywilizacyjnym zapotrzebowanie na energię, przy wyczerpywaniu się jej tradycyjnych zasobów głównie paliw kopalnych (węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego) oraz towarzyszący ich zużyciu wzrost zanieczyszczenia środowiska, powodują zwiększenie zainteresowania wykorzystaniem energii ze źródeł odnawialnych. Energia ze źródeł odnawialnych oznacza energię pochodzącą z naturalnych powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwaną z odnawialnych niekopalnych źródeł energii takich jak: energia wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych. Urozmaicona (miejscami) rzeźba terenu powoduje, że na obszarze Kamieńca Ząbkowickiego istnieją względnie korzystne uwarunkowania naturalne (anemograficzne i hydrograficzne), umożliwiające potencjalne pozyskiwanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł – w tym przypadku na bazie siły wiatru i wody, a także promieniowania słonecznego. Aktualnie na terenie miejscowości nie ma urządzeń wytwarzających energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW.

Opracowania Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW) wskazują, że w Polsce średnia roczna prędkość wiatrów na wysokości 10 – 20 m waha się między 2,8 a 3,5 m/s, a prędkości powyżej 4 m/s, uważane na obecnym poziomie rozwoju technologicznego za wartość minimalną do efektywnej konwersji energii wiatru, występują na 2/3 powierzchni kraju na wysokościach powyżej 25 m nad poziomem gruntu (Skoczkowski et al., 2007). Poza ogólną mezoskalową mapą stref energetycznych w Polsce autorstwa prof. Lorenca (Skoczkowski et al., 2007) brak jest innych bardziej szczegółowych opracowań charakteryzujących prędkości wiatru w kraju. Mapa dzieli obszar Polski na 6 stref od „wybitnie korzystnej” (I) do „wybitnie niekorzystnej” (V) oraz „terenów wyłączonych” (Lorenc, 2005). Rejon Kamieńca Ząbkowickiego zakwalifikowano na pograniczu strefy IV „niekorzystnej” i V „bardzo niekorzystnej”. Ponadto opracowany w 2010 roku przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne (WBU) we Wrocławiu dokument *Studium uwarunkowań przestrzennych dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w województwie dolnośląskim*<sup>45</sup> wyróżnił 4 kategorie obszarów z ograniczeniami dla lokalizacji farm wiatrowych (kategorie: I – obszary całkowicie wyłączone z lokalizacji elektrowni wiatrowych, II – obszary wysokiego ryzyka lokalizacji elektrowni wiatrowych, III – obszary dużego ryzyka lokalizacji elektrowni wiatrowych, IV – obszary potencjalnie najmniej konfliktowe). Obszar Kamieńca Ząbkowickiego zaliczony został do kategorii II. Powyższe oznacza, że analizowany rejon nie jest predysponowany do lokalizacji elektrowni wiatrowych, zwłaszcza na skalę produkcyjną. Niezależnie jednak od dokumentów o dość dużym stopniu ogólności,

<sup>45</sup> Uchwała nr 4857/III/10 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 31 sierpnia 2010 roku.

potencjalnych warunków wietrznych oraz konfliktów społecznych czy odnośnie funkcjonowania farm wiatrowych w sąsiedztwie obszarów objętych ochroną na mocy ustawy o ochronie przyrody, z racji występowania rozbudowanej infrastruktury technicznej (drogi, linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia) i kształtu sieci osadniczej, możliwość budowy elektrowni wiatrowych jest tu technicznie niemal wykluczona ze względu na ograniczenia wynikające z ustawy z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 654 z późn. zm.).

Na terenie gminy istnieje duży potencjał energii wodnej, szacowany na około 19,0 GWh/r energii i około 3,6 MW w mocy zainstalowanej<sup>46</sup>. Aktualnie znajduje się tu jedna eksploatowana elektrownia wodna zlokalizowana na zbiorniku retencyjnym „Topola” (km 93+814 rzeki Nysy Kłodzkiej, poza granicami miejscowości). Przy planowanym do budowy zbiorniku retencyjnym „Kamieniec” zakłada się również instalację elektrowni wodnej, która byłaby zlokalizowana w granicach miejscowości.

W Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego. Województwo Dolnośląskie w skali całego kraju charakteryzuje się względnie korzystnymi warunkami nasłonecznienia. Wybrane rejony Kamieńca Ząbkowickiego na obrzeżach zwartych układów osadniczych, zwłaszcza stoki o południowej ekspozycji, są potencjalnie predysponowane do lokalizacji niewielkich farm fotowoltaicznych.

## 5. 5. Ciepłownictwo.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada *Projekt założeń do planu zaopatrzenia Gminy Kamieniec Ząbkowicki w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*, przyjęty uchwałą nr XXXI/168/06 Rady Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 31 maja 2006 roku.

Kamieniec Ząbkowicki nie posiada charakterystycznego dla większych obszarów miejskich scentralizowanego systemu ciepłowniczego opartego na jednym dużym źródle ciepła. Gospodarka ciepła na terenie miejscowości opiera się przede wszystkim na indywidualnych źródłach ogrzewania bądź na lokalnych kotłowniach, a więc na wielu rozproszonych systemach dostarczania energii. Do największych kotłowni na terenie Kamieńca Ząbkowickiego należą obiekty zlokalizowane przy ulicach Parkowej, Skoroleckiej i XXX-lecia PRL. Zaopatrują one w ciepło przede wszystkim wielorodzinne budynki mieszkalne. Należy nadmienić, że wyżej wymienione kotłownie nie tworzą zintegrowanego systemu ciepłowniczego i służą tylko do ogrzewania pomieszczeń. Paliwem dla wymienionych kotłowni jest przede wszystkim olej opałowy, ekogroszek oraz węgiel kamienny. Pozostała substancja mieszkaniowa (np.: zabudowania jednorodzinne przy ulicach: Astrowa, Osiedle Chrobrego, Osiedle Krzywoustego, Parkowa, Rumiankowa) posiada lokalne kotłownie. Paliwem najczęściej jest olej opałowy. Potrzeby grzewcze mieszkańców pozostałych rejonów Kamieńca Ząbkowickiego (zabudowa jednorodzinna i zagrodowa) pokrywane są ze źródeł indywidualnych, do których należą głównie piece opalane węglem kamiennym i jego pochodnymi, drewnem oraz olejem opałowym lub gazem propan – butan. Obiekty użyteczności publicznej (Przedszkola, Szkoły Podstawowe, Urząd Gminy, Gminne Centrum Kultury, Ochotnicze Straże Pożarne, itd.) posiadają lokalne kotłownie na olej opałowy. Zakłady produkcyjne i inne obiekty usługowe oraz większe gospodarstwa rolne (przetwórstwo rolno – spożywcze) także posiadają własne kotłownie. Pomimo przeprowadzanych modernizacji kotłowni nadal zauważalnym problemem w okresie półrocza chłodnego,

---

<sup>46</sup> Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii, *Projekt założeń do planu zaopatrzenia Gminy Kamieniec Ząbkowicki w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*, Katowice 2003.

zwłaszcza w niżej położonej części Kamieńca Ząbkowickiego, jest niska emisja, którą wzmagają piece zainstalowane w starszej tkance mieszkaniowej, w tym wielorodzinnej.

Obecny sposób zaopatrzenia w energię ciepłą, poza kotłowniami gazowymi, jest szczególnie niekorzystny z punktu widzenia zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska. Sieć lokalnych kotłowni opalanych węglem i jego pochodnymi powoduje w okresie zimowym tak zwaną niską emisję zanieczyszczeń, potęgowaną lokalnie ukształtowaniem powierzchni ziemi (np.: w rejonie dolin rzecznych czy na obszarach otoczonych lokalnymi kompleksami leśnymi lub parkowymi, a więc o ograniczonej możliwości przewietrzania). Wymogi ochrony powietrza atmosferycznego wymuszają potrzebę podjęcia inicjatyw związanych ze zmianą obecnego rodzaju paliw używanych do celów grzewczych, szczególnie węgla i drewna, w kierunku szerszego wykorzystania paliw uznawanych za ekologiczne. Takimi nośnikami energii mogą stać się np.: gaz sieciowy, energia elektryczna, biomasa, energia słoneczna, itp. W najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców zamieszkujących zabudowania wielorodzinne oraz jednorodzinne i zagrodowe opalane indywidualnymi piecami. Najbardziej prawdopodobne wydają się być przynajmniej częściowa gazyfikacja gminy, służąca również potrzebom grzewczym, oraz rozwój energetyki prosumenckiej. Ponadto na szeroką skalę realizowany jest proces wymiany pieców niespełniających norm emisji zanieczyszczeń powietrza.

Gmina posiada *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Kamieniec Ząbkowicki* przyjęty uchwałą nr XLII/256/2017 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 31 sierpnia 2017 roku.

Na terenie Województwa Dolnośląskiego od dnia 01 lipca 2018 roku obowiązują przepisy uchwały nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2017 roku w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego z dnia 08 grudnia 2017 roku, poz. 5155). W celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, określone niniejszą uchwałą. Uchwałę stosuje się do instalacji, w których następuje spalanie paliw w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne, z zastrzeżeniem art. 96 ust. 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska, w szczególności do kotłów, pieców oraz kominków, jeżeli dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub wydzielają ciepło poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła lub bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

## **5. 6. Telekomunikacja i łączność.**

Kamieniec Ząbkowicki wyposażony jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny oraz inwestycji poczynionych przez operatorów telekomunikacyjnych. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. Umożliwia to nawiązanie łączności praktycznie z całym światem. Operujący na terenie miejscowości operatorzy zapewniają szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne: telefoniczne, telegraficzne, teleksowe i telefaksowe oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Ponadto cały teren miejscowości jest w zasięgu działania operatorów telefonii bezprzewodowej i oferowanych przez nich nowoczesnych usług teleinformatycznych. Funkcjonują tu 2 stacje bazowe telefonii komórkowej zlokalizowane przy ul. Ząbkowickiej w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I oraz przy ul. Kolejowej w obrębie Kamieniec Ząbkowicki II. Tym samym nasycenie telefonią stacjonarną jak i mobilną należy uznać za wystarczające z punktu widzenia potrzeb. Tak

funkcjonujące usługi telekomunikacyjne są niezbędne w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, a zwłaszcza obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

Usługi łączności sprawuje Urząd Pocztowy Poczty Polskiej SA zlokalizowany przy ul. Złotostockiej 21, świadczący również usługi telekomunikacyjne. Na ul. Kolejowej 85 funkcjonuje zaś Agencja Poczta Poczty Polskiej SA. Obie placówki świadczą usługi tylko w dni robocze.

## **5. 7. Gospodarka odpadami.**

System zbierania odpadów komunalnych na terenie Kamieńca Ząbkowickiego jest podobny do większości takich systemów stosowanych w innych rejonach Polski. Polega on na zbieraniu do odpowiednich pojemników odpadów oraz ich dalszej przeróbce (odzyskowi) i deponowaniu na składowisku. Generalnie ilość i jakość wytwarzanych odpadów komunalnych uzależnione są od wielu czynników lokalnych, takich jak:

- sytuacja gospodarcza i poziom życia mieszkańców;
- styl życia mieszkańców;
- struktura zabudowy, infrastruktura komunalna i usługowa.

Skład odpadów komunalnych jest zróżnicowany dla miast i wsi. Odpady komunalne wytwarzane na terenach wiejskich charakteryzują się generalnie mniejszym udziałem materii organicznej i papieru. Relatywnie większa jest w nich zawartość tworzyw sztucznych oraz szkła. Najważniejszymi źródłami powstawania odpadów komunalnych bez względu na to czy jest to teren miejski czy wiejski są przede wszystkim gospodarstwa domowe, generujące odpady komunalne oraz obiekty infrastruktury społecznej takie jak: handel, usługi, rzemiosło, szkolnictwo, służba zdrowia, obiekty turystyczne, itp., w których powstają odpady podobne do komunalnych. Odpady podobne do komunalnych generują także zakłady produkcyjne podczas swojej działalności. Odpady przemysłowe niebezpieczne i inne niż niebezpieczne wytwarzają zakłady przemysłowe, ale także tego rodzaju odpady występują w strumieniu odpadów komunalnych.

Nowa ustawa o gospodarowaniu odpadami (nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach) sprawia, że to poszczególne gminy a nie właściciele nieruchomości decydują o tym gdzie trafią odpady, a także jaki podmiot będzie zajmował się ich wywozem. Dzięki temu w zamyśle powstaje nowy, sprawniejszy system gospodarowania odpadami, w którym więcej odpadów będzie segregowanych, czego wymagają normy Unii Europejskiej. Na mieszkańców nałożony został podatek śmieciowy. Nowa ustawa dopuszcza trzy warianty naliczania podatku: opłata od mieszkańca (osoby), opłata od metra kwadratowego nieruchomości lub opłata uzależniona od ilości zużytej wody lub system mieszany. Na terenie gminy Kamieniec Ząbkowicki zdecydowano się na opłatę od mieszkańca (osoby) na podstawie składanych deklaracji. W związku z ustawowym wymogiem objęcia każdego mieszkańca podatkiem śmieciowym można spodziewać zwiększonej ilości odbieranych odpadów.

W ciągu roku na terenie całej gminy powstaje około 1800 Mg odpadów komunalnych, a więc w samym Kamieńcu Ząbkowickim szacunkowo około 1000 Mg. Na terenie miejscowości nie ma i nie planuje się budowy składowiska odpadów oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Odpady komunalne z Kamieńca Ząbkowickiego, jak i całej gminy, deponowane są obecnie na składowisku (RIPOK) w miejscowości Domaszkowice w gminie Nysa (województwo opolskie), zaś teren gminy w zakresie zbiórki i wywozu odpadów obsługuje stosowny podmiot wybrany poprzez postępowanie przetargowe.

Odpady gromadzone są w dwóch systemach w zależności od typu zabudowy. Mieszkańcy zabudowań jednorodzinnych otrzymują pojemnik 110l na odpady zmieszane oraz 3 kolory worków o pojemności 80l każdy na wybrane frakcje: szkło, papier i plastik. W pobliżu zabudowań wielorodzinnych zlokalizowane są gniazda wyposażone w pojemniki 1100l na poszczególne frakcje (analogicznie: odpady zmieszane, szkło, papier i plastik). Częstotliwość odbioru odpadów jest niezależna od typu zabudowy. Odpady zmieszane odbierane są co tydzień, zaś odpady segregowane 2 razy w miesiącu. Odbiór odpadów wielkogabarytowych spod zabudowań mieszkalnych odbywa się 2 razy w roku. W Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Złotostockiej 4 (teren przyległy do Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej) funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Mieszkańcy gminy mogą samodzielnie deponować tam między innymi: odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz gruz. Odpady przemysłowe i niebezpieczne wywożone są przez wyspecjalizowane podmioty spoza terenu gminy na podstawie zawartych umów z lokalnymi przedsiębiorstwami.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego nie notuje się większych problemów z występowaniem dzikich składowisk odpadów, a pojawiające się niewielkie ogniska nielegalnych wysypisk są na bieżąco likwidowane.

## 5. 8. Melioracje i urządzenia wodne.

### 5.8.1. Melioracje.

Urządzenia melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodzią. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 Prawo wodne (Dz. U. z 2018 roku, poz. 2268 z późn. zm.) urządzeniami melioracji wodnych są:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- drenowania;
- rurociągi;
- stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych;
- ziemne stawy rybne;
- groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych;
- systemy nawodnień ciśnieniowych.

TABELA 64: Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych w 2014 roku (I).

Obręb	Użytki rolne zmeliorowane w ha			Użytki rolne zdrenowane w ha		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		grunty orne	użytki zielone		grunty orne	użytki zielone
Kamieniec Ząbkowicki I	32	16	16	11	11	–
Kamieniec Ząbkowicki II	71	42	29	18	18	–
Kamieniec Ząbkowicki (łącznie)	103	58	45	29	29	

Źródło: Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, Oddział w Świdnicy, 2016.

Według powyższych danych, przekazanych w 2016 roku przez nieistniejący już Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (obecnie Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie), na terenie Kamieńca Ząbkowickiego łączna powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych urządzeniami melioracji szczegółowych wynosi 103 ha, z czego na gruntach ornych 58 ha, a na użytkach zielonych 45 ha. Powyższe oznacza, że użytki

rolne zmeliorowane stanowią 14,42 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w miejscowości, w tym odpowiednio: grunty orne 9,68 %, a użytki zielone 39,08 %. Łączna powierzchnia użytków rolnych zdrenowanych wynosi 29 ha i dotyczy wyłącznie gruntów orných. Powyższe oznacza, że użytki rolne zdrenowane stanowią 4,06 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w miejscowości, w tym grunty orne 4,84 %. Należy nadmienić, że użytki rolne zdrenowane stanowią 28,16 % ogólnej powierzchni użytków rolnych zmeliorowanych, z czego grunty orne zdrenowane stanowią 50,00 % ogólnej powierzchni gruntów orných zmeliorowanych.

TABELA 65: Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych w 2019 roku (II).

Obręb	% użytków rolnych objętych melioracjami szczegółowymi			% użytków rolnych zdrenowanych		
	Ogółem	w tym:		Ogółem	w tym:	
		grunty orne	użytki zielone		grunty orne	użytki zielone
Kamieniec Ząbkowicki I	5,78	3,41	18,94	1,99	2,34	–
Kamieniec Ząbkowicki II	44,23	32,34	94,52	11,21	13,86	–
Kamieniec Ząbkowicki (łącznie)	14,42	9,68	39,08	4,06	4,84	–

Źródło: Obliczenia własne (2019) na podstawie danych Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, Oddział w Świdnicy, 2016.

TABELA 66: Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja urządzeń melioracji szczegółowych w 2019 roku (III).

Obręb	Rowy melioracji szczegółowych / w tym ubezpieczone (mb)		Długość rowów melioracyjnych w km na 100 ha:	
			powierzchni ogólnej	użytków rolnych
Kamieniec Ząbkowicki I	3118	–	0,302	0,563
Kamieniec Ząbkowicki II	7550	–	2,838	4,703
Kamieniec Ząbkowicki (łącznie)	10668	–	0,821	1,493

Źródło: Obliczenia własne (2019) na podstawie danych Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, Oddział w Świdnicy, 2016.

Według powyższych danych całkowita długość rowów melioracyjnych na Kamieńca Ząbkowickiego wynosi 10,668 km, w tym 0 km rowów ubezpieczonych. Oznacza to, że średnio na każde 100 ha (1 km<sup>2</sup>) powierzchni miejscowości przypada 0,821 km rowów melioracyjnych (około 8 m na 1 ha), a na każde 100 ha (1 km<sup>2</sup>) użytków rolnych 1,493 km rowów melioracyjnych (około 15 m na 1 ha).

### 5.8.2. Urządzenia wodne.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP), Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne w Kłodzku, Otmuchowie i Ząbkowicach Śląskich zarządzają:

- 4 ciekami (Nysa Kłodzka, Budzówka, Ożarski Potok i Mąkolnica) przejętymi wprost od Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu;
- 2 ciekami (Goleniówka i Świda) przejętym od nieistniejącego już Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu.

TABELA 67: Kamieniec Ząbkowicki – zestawienie budowli hydrotechnicznych na rzece Nysa Kłodzka.

Km biegu rzeki (od – do)	Nazwa i charakterystyka obiektu
90+680 – 100+000	Obiekty zbiornika wodnego „Topola”
101+800 – 102+340	Opaska kamienna, 270 m <sup>3</sup>
102+938 – 103+112	Umocnienie brzegu lewego

Źródło: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, 2016.

TABELA 68: Kamieniec Ząbkowicki – zestawienie budowli hydrotechnicznych na rzece Budzówka.

Km biegu rzeki	Nazwa i charakterystyka obiektu
0+000 – 0+400	Narzut kamienny, brzeg lewy i prawy
0+580	Stożek kamienno – betonowy
2+100 – 2+900	Narzut kamienny, brzeg lewy i prawy
2+900 – 3+200	Płyty ażurowe, brzeg lewy
2+900 – 3+200	Narzut kamienny, brzeg prawy
3+200 – 3+450	Mur kamienny, brzeg lewy i prawy
3+200 – 3+600	Narzut kamienny, brzeg lewy i prawy

Źródło: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, 2016.

TABELA 69: Kamieniec Ząbkowicki – zestawienie budowli hydrotechnicznych na rzece Gruda (Ożarski Potok).

Km biegu rzeki (od – do)	Nazwa i charakterystyka obiektu
0+600 – 0+670	Mur kamienny, brzeg lewy

Źródło: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, 2016.

TABELA 70: Kamieniec Ząbkowicki – zestawienie budowli hydrotechnicznych na rzece Mąkolnica.

Km biegu rzeki	Nazwa i charakterystyka obiektu
0+110	Kaskada progowa: H = 5,0 m , B = 0,5 m + 0,5 m
0+190	Próg betonowo – kamienny: H = 0,5 m , B = 6,0 m
0+700	Kaskada progowa: H = 5,0 m , B = 1,0 m + 0,5 m

Źródło: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, 2016.

TABELA 71: Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja cieków w 2014 roku (I).

Nazwa ciek	Obręb	Odcinek ogółem		Odcinek uregulowany	
		Kilometraż	Długość w m	Kilometraż	Długość w m
Goleniówka	Kamieniec Ząbkowicki I	00+000 – 01+500	1,500	00+000 – 00+900	0,900
	Kamieniec Ząbkowicki II	02+035 – 02+165	0,130	–	–
Świda	Kamieniec Ząbkowicki I	00+000 – 00+185	0,185	00+000 – 00+185	0,185

Źródło: Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, Oddział w Świdnicy, 2016.

TABELA 72: Kamieniec Ząbkowicki – ewidencja cieków byłego Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu w 2014 roku (II).

Obręb	Długość cieków w km (ogółem)	Długość cieków w km (uregulowana)	Ilość budowli wodnych
Kamieniec Ząbkowicki I	1,685	1,085	–
Kamieniec Ząbkowicki II	0,130	–	–

Źródło: Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, Oddział w Świdnicy, 2016.

Jak wspomniano w podrozdziale dotyczącym energetyki w południowo – zachodniej części Kamieńca Ząbkowickiego planowana jest budowa wielofunkcyjnego zbiornika wodnego „Kamieniec”.

TABELA 73: Podstawowe parametry techniczne planowanego zbiornika „Kamieniec”.

Wyszczególnienie	Parametry techniczne	
Lokalizacja zapory (km Nysy Kłodzkiej)	103,450	
Powierzchnia zlewni (km <sup>2</sup> )	1830,0	
Rzędna zwierciadła wody Max. PP (m n.p.m.)	255,50	
Rzędna zwierciadła wody NPP (m n.p.m.)	247,80	
Rzędna zwierciadła wody Min. PP (m n.p.m.)	242,00	
Przelew zamykany – światło (m)	3 x 14,0	
Przelew zamykany – rzędna korony progu (m n.p.m.)	246,80	
Przelew stały – światło (m)	100,0	
Przelew stały – rzędna korony progu (m n.p.m.)	254,20	
Redukcje fal pow. w przekroju zbiornika (m <sup>3</sup> /s) / (%) dla fali Q 1 %	802 / 60	
dla fali Q 0,1 % (miarodajna dla zbiornika)	854 / 43	
	<b>obecnie</b>	<b>po wyeksploatowaniu kruszywa</b>
Pojemność całkowita Vc (mln m <sup>3</sup> ) dla Max. PPM	83,0	104,0
Pojemność całkowita Vu (mln m <sup>3</sup> ) dla NPP	23,0	38,0
Pojemność martwa Vm (mln m <sup>3</sup> )	2,0	8,0
Pojemność użytkowa Vu (mln m <sup>3</sup> )	21,0	30,0
Pojemność powodziowa Vpp (mln m <sup>3</sup> )	60,0	66,0
Powierzchnia zalewu dla Min. PP (ha)	202,0	300,0
Powierzchnia zalewu dla NPP (ha)	548,0	727,0
Powierzchnia zalewu dla Max. PPM (ha)	918,0	918,0
Odpływ średni roczny W (mln m <sup>3</sup> )	608,0	608,0
Wskaźnik zaregulowania Vu/W	0,035	0,05
Wskaźnik zabudowy Vc/A (tys. m <sup>3</sup> /km <sup>2</sup> )	45,0	57,0
Wskaźnik retencji p.pow. Vpp/A (tys. m <sup>3</sup> /km <sup>2</sup> )	33,0	36,0

Źródło: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, 2011.



Obszar, na którym znajdować się będzie czasza zbiornika „Kamieniec” oraz obiekty towarzyszące zlokalizowany jest na odcinku doliny Nysy Kłodzkiej od km 101,000 (tuż powyżej rzeki Budzówka) do km 111,100 (jaz w Przyłęku) między miejscowościami Kamieniec Ząbkowicki i Bardo. Zbiornik obejmie zlewnię o powierzchni 1830,0 km<sup>2</sup>, zaś zaporę czołową wraz z budowlą zrzutową przewiduje się umieścić w km 103,450 biegu rzeki. Zgodnie z założeniami zbiornik „Kamieniec” należeć będzie do zbiorników wielozadaniowych. Jednak jego podstawową funkcją będzie ochrona przeciwpowodziowa doliny Nysy Kłodzkiej poniżej zbiornika aż do ujścia do rzeki Odry. Ochrona terenów przyległych wzdłuż rzeki zostanie zapewniona między innymi przez kaskadę pięciu zbiorników i poprzez zmniejszenie odpływów z ostatniego zbiornika w kaskadzie, to jest zbiornika „Nysa”. Do funkcji drugorzędnych zaliczono:

- stworzenie rezerw zasobów wodnych;
- wyrównanie przepływów niżówkowych;
- umożliwienie wyeksploatowania zasobów kruszywa z czaszy zbiornika;
- wspomaganie zrzutów alimentujących dla potrzeb Odry;
- energetykę;
- turystykę;
- zaopatrzenie w wodę.

Głównymi obiektami zbiornika Kamieniec Ząbkowicki będą<sup>47</sup>:

1. zapora czołowa – zapora ziemna z rdzeniem uszczelniającym i przeponą przeciwfiltracyjną w podłożu:
  - długość zapory w koronie 2260,0 m;
  - wysokość maksymalna 18,7 m;
  - rzędna korony 258,70 m n.p.m.;
  - szerokość korony 8,0 m;
  - nachylenie skarp: odwodna 1:2,5 i odpowiedźna 1:3 (z ławeczką);
  - umocnienie skarpy odwodnej narzut kamienny.
2. budowla zrzutowa – zblokowana składająca się z przelewów zamykanych segmentami, spustów dennych i elektrowni wodnej:
  - przelewy sterowane 3 przęsła x 14,0 m – zamknięcia segmentowe, rzędna korony progu 246,80 m n.p.m., most nad przelewami i niecka wypadowa;
  - przelew stały – długość 100,0 m, rzędna korony progu 254,20 m n.p.m.;
  - spusty denne (4 przewody), zamknięcia stalowe.
3. kanał zrzutowy:
  - długość 1350,0 m;
  - szerokość w dnie 30,0 m;
  - nachylenie skarp 1:1,5 (przekrój trapezowy).
4. elektrownia wodna:
  - 2 turbiny;
  - przełyk instalowany 1 turbiny – 10,0 m<sup>3</sup>/s;
  - spad maksymalny (brutto) – 10,6 m.
5. przeplawka dla ryb.
6. zapora boczna Przyłek – dwa rodzaje konstrukcji – zapora jednorodna i strefowana.
7. zapora boczna Dzbanów – usypana z mad wraz z uszczelnieniem podłoża przeponą przeciwfiltracyjną.
8. poldery:
  - polder Przyłek wraz pompownią i zbiornikiem wyrównawczym;

<sup>47</sup> Na podstawie: Instytut Morski w Gdańsku, Oddział w Szczecinie, *Studium ochrony przed powodzią zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej poniżej wodowskazu Bardo*, Szczecin 2007.

- polder Dzbanów wraz pompownią i zbiornikiem wyrównawczym.
- 9. kanał potoku Studew – długość całkowita 2520,0 m.
- 10. czasza zbiornika.
- 11. osiedle eksploatacyjne:
  - budynek administracyjny – warsztatowy;
  - budynek mieszkalny;
  - slip dla łodzi.
- 12. obiekty towarzyszące – niezbędne dla funkcjonowania zbiornika, jak np.:
  - infrastruktura drogowa;
  - infrastruktura mostowa;
  - infrastruktura energetyczna;
  - infrastruktura teletechniczna;
  - infrastruktura wodno – kanalizacyjna, itp.

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji. Odpowiedzialność za właściwe utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów. Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie Kamieńca Ząbkowickiego jest w dużej mierze niezadowolający. Większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji.

W najbliższym czasie planowane prace przez PGW WP, RZGW we Wrocławiu, Zarząd Zlewni w Nysie, Nadzory Wodne w Kłodzku, Otmuchowie i Ząbkowicach Śląskich ze względu na ograniczone środki finansowe będą obejmować głównie bieżące utrzymanie urządzeń. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*<sup>48</sup> wskazuje na następujące działania (inwestycje) rekomendowane do realizacji bezpośrednio na obszarze Kamieńca Ząbkowickiego:

- budowa zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki”;
- opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki” wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych.

## 5. 9. Cmentarze.

Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego funkcjonuje 1 cmentarz komunalny zlokalizowany przy ul. Krzyżowej o powierzchni 1,3635 ha. Szacuje się, że istniejące miejsce pochówku w perspektywie najbliższych kilkunastu lat nie zaspokoi potrzeb mieszkańców i w związku z powyższym planuje się jego rozbudowę. Przy ul. Ząbkowickiej zlokalizowany jest nieczynny cmentarz o powierzchni 0,27 ha.

Na terenie miejscowości nie występują grzebowiska dla zwierząt. Gmina i właściciele inwentarza posiadają stosowne umowy dotyczące odbioru i utylizacji martwych zwierząt hodowlanych i gospodarskich.

---

<sup>48</sup> Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przyjęcia *Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry* (Dz. U. z dnia 01 grudnia 2016 roku, poz. 1938).

**5. 10. Obiekty obrony cywilnej i narodowej.**

Obrona cywilna i narodowa na terenie Kamieńca Ząbkowickiego nie posiada urządzeń i obiektów do wykorzystania w czasie potencjalnych zagrożeń.

## LITERATURA

**Achremowicz T., Boryczka R.**, *Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2012 – 2020*, Kamieniec Ząbkowicki 2012.

**Baraniecki L., Bieroński J., Kuźniewski E., Pawlak W.**, *Komentarz do Mapy Sozologicznej w skali 1:50000, arkusz M-33-58-B, Ząbkowice Śląskie*, Uniwersytet Wrocławski 1997.

**Boryczka R., Zdeb K.**, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki*, Kamieniec Ząbkowicki 2017.

**Dolnośląska Agencja Energii i Środowiska**, *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Kamieniec Ząbkowicki*, Wrocław 2015.

**Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych**, zespół autorski, *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Plan urządzeniowo – rolny*, Wrocław 2006.

**Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych**, zespół autorski, *Gmina Kamieniec Ząbkowicki – Projekt granicy rolno – leśnej*, Wrocław 2006.

**FEWE, Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii**, zespół projektowy, *Projekt założeń do planu zaopatrzenia Gminy Kamieniec Ząbkowicki w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe*, Katowice 2003.

**Główny Urząd Statystyczny**, [www.stat.gov.pl/bdl](http://www.stat.gov.pl/bdl), 2019.

**Gmina Kamieniec Ząbkowicki**, <http://kamienieczabkowicki.eu/>, 2019.

**Instytut Morski w Gdańsku, Oddział w Szczecinie**, *Studium ochrony przed powodzią zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej poniżej wodowskazu Bardo*, Szczecin 2007.

**Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania sp. z o.o.**, zespół projektowy, *Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki*, Jelenia Góra 2005.

**Studio Wydawnicze PLAN**, mapa *Gmina Ziębice 1:40000*, Wrocław 2006.

**Studio Wydawnicze PLAN**, mapa *Jeziora Ziemi Nyskiej 1:40000*, Wrocław 2004.

**Studio Wydawnicze PLAN**, mapa *Powiat Ząbkowicki 1:75000*, Wrocław 2004.

**Studio Wydawnicze PLAN**, mapa *Przedgórze Sudeckie 1:50000*, Wrocław 2004.

**Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu**, *Studium uwarunkowań przestrzennych dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w województwie dolnośląskim*, Wrocław 2010.

**www.kamienieczabkowicki.eu**, Kamieniec Ząbkowicki 2019.